

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.ejuss.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

morten@lexiaeducation.no

Professor dr. juris Morten Kjelland

1

Yrkesskade

– anvendelsesområdet for yrkesskadeforsikringsloven

Yrkesskadeforsikringsloven § 1

«Loven gjelder ved personskade påført

arbeidstaker hos **arbeidsgiver** i riket.»

Ysfl. § 2 (1) b

Ysfl. § 2 (1) a

LEGALDEFINISJONER

2

Yrkesskade

– ansvaret er objektivt

Ysfl. § 3 første ledd andre punktum

«Yrkesskadeforsikringen skal gi rett til full erstatning uten hensyn til om noen har skyld i skaden.»

 Objektivt ansvar

3

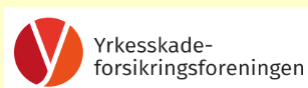
Yrkesskade

– forsikringsplikt

Ysfl. § 3 første ledd første punktum

«Arbeidsgivere plikter å tegne forsikring (yrkesskadeforsikring) ...»

Ysfl. § 4 fjerde ledd

Yrkesskade-
forsikringsforeningen

yff.no

«Forsikringsgivere som tilbyr forsikring etter loven, må være tilsluttet en forening av slike forsikringsgivere (Yrkesskadeforsikringsforeningen).»

4

Yrkesskade

– dekningsområdet: bedriftsvilkårene

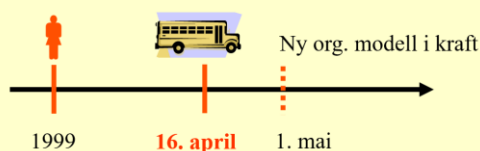
Ysfl. § 10

«Yrkesskadeforsikringen skal ... dekke skader og sykdommer som arbeidstaker påføres **i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.**»

5

Hyggetur med jobben I

(Rt. 2004 s. 487)

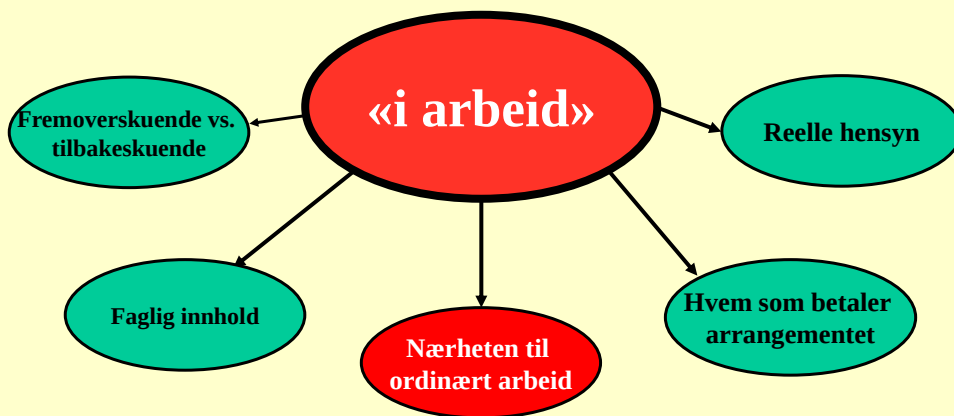

- Alle ansatte deltar (25 personer)
- Avreise med buss kl 14.00
- Omvisning på Krageberg gård

6

Hyggetur med jobben I (Rt. 2004 s. 487) – presisering av inngangsvilkårene

7

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513)

8

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513)

– saksforholdet

9

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513)

– essensen i dommen

Høyesterett:

«Begrepet «i arbeid» er ikke skarpt avgrenset og er ikke helt dekkende for hva som omfattes. Kjernen i begrepet er utførelse av arbeidstakerens ordinære arbeidsoppgaver. Men blir en arbeidstaker utsatt for en ulykke på arbeidsstedet, stilles det ikke noe krav om at ulykken har tilknytning til utføringen av arbeidsoppgavene – arbeidstakeren vil da som den store hovedregel være yrkesskadedekket. Kriteriet «i arbeid» har derfor først og fremst betydning når ulykken skjer utenfor arbeidsstedet.» (avsnitt 39)

10

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513)

– essensen i dommen

Høyesterett:

11

Hyggetur med jobben II (Rt. 2014 s. 513)

– essensen i dommen

Høyesterett:

«Dersom arbeidsgiveren pålegger arbeidstakeren å delta på en bestemt aktivitet, må aktiviteten som den store hovedregel anses for å ha skjedd «i arbeid». Dette må være tilfellet selv om aktiviteten er av en slik art at arbeidstakeren arbeidsrettslig sett har adgang til å reservere seg mot å delta. Og det kan ikke uten videre være avgjørende at det gjelder en aktivitet som arbeidstakeren ikke har plikt til å utføre i henhold til instruks eller arbeidsordre. Også aktiviteter som arbeidsgiveren forventer at arbeidstakeren skal delta på, må som hovedregel være omfattet dersom tilknytningskravet for øvrig er oppfylt.» (avsnitt 44)

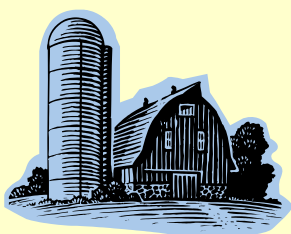
12

Yrkesskade

– dekningsområdet

Ysfl. § 10

«Yrkesskadeforsikringen skal ... dekke skader og sykdommer som arbeidstaker påføres **i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.**»

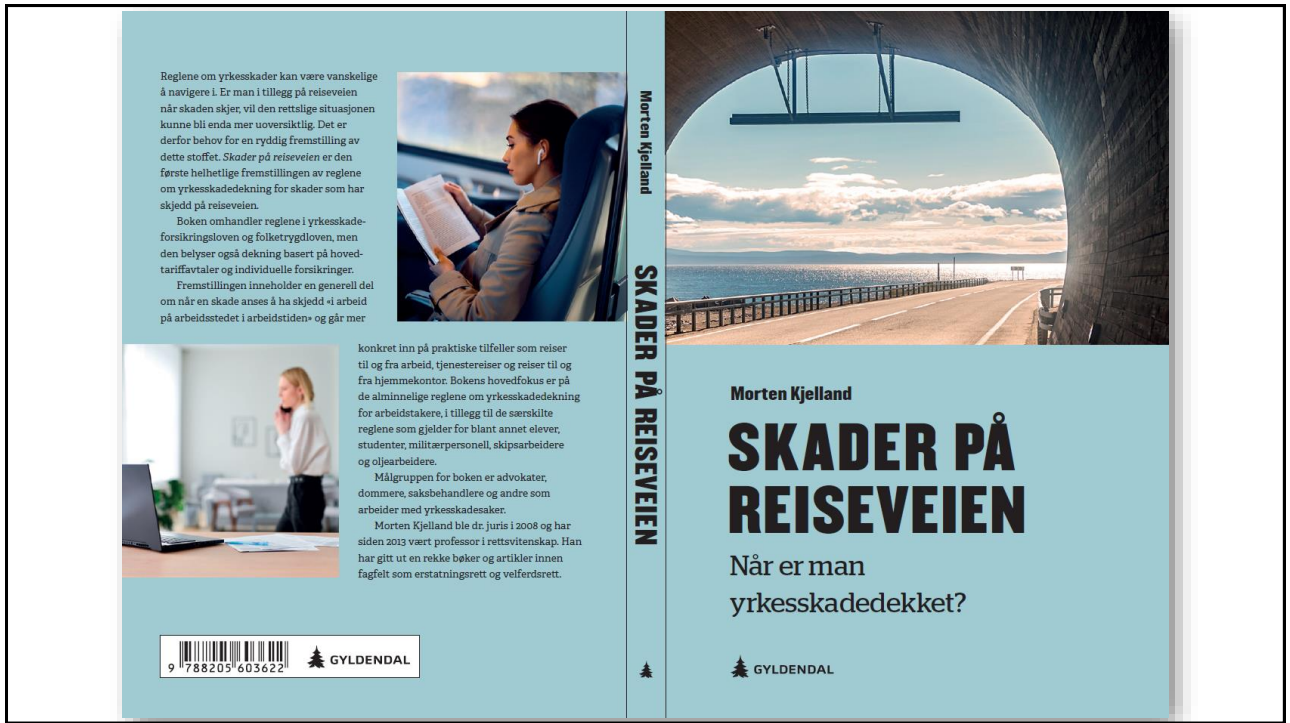

13

Bedriftsvilkårene – når er man dekket på reiseveien?

14

15

Skader på reiseveien – når er man yrkesskadedekket?	
Av professor dr. juris Morten Kjelland	
Artikkelen gir en fremstilling av de norske reglene om når en arbeidstaker er yrkesskadedekket på reiseveien, slik disse er utviklet i rettspraksis, domstolpraksis og andre rettskilder. Forfatteren presenterer en oversikt over hovedlinjene i reguleringen. Utrykket «i arbeid på arbeidstid» i arbeidsloven – de såkalte bedriftsvilkårene – benyttes både i folketrygdløven og yrkesskadeforsikringsloven. Bedriftsvilkårene settes inn i et mer helhetlig perspektiv for ulike kompensasjonsordninger, og de enkelte elementene i bedriftsvilkårene knyttes opp mot skader på reiseveien. Her beskrives både materielle regler og bevisregler. Gjennomgangen av generelle argumentasjonslinjer suppleres med analyse av utvalgte, praktiske typetilfeller, for å fange inn konkrete spørsmål og synspunkter i regelverket. Hjemmekontor reiser egne problemstillinger, som vies oppmerksomhet i et eget punkt i artikkelen. For å sette de norske yrkesskaderreglene inn i et nordisk perspektiv, gir forfatteren også en oversikt over lovregler og praksis i dansk og svensk rett. Artikkelen avsluttes med en oppsummering, som gir grunnlag for noen samtlige refleksjoner. Her presenteres blant annet et forslag til et omformulert vurderingstema for å avgjøre om skader inntruffet på reiseveien kan dekkes, og det blir gitt innspill til en justert begrepsbruk. Forfatteren videreutvikler figuren og andre pedagogiske hjelpemidler. Disse er ment som et verktøy for å analysere og formidle yrkesskaderreglene.	
1 Innledning	3
2 Hovedlinjer i reguleringen	5
2.1 Bedriftsvilkårene i ulike kompensasjonsordninger	5
2.2 Trygdeordning med yrkesskadedekning	7
2.3 Pensjoner og avgrensninger	9
2.4 Sentrale utvalgte saker	9
2.5 Rettskildelister	12
3 Generelle og spesielle reisevedtaksregler	17
3.1 De generelle bedriftsvilkårene	17
3.1.1 Oversikt	17
3.1.2 Hjemmest	17
3.1.3 i arbeid	19
3.1.4 på arbeidstid	21
3.1.5 i arbeidstid	21
3.2 Pensjoner og i del § 13-6 fjerde ledd	23
3.2.1 Oversikt	23
3.2.2 Transport i arbeidstidens regi	24
3.2.3 Yrkesrett til reise for skade	25
3.3 Særregler for spesifikke yrkesgrupper	28
3.3.1 Oversikt	28
3.3.2 Skipsarbeidere og oljearbeidere, del § 13-6 tredje ledd	29
3.3.3 Miljøpersonell, del § 13-8	29
3.3.4 Elever og studenter, del § 13-10	31
3.4 Avtalebaserte dekninger	32
3.4.1 HTA-dekninger	32
3.4.2 Utvalgte pensjonsregler	34
3.5 Bevisforholdene	35
4. Analyse av utvalgte typetilfeller	37
4.1 Opplegget for analysene	37
4.2 Skader inntruffet på reise mellom hjem og arbeidstid	37
4.2.1 Rettskildelister for 2000 – boken for reiseretning	37
4.2.2 Pensjonsordninger i Rt. 2000 s. 120 og Rt. 2000 s. 1028	38
4.2.3 Stadfesting og presiseringer av hovedreglene	40
4.2.4 Særlig om reiser fra hjemmet til utrykningstid	42
4.2.5 Kort om reiser i arbeidstidens interesse	43
4.3 Skader inntruffet på reise mellom flere arbeidsplasser	43
4.3.1 Omsett	43
4.3.2 Omsettende (ambulerende) arbeid	45
4.3.3 Arbeid i arbeid – en presisering mot private arbeidsgivere o.l.	46
4.3.4 Særlig om reiser til eller fra kurs og konferanser	49
4.4 Skader inntruffet ved arbeidsbyggingen	50
4.4.1 Generelt. Definisjon av «arbeidstid»	50
4.4.2 Spesielt om skader skjedt ved anleggspart	52
4.5 Skader inntruffet på eller ved parkeringsplass	54
4.5.1 Hovedreglene	54
4.5.2 Unntak – hjemmekontor eller vurdering av grensetilfeller	57
4.5.3 Formidlingsmetode praksis – synspunkter i argumentasjonen	59
4.5.4 Delvisoppsummering	60
4.6 Tjenestereiser med overnatting	61
4.6.1 Oversikt	61
4.6.2 Overnatting må være naturlig	63
4.6.3 Skaden må skje på den direkte reisen	65
4.6.4 Enkelte refleksjoner over reguleringen av tjenestereiser	67
4.7 Hjemmekontor og vold på reiseveien	67
4.7.1 Hjemmekontor fra tredjeperson	67
4.7.2 Vold fra mellom kolleger	70
5 Særlig om hjemmekontor	70
5.1 Problemstillingen	70
5.2 Generelle vilkår	73
5.2.1 Vilkår 1. Nødvendighetskriteriet	73
5.2.2 Vilkår 2. Arbeidskriteriet	81
5.3 Presiseringer for utvalgte typetilfeller – kasusikk	82
5.3.1 Formidlingsmetode praksis med hjemmekontor	82
5.3.2 Forbedret utført i hjemmet	84
5.3.3 Reiser fra arbeidsplassen til hjemmekontor	86
5.4 Refleksjoner. Bidrag til regelendringer	87
6 Komparativ analyse	88
6.1 Oversikt	88
6.2 Institusjonelle og prosessuelle forhold	89
Morten Kjelland	18.12.2023
	2

16

Rettskildebildet

(trtl.) § 26, jf. ftrl. § 21-12 sjette ledd. Høyesterett har av sagt relativt få dommer om normaltrygden, de fleste avgjørelsene omhandler ett kapittel i folketrygdloven – ftrl. kap. 13 om yrkesskader. Bedriftsvilkårene er omtalt i flere høyesterettsdommer,⁶⁰ men bare to er av sagt under folketrygdloven fra 1997 og omhandler skader på reiseveien. Begge gjaldt reise i bil til første arbeidsted, *Installasjonsinspektør* (Rt. 2000 s. 220) og *Elektromontør* (Rt. 2000 s. 1028).⁶¹ Dommenes behandling i punkt 4.2. Av eldre dommer nevnes *Luning* (Rt. 1929 s. 961) og *Løvsarbeider* (Rt. 1962 s. 215). Jeg har foretatt både maskinelle og manuelle søk på Lovdata, Rettsdata og i private domsarkiv, og kun funnet fem avgjørelser fra ting- og lagmannsrettene siden år 2000 som direkte omhandler skader på reiseveien.

De fleste trygdesakene avgjøres av Nav og Trygderetten. Per september 2023 foreligger det **1050 publiserte kjennelser** på Lovdata Pro og Rettsdata om ftrl. § 13-6. **Kunne 196 av disse kjennelser skade på reiseveien.** Jeg har funnet rundt **50 publiserte avgjørelser** om relevans for spørsmålet om dekning på reiseveien. Disse avgjørelsene har jeg fått oversendt direkte fra Trygderetten,⁶² eller har fått tilgang til ved å gjennomgå kjennelser innsatt i tidskriftet «Sosial trygd» tilbake til 1960.⁶³ Presiseringer av hva som ligger i uttrykket «i arbeid på arbeidsteden i arbeidstiden» har over lang tid vært utviklet gjennom Trygderettens avgjørelser, trygdemyndighetenes vedtak og rundskriv, hvilket er en likhet med utviklingen av selve arbeidsulykkebegrepet.⁶⁴ Spesielt viktige er fennemlede kjennelsene, som det er avgitt flere av for å avklare prinsippspørsmål om dekning på reiseveien.

Et mål med analysene av trygderettskjennelsene, er å kartlegge mønstre i praksis. Det har betydning for om avgjørelsene har rettskildeverdi eller bare eksempelverdi. Høyesterett har ved flere anledninger uttalt at det bør utvises forsiktighet med å tolke bedriftsvilkår utvidende – utover det som følger av en fast trygderettspraksis (og formålet med yrkesskade-dekningen).⁶⁵ For at praksisen skal ha rettskildeverdi må den innfri visse kvalitetskrav. I *Skygge* (Rt. 2005 s. 1757) er det gitt uttrykk for at trygderettspraksis som kan tas som uttrykk for eller har gitt seg utslag i en «fast og konsistent praksis», skal tillegges rettskildeverk (avsnitt 45).⁶⁶ Som påpekt av Eriksen er det ikke opplagt hva som ligger i dette

⁶⁰ Bedriftsvilkårene omtales kort i *Mjøggrøtt* (Rt. 2009 s. 1619). Det ble midlertidig ikke behandlet som et eget tema siden retten la til grunn at langtransporttiden ble påført sinnet (nåket av mygg) da han kjørte bilen, ikke da han gjennomførte pålagt tur, se dommens avsnitt 41.
⁶¹ Trygderettens ankesaker TRR-1997-1694 og TRR-1998-89.
⁶² Jeg fikk både oversendt kjennelser i fulltekst og Excel-ark med resyméer av kjennelser. Oversiktene ble utarbeidet av seniorrådgiver Espen Vihle i Trygderetten. Matsen inneholdt sammendrag av alle avgjørelser i Trygderettens database.
⁶³ Jeg gjorde søk på Nasjonalbibliotekets nettsider, hvor jeg fikk full tilgang til arkivene.
⁶⁴ Sml. *Forhallipiller* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34).
⁶⁵ Se *Akshjåle* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 28) og *Gronal* (Rt. 2004 s. 487, avsnitt 28).
⁶⁶ Utvalsten er viderelatert i *Forhall* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34), *Akshjåle* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 37), *Møløyen* (HR-2019-2193-A, avsnitt 51) og *IKK4-avsnitt* (HR-2020-1193-A, avsnitt 54), og senere stadfestet

LOVDATA
PRO

RETTSDATA

17

Rettskildebildet

(trtl.) § 26, jf. ftrl. § 21-12 sjette ledd. Høyesterett har av sagt relativt få dommer om normaltrygden, de fleste avgjørelsene omhandler ett kapittel i folketrygdloven – ftrl. kap. 13 om yrkesskader. Bedriftsvilkårene er omtalt i flere høyesterettsdommer,⁶⁰ men bare to er av sagt under folketrygdloven fra 1997 og omhandler skader på reiseveien. Begge gjaldt reise i bil til første arbeidsted, *Installasjonsinspektør* (Rt. 2000 s. 220) og *Elektromontør* (Rt. 2000 s. 1028).⁶¹ Dommenes behandling i punkt 4.2. Av eldre dommer nevnes *Luning* (Rt. 1929 s. 961) og *Løvsarbeider* (Rt. 1962 s. 215). Jeg har foretatt både maskinelle og manuelle søk på Lovdata, Rettsdata og i private domsarkiv, og kun funnet fem avgjørelser fra ting- og lagmannsrettene siden år 2000 som direkte omhandler skader på reiseveien.

De fleste trygdesakene avgjøres av Nav og Trygderetten. Per september 2023 foreligger det **1050 publiserte kjennelser** på Lovdata Pro og Rettsdata om ftrl. § 13-6. **Kunne 196 av disse kjennelser skade på reiseveien.** Jeg har funnet rundt **50 publiserte avgjørelser** om relevans for spørsmålet om dekning på reiseveien. Disse avgjørelsene har jeg fått oversendt direkte fra Trygderetten,⁶² eller har fått tilgang til ved å gjennomgå kjennelser innsatt i tidskriftet «Sosial trygd» tilbake til 1960.⁶³ Presiseringer av hva som ligger i uttrykket «i arbeid på arbeidsteden i arbeidstiden» har over lang tid vært utviklet gjennom Trygderettens avgjørelser, trygdemyndighetenes vedtak og rundskriv, hvilket er en likhet med utviklingen av selve arbeidsulykkebegrepet.⁶⁴ Spesielt viktige er fennemlede kjennelsene, som det er avgitt flere av for å avklare prinsippspørsmål om dekning på reiseveien.

Et mål med analysene av trygderettskjennelsene, er å kartlegge mønstre i praksis. Det har betydning for om avgjørelsene har rettskildeverdi eller bare eksempelverdi. Høyesterett har ved flere anledninger uttalt at det bør utvises forsiktighet med å tolke bedriftsvilkår utvidende – utover det som følger av en fast trygderettspraksis (og formålet med yrkesskade-dekningen).⁶⁵ For at praksisen skal ha rettskildeverdi må den innfri visse kvalitetskrav. I *Skygge* (Rt. 2005 s. 1757) er det gitt uttrykk for at trygderettspraksis som kan tas som uttrykk for eller har gitt seg utslag i en «fast og konsistent praksis», skal tillegges rettskildeverk (avsnitt 45).⁶⁶ Som påpekt av Eriksen er det ikke opplagt hva som ligger i dette

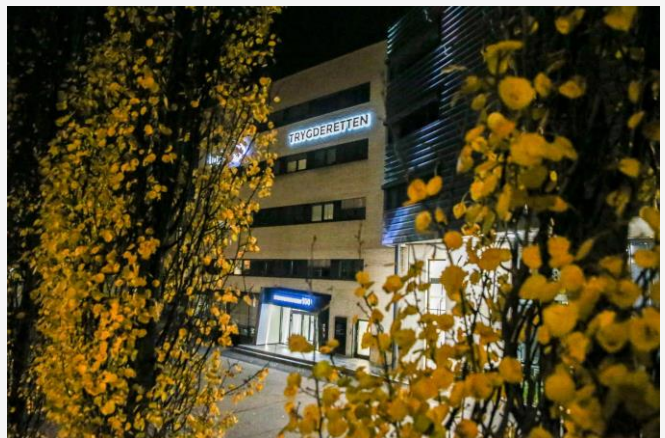
⁶⁰ Bedriftsvilkårene omtales kort i *Mjøggrøtt* (Rt. 2009 s. 1619). Det ble midlertidig ikke behandlet som et eget tema siden retten la til grunn at langtransporttiden ble påført sinnet (nåket av mygg) da han kjørte bilen, ikke da han gjennomførte pålagt tur, se dommens avsnitt 41.
⁶¹ Trygderettens ankesaker TRR-1997-1694 og TRR-1998-89.
⁶² Jeg fikk både oversendt kjennelser i fulltekst og Excel-ark med resyméer av kjennelser. Oversiktene ble utarbeidet av seniorrådgiver Espen Vihle i Trygderetten. Matsen inneholdt sammendrag av alle avgjørelser i Trygderettens database.
⁶³ Jeg gjorde søk på Nasjonalbibliotekets nettsider, hvor jeg fikk full tilgang til arkivene.
⁶⁴ Sml. *Forhallipiller* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34).
⁶⁵ Se *Akshjåle* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 28) og *Gronal* (Rt. 2004 s. 487, avsnitt 28).
⁶⁶ Utvalsten er viderelatert i *Forhall* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34), *Akshjåle* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 37), *Møløyen* (HR-2019-2193-A, avsnitt 51) og *IKK4-avsnitt* (HR-2020-1193-A, avsnitt 54), og senere stadfestet

Erklæring om taushetsplikt

Taushetsplikten for Trygderetten er regulert i Trygderettsloven § 14 som følger:

- (1) Enhver som innleverer en søknad eller som etter loven får kjennskap til private forhold eller av økonomiske årsaker eller for andre grunner får kjennskap til andre opplysninger, påfører å bevare taushet om det økonomiske forholdet. Kjennskap til andre opplysninger er ikke av betydning for søknaden.
- (2) Bestemmelserne i første ledd gjelder ikke i tilfelle hvor opplysningene kommer til uttrykk i offentliggjorte og i departementets uttalelser i det. Forsvarsloven § 13-10 (1) gjelder ikke.

Bestemmelsen bindende av alle offentlige taushetsplikter som det som følger av lovgivningsloven. Departementets myndighet etter annet ledd er begrenset til Trygderettens saker.

18

Rettskildebildet

(trtl.) § 26, jf. frl. § 21-12 sjette ledd. Høyesterett har avsagt relativt få dommer om normaltrygden, de fleste avgjørelsene omhandler et kapittel i folketrygdløven – frl. kap. 13 om yrkesskader. Bedriftsvilkårene er omtalt i flere høyesterettsdommer,⁶⁰ men bare to er avsagt under folketrygdløven fra 1997 og omhandler skader på reiseveien. Begge gjaldt reise i bil til første arbeidsted, *Installasjonsinspektør* (Rt. 2000 s. 220) og *Elektrikermontør* (Rt. 2000 s. 1028).⁶¹ Dommenes behandles i punkt 4.2. Av eldre dommer nevnes *Lunning* (Rt. 1929 s. 961) og *Lønsarbeider* (Rt. 1962 s. 215). Jeg har foretatt både maskinelle og manuelle søk på Lovdata, Rettsdata og i private domsarkiv, og kun funnet fem avgjørelser fra ting- og lagmannsrettene siden år 2000 som direkte omhandler skader på reiseveien.

De fleste trygdesakene avgjøres av Nav og Trygderetten. Per september 2023 foreligger det **1050 publiserte kjennelser** på Lovdata Pro og Rettsdata om frl. § 13-6. **Kun 100 av disse gjelder skader på reiseveien.** Jeg har funnet rundt **50 publiserte avgjørelser** om relevans for spørsmålet om dekning på reiseveien. Disse avgjørelsene har jeg fått oversendt direkte fra Trygderetten,⁶² eller har fått tilgang til ved å gjennomgå kjennelser innstilt i tidsskriftet «Sosial trygd» tilbake til 1960.⁶³ Presiseringer av hva som ligger i uttrykket «i arbeid på arbeidstid» i arbeidstiden har over lang tid vært utviklet gjennom Trygderettens avgjørelser, trygdemyndighetenes vedtak og rundskriv, hvilket er en likhet med utviklingen av selve arbeidssykebegrepet.⁶⁴ Spesielt viktige er fagmedlemskjennelsene, som det er avgitt flere av for å avklare prinsippspørsmål om dekning på reiseveien.

Et mål med analysene av trygderettskjennelsene, er å kartlegge mønstre i praksis. Det har betydning for om avgjørelsene har rettskildeverdi eller bare eksempelverdi. Høyesterett har ved flere anledninger uttalt at det bør utvises forsiktighet med å tolke bedriftsvilkårene utvidende – utover det som følger av en fast trygderettspraksis (og formålet med yrkesskade-dekningen).⁶⁵ For at praksisen skal ha rettskildeverdi må den innfri visse kvalitetskrav. I *Skygge* (Rt. 2005 s. 1757) er det gitt uttrykk for at trygderettspraksis som kan tas som uttrykk for eller har gitt seg utslag i en «fast og konsistent praksis», skal tillegges rettskildeverk (avsnitt 45).⁶⁶ Som påpekt av Eriksen er det ikke opplagt hva som ligger i dette

⁶⁰ Bedriftsvilkårene omtales kort i *Mjggrnøtt* (Rt. 2009 s. 1619). Det ble midlertidig ikke behandlet som et eget tema siden retten la til grunn at langtransporttiden ble påført utenfor (nåket av avgjørelsen) da han kjørte bilen, ikke da han gjennomførte pålagt tur, se dommens avsnitt 41.

⁶¹ Trygderettens ankesaker TRR-1997-1694 og TRR-1998-59.

⁶² Jeg fikk både oversendt kjennelser i fulltekst og Excel-ak med resymé av kjennelser. Oversikten ble utarbeidet av seniorrådgiver Espen Våle i Trygderetten. Matsenue innholdt sammendrag av alle avgjørelser i Trygderettens database.

⁶³ Jeg gjorde søk på Nasjonalbibliotekets nettsider, hvor jeg fikk full tilgang til arkivene.

⁶⁴ Sml. *Forbudsplikt* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34).

⁶⁵ Se *Åkebykle* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 28) og *Gronvold* (Rt. 2004 s. 487, avsnitt 28).

⁶⁶ Utvaloken er viderelatert i *Fotball* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34), *Åkebykle* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 37), *Meloyen* (HR-2019-2193-A, avsnitt 51) og *JKE4-avsnitt* (HR-2020-1193-A, avsnitt 54), og senere stadfestet

(avsnitt 45).⁶⁷ Som påpekt av Eriksen er det ikke opplagt hva som ligger i dette

19

Rettskildebildet

(trtl.) § 26, jf. frl. § 21-12 sjette ledd. Høyesterett har avsagt relativt få dommer om normaltrygden, de fleste avgjørelsene omhandler et kapittel i folketrygdløven – frl. kap. 13 om yrkesskader. Bedriftsvilkårene er omtalt i flere høyesterettsdommer,⁶⁰ men bare to er avsagt under folketrygdløven fra 1997 og omhandler skader på reiseveien. Begge gjaldt reise i bil til første arbeidsted, *Installasjonsinspektør* (Rt. 2000 s. 220) og *Elektrikermontør* (Rt. 2000 s. 1028).⁶¹ Dommenes behandles i punkt 4.2. Av eldre dommer nevnes *Lunning* (Rt. 1929 s. 961) og *Lønsarbeider* (Rt. 1962 s. 215). Jeg har foretatt både maskinelle og manuelle søk på Lovdata, Rettsdata og i private domsarkiv, og kun funnet fem avgjørelser fra ting- og lagmannsrettene siden år 2000 som direkte omhandler skader på reiseveien.

De fleste trygdesakene avgjøres av Nav og Trygderetten. Per september 2023 foreligger det **1050 publiserte kjennelser** på Lovdata Pro og Rettsdata om frl. § 13-6. **Kun 100 av disse gjelder skader på reiseveien.** Jeg har funnet rundt **50 publiserte avgjørelser** om relevans for spørsmålet om dekning på reiseveien. Disse avgjørelsene har jeg fått oversendt direkte fra Trygderetten,⁶² eller har fått tilgang til ved å gjennomgå kjennelser innstilt i tidsskriftet «Sosial trygd» tilbake til 1960.⁶³ Presiseringer av hva som ligger i uttrykket «i arbeid på arbeidstid» i arbeidstiden har over lang tid vært utviklet gjennom Trygderettens avgjørelser, trygdemyndighetenes vedtak og rundskriv, hvilket er en likhet med utviklingen av selve arbeidssykebegrepet.⁶⁴ Spesielt viktige er fagmedlemskjennelsene, som det er avgitt flere av for å avklare prinsippspørsmål om dekning på reiseveien.

Et mål med analysene av trygderettskjennelsene, er å kartlegge mønstre i praksis. Det har betydning for om avgjørelsene har rettskildeverdi eller bare eksempelverdi. Høyesterett har ved flere anledninger uttalt at det bør utvises forsiktighet med å tolke bedriftsvilkårene utvidende – utover det som følger av en fast trygderettspraksis (og formålet med yrkesskade-dekningen).⁶⁵ For at praksisen skal ha rettskildeverdi må den innfri visse kvalitetskrav. I *Skygge* (Rt. 2005 s. 1757) er det gitt uttrykk for at trygderettspraksis som kan tas som uttrykk for eller har gitt seg utslag i en «fast og konsistent praksis», skal tillegges rettskildeverk (avsnitt 45).⁶⁶ Som påpekt av Eriksen er det ikke opplagt hva som ligger i dette

⁶⁰ Bedriftsvilkårene omtales kort i *Mjggrnøtt* (Rt. 2009 s. 1619). Det ble midlertidig ikke behandlet som et eget tema siden retten la til grunn at langtransporttiden ble påført utenfor (nåket av avgjørelsen) da han kjørte bilen, ikke da han gjennomførte pålagt tur, se dommens avsnitt 41.

⁶¹ Trygderettens ankesaker TRR-1997-1694 og TRR-1998-59.

⁶² Jeg fikk både oversendt kjennelser i fulltekst og Excel-ak med resymé av kjennelser. Oversikten ble utarbeidet av seniorrådgiver Espen Våle i Trygderetten. Matsenue innholdt sammendrag av alle avgjørelser i Trygderettens database.

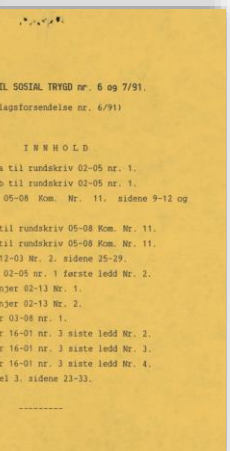
⁶³ Jeg gjorde søk på Nasjonalbibliotekets nettsider, hvor jeg fikk full tilgang til arkivene.

⁶⁴ Sml. *Forbudsplikt* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34).

⁶⁵ Se *Åkebykle* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 28) og *Gronvold* (Rt. 2004 s. 487, avsnitt 28).

⁶⁶ Utvaloken er viderelatert i *Fotball* (Rt. 2006 s. 1642, avsnitt 34), *Åkebykle* (Rt. 2014 s. 513, avsnitt 37), *Meloyen* (HR-2019-2193-A, avsnitt 51) og *JKE4-avsnitt* (HR-2020-1193-A, avsnitt 54), og senere stadfestet

(avsnitt 45).⁶⁷ Som påpekt av Eriksen er det ikke opplagt hva som ligger i dette

20

DISPOSISJON

– plan for innlegget

Innledning

Tradisjonelle reisesaker

Geografisk avgrensning

Hevnaksjoner

Arbeidsreise med overnatting

Hjemmekontor

Oppsummering

21

Tradisjonelle reisesaker

22

Tradisjonelle reisesaker

Installasjonsinspektør (Rt. 2000 s. 220)

- ✓ På vei hjemmefra til første kundebesøk
- ✓ Utenfor dekningsområde
- ✓ Høyesteretts flertall (3): «klar støtte for ... i lovteksten i § 13-6 annet og fjerde ledd»
- ✓ Flertallsvotumet: støtte i fast trygderettspraksis, eksempelvis TRR-1991-678
- ✓ Ulovfestet unntak ved «særlige forhold»
- ✓ Utilstrekkelig for å anvende unntaket at arbeidsgiver betalte godtgjørelse

Elektromontør (Rt. 2000 s. 1028)

- ✓ På vei hjemmefra til arbeidsstedet
- ✓ Utenfor dekningsområde
- ✓ Høyesterett: viser til argumentasjonen i Installasjonsinspektør-dommen
- ✓ Anvendelse av det ulovfestede unntaket?
Nei – ikke ansett tilstrekkelig at:
 - arbeidsgiver eide bilen
 - det ble betalt lønn i reisetiden
 - at det i bilen var det verktøy som ble benyttet i arbeidet

23

Oppsummert

Installatørinspektør Rt. 2000 s. 220

Elektromontør Rt. 2000 s. 1028

Ikke dekket av yrkesskadereglene på reise mellom hjem og arbeidssted med mindre

- Reisen skjer i «**arbeidsgivers regi**» eller reisen medfører «**vesentlig økt risiko for skade**»
Vest-Afrika (TRR-2014-3292)
- Det foreligger «**særlige forhold**»

24

Eksempel 1 Teaterensemble (TRR-2006-3366)

«i arbeidsgivers regi» og/eller «særlige forhold» og dermed yrkesskade?

NAV godkjente ikke skaden som yrkesskade – ut fra følgende begrunnelse:

1. Arbeidet var avsluttet for dagen og vedkommende var på vei til hotellet som var å anse som 'midlertidig hjem'. Man er da ikke yrkesskadedekket.
2. Transporten kunne heller ikke anses å være i arbeidsgivers regi, se Rt. 2000 s. 220 og Rt. 2000 s. 1028

Skadelidte anket til trygderetten. Trygderetten var enig med NAV

25

Eksempel 2 Treningstid (TRR-2000-4640)

- Spesialmedarbeider i politiet
- Skadet under sykling fra hjem til jobb
- Arbeidsgiver hadde klar interesse av at de ansatte trente
- Trening kunne skje utenfor arbeidstiden
- Avlønnet under trening

Illustrasjonsfoto

«i arbeidsgivers regi» og/eller «særlige forhold» og dermed yrkesskade? Fylkestrygdekontoret godkjente ikke skaden som yrkesskade, men skadelidte fikk medhold i Trygderetten:

«[S]kaden oppsto på den dagen som på forhånd var avsatt til fysisk trening og ellers under utføring av en aktivitet som arbeidsgiveren hadde godkjent som slik trening. Forøvrig gjelder at det må legges til grunn at det var avtalt temmelig klare begrensninger med hensyn til omfanget av betalt fysisk trening som nevnt. Den aktuelle syklingen må anses å ha skjedd innenfor rammene av disse. Etter rettens mening tilsier dette at utføring av arbeidsoppgaver i form av fysisk trening framsto som et mer sentralt formål med syklingen enn gjennomføring av en vanlig arbeidsreise.»

26

Eksempel 2 Treningstid (TRR-2000-4640)

- Spesialmedarbeider i politiet
- Skadet under sykling fra hjem til jobb
- Arbeidsgiver hadde klar interesse av at de ansatte trente
- Trening kunne skje utenfor arbeidstiden
- Avlønnet under trening

Illustrasjonsfoto

«i arbeidsgivers regi» og/eller «særlige forhold» og dermed yrkesskade? Fylkestrygdekontoret godkjente ikke skaden som yrkesskade, men skadelidte fikk medhold i Trygderetten:

«[S]kaden oppsto på den dagen som på forhånd var avsatt til fysisk trening og ellers under utføring av en aktivitet som arbeidsgiveren hadde godkjent som slik trening. Forøvrig gjelder at det må legges til grunn at det var avtalt temmelig klare begrensninger med hensyn til omfanget av betalt fysisk trening som nevnt. Den aktuelle syklingen må anses å ha skjedd innenfor rammene av disse. Etter rettens mening tilsier dette at utføring av arbeidsoppgaver i form av fysisk trening **framsto som et mer sentralt formål med syklingen enn gjennomføring av en vanlig arbeidsreise.**»

27

28

Geografisk avgrensning

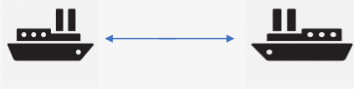
1. Lukkede for alminnelig ferdsel

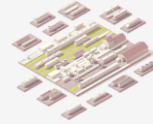
2. Åpne for alminnelig ferdsel

3. Skiftende arbeidssteder

4. Spesielt risikoutsatte områder

29

Geografisk avgrensning

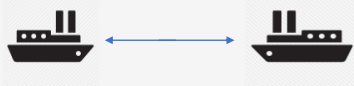
1. Lukkede for alminnelig ferdsel

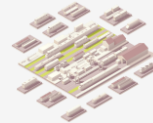
2. Åpne for alminnelig ferdsel

3. Skiftende arbeidssteder

4. Spesielt risikoutsatte områder

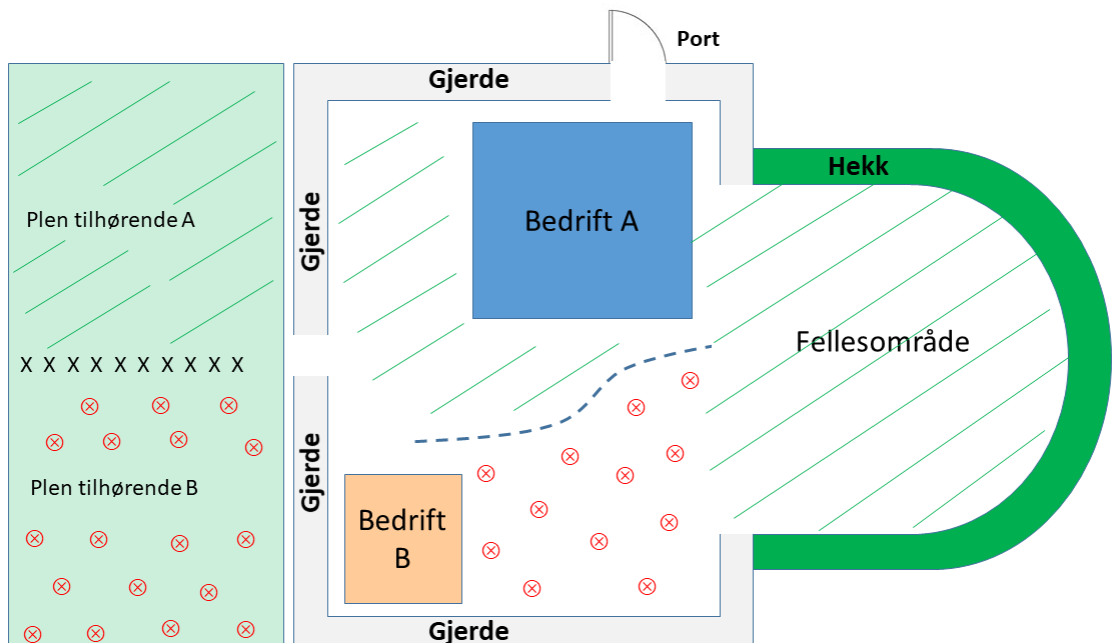
30

Geografisk avgrensning

Avgrensning med for eksempel gjerde, plen eller hekk: yrkesskadedekningen gjelder

31

32

Geografisk avgrensning – skader ved eller nær inngangsparti

Personal-inngang I og II	LH-2021-96175 TRR-2021-2162	Sykehusansatt som falt på is utenfor sykehusets personalinngang	JA Området hadde tilnærmet bare interesse for ansatte; geografisk skjermet fra andre deler av området
Metallrist	TRR-2001-1109	Kommuneansatt falt i trappen når hun skulle låse seg inn på rådhuset	JA Naturlig å anse metallristen (trappen) som en fysisk del av bygget der hun arbeidet
Åpningsvakt	FSN-7119	Falt da hun skulle låse seg inn hoveddøren til kjøpesenter	JA Vektlagt at skadelidte var kommet helt til «trammen utenfor ytterdøren og er i ferd med å låse seg inn»
Bilutlevering	TRR-2014-2205	Bilutlevering etter vanlig arbeidstid – skadet i dump like ved inngangsdøren	JA Skjedde inne på området; argumentet om geografisk avgrensning
Ansattparkering I	TRR-2019-413	Falt på is på vei til jobb, like utenfor inngangsdør til arbeidsstedet	NEI Plassene ligger på et område som må anses åpent for alminnelig ferdsel

33

Åpen for allmenn ferdsel - eksempler

Fosbykollen	TRR-2006-2007	Skled på en isete parkeringsplass på vei inn til arbeidsstedet	NEI Parkeringsplassen ble brukt av både besøkende og ansatte
Kommunalt hybelhus Kommune-arkivar	TRR-2008-2445 TRR-2012-468	Parkeringsplass Parkeringsplass	Likedan Likedan
Fortaushull	TRR-2008-607	Sykepleier falt på grunn av hull i fortauet utenfor sykehusinngangen	NEI Fortauet ble brukt av både besøkende og ansatte
Voldsepisode	TRR-2012-839	Skallet ned av kollega på parkeringsplass etter konflikt på arbeidsplassen	NEI Skadeområdet var åpent for alminnelig ferdsel

34

Geografisk avgrensning

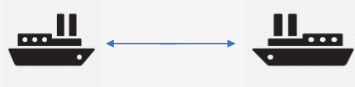
1. Ikke åpne for alminnelig ferdsel

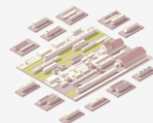
2. Åpne for alminnelig ferdsel

3. Skiftende arbeidssteder

4. Spesielt risikoutsatte områder

35

Vurderingstema

Ligger skadestedet innenfor «arbeidsgivers naturlige ansvars- og risikofære»?

TRR-2013-1923 – bomben 22. juli
Krysset Akersgata/Keysers gate – også for langt borte til å omfattes

TRR-2013-188 – bomben 22. juli
Torggata/Youngstorget lå utenfor «arbeidsgivers naturlige ansvars- og risikofære».

Annerledes i de «umiddelbare omgivelsene til regjerkvartalet da det er spesielt utsatt for terror: som Akersgata, Grubbegata, Møllergata, Høyesteretts plass

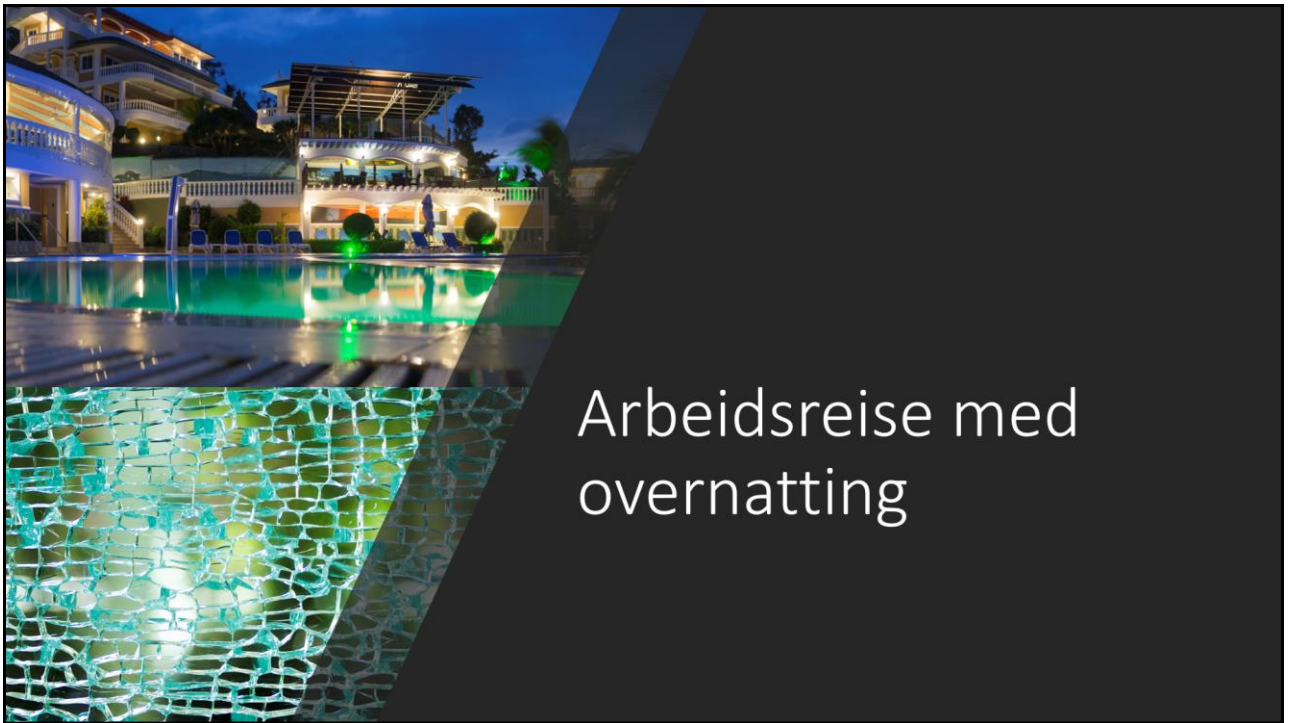
36

37

Hevnaksjon på vei mellom hjem og arbeidssted			
Hevnaksjon I	TRR-2013-3097	Toalettene på restaurant ble brukt som sprøyte-rom og til omsetning av narkotika.	JA «tilknytning til arbeidet»
Hevnaksjon II	LB-2016-162903	Ansatt låste opp døren og ble møtt av aggressiv narkoman. På vei hjem: overfalt og utsatt for vold.	JA «tilstrekkelig tilknytning til arbeidet»
Kjørelærer	FKN-2010-294	Taxisjåfør og kjørelærer på bussjåfør hadde på dagtid vært i munnhuggeri om kjøre-skoleelevers kjøring. På vei hjem ble buss-sjåføren overfalt av flere personer fra en taxi.	JA «Direkte tilknytning til hendelsen i arbeidstiden»
Det sentrale er å vurdere bakgrunnen for overfallet tilknytningen og nærheten til det ordinære arbeidet			

38

Arbeidsreise med overnatting

39

Aktiv forelesningsdel

Diskuter to og to følgende problemstilling:

Minicase: Lise arbeider på Hjerkinns virksomhet. Hun er ansatt i sitt hovedkontor. Hun skal på kundebesøk i Oslo og er nødt til å ta bil for å få med seg alt hun trenger til møtet. Bilturen til Oslo tar omtrent 4 timer (330 km). Lise synes det er for langt å kjøre på én dag – særlig siden hun først får startet turen etter formiddagsmøtene er avsluttet – og bestemmer seg derfor for å overnatte på et av hotellene ved Gardermoen. Da vil hun kun ha en kort kjøretur dagen etter og være opplagt til kundebesøket. Etter å ha spist frokost går hun til bilen, som er gateparkert utenfor hotellet. Lise påføres en ryggglidelse i fallet. Kan skaden godkjennes som en yrkesskade?

40

Arbeidsreise med overnatting

Overnatting må være «naturlig»

Kjørelengde TRR-1998-659 Politimann på vei til et rettsmøte – 20 mil fra hjemmet
Skadet på hjemveien

JA ✓

Det kunne vært naturlig med overnatting

Forkynner TRR-2001-1921 Forkynner holdt kurs 8,5 mil fra hjemmet
Skadet på hjemveien

NEI ✗

Det var for kort til at det var naturlig med overnatting

Sentralt i vurderingen er også

- hvor sent arbeidet avsluttes
- reisetiden – forskjell på veiforbindelser i Norge

41

Arbeidsreise med overnatting

Reisen må være «direkte»

Togreise TRR-2009-539 Arbeidstaker var på kurs med overnatting fra torsdag til fredag kl. 16 – toget hjem gikk kl. 23
Han dro i stedet med morgentoget lørdag
Falt på jernbanestasjonen i hjembyen

JA ✓

Overnatting var nødvendig
Egeninteressen av å vente var ikke fremtredende

Forsovelse TRR-2009-1510 Endret reiserute – skulle hjem med fly kl. 07, men forsov seg – hadde kommet seg hjem ganske raskt

JA ✓

Poenget om **egeninteresse** sto sentralt, og var ikke fremtredende

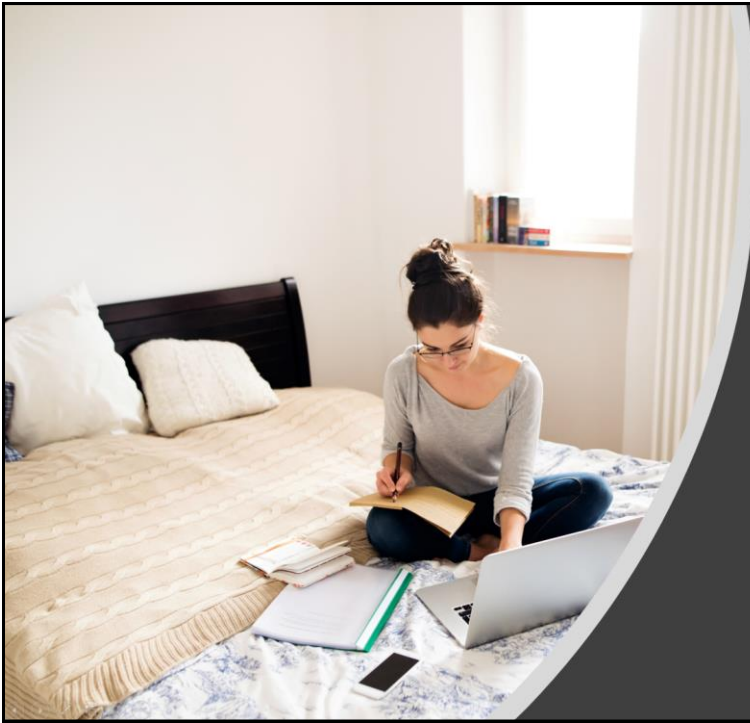
Billigbilletter TRR-2009-1404 Arbeidet på en konferanse ble avsluttet onsdag kveld – hjemreise fredag formiddag etter ønske fra arbeidsgiver for da var det rimelige billetter
Mens arbeidstakeren ventet på drosje etter utsjekking ble hun ranet og skadet

JA ✓

Den utsatte reisen mellom hotellet og hjemmet var i arbeidsgivers **interesse**

Kravet om «direkte reise» strekker seg noe lenger enn ordlyden i forarbeidene tilsier

42

Hjemmekontor

43

Hjemmekontor

– begrepsbruk og hovedkategorier av tilfeller

Et vidt hjemmekontorbegrep

- Med «hjemmekontor» menes her et kontor i arbeidstakerens permanente hjem, i tillegg til arbeid fra hytte eller hotell
- Anførselstegnene – «hjemmekontor» – markerer at det ikke enda er tatt stilling til om hjemmet *rettslig* sett kvalifiserer som et arbeidssted, hvilket nettopp er temaet i disse sakene

Hovedkategoriene

- Skader skjedd i hjemmet, for eksempel printer faller ut av hyllen over kontorpulten
- Skader skjedd på reise fra eller til hjemmekontor (= temaet i min artikkel)

44

Hjemmekontor

– et moderne og mer fleksibelt arbeidsliv, men restriktiv praksis

Leveransesjef (TRR-1999-3756)

«Foreliggende sak særkjennes av at APs arbeidstid og arbeidsted i mindre grad er fastlagt i arbeidsavtale enn det som har vært vanlig i norsk arbeidsliv, og at han som arbeidstaker derfor i praksis har hatt større frihet til å legge opp dette selv. Det er grunn til å tro at det etterhvert blir et økende innslag av arbeidsforhold som dette, der skillet mellom arbeidstid og fritid er mindre klart, blant annet fordi det blir teknisk enklere å utføre arbeid hjemme samtidig som det i økt utstrekning gis adgang til dette. ... Med bakgrunn i at retten mener at det er en lovgiveroppgave å vurdere de nevnte endringene i arbeidslivet har retten funnet grunn til å være noe tilbakeholden når det gjelder å godkjenne yrkesskadedekning i slike tilfelle.»

Sykkelvelt (TRR-2017-356)

«Slik ordningen i dag er for mange, har man tilgang til jobb e-posten m.m. via sin smarttelefon, og dette medfører en veldig utvidelse av yrkesskadedekningen dersom det eneste som skal til for å bli yrkesskadedekket, er at man logger seg på jobb e-posten og eventuelt sender/svarer på jobb e-poster.»

➡ Et visst mønster i den nærmere argumentasjonen ...

45

Hjemmekontor

– argumentasjonsmønstre i trygderettspraksis

Sykkelvelt (TRR-2017-356)

«På den annen side er [1] en arbeidstaker ikke yrkesskadedekket under reise fra hjemmet og til det første arbeidsstedet for dagen, og heller ikke på reise fra det siste arbeidsstedet og til hjemmet. Det første spørsmålet blir da om Ap [2] kan regnes for å ha vært på reise mellom to arbeidssteder i arbeidstiden da hun veltet på sykkel. Dette vil kreve at hennes hjem i folketrygdloven § 13-6's forstand kan regnes som et arbeidssted. [3] Trygderetten har i sin praksis bare unntaksvis godtatt at hjemmet kan regnes som et arbeidssted. ... [4] For dekning er det eit minstekrav at arbeid i heimen er **naturleg og nødvendig** ut frå arbeidet sin art, og dette kriteriet er relativt strengt. ... [5] Spørsmålet skulle etter dette bli om Aps arbeid hjemme den aktuelle dagen var **naturlig og nødvendig** ut fra arbeidets art. ...»

➡ Utviklet et vilkår om at hjemmekontor må være naturlig og nødvendig – «nødvendighetskriteriet»

46

Hjemmekontor

– stadfestinger og presiseringer av nødvendighetskriteriet

Telefonkonferanse (TRR-2021-452):

47

Hjemmekontor

– stadfestinger og presiseringer i nyere rettspraksis

Telefonkonferanse (TRR-2021-452):

«Trygderetten [har] ved tolkingen av begrepet hjemmekontor ... lagt vekt på om det er **mangel på kontorplass** hos arbeidsgiver, og/eller om det av hensyn til **arbeidets art** er nødvendig å begynne eller avslutte arbeidet i hjemmet. De er således ikke tilstrekkelig at arbeidstaker selv velger å arbeide fra hjemmet av praktiske grunner.

...

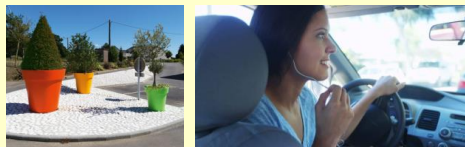
Retten viste [i TRR-2012-1654] til at det i arbeidslivet generelt ikke er uvanlig at arbeidstakere utfører visse forberedelser hjemme, og at det **ikke er avgjørende at man ville vært dekket dersom man utførte tilsvarende arbeidsoppgaver på jobben** før det samme møtet. Retten framholdt at hjemmet må «ha preg av å være et opprettet hjemmekontor», og at det ikke var tilstrekkelig at arbeidstakeren av praktiske grunner valgte å utføre arbeidet hjemme. ... Det er altså **ikke tilstrekkelig at vedkommende selv velger å arbeide fra hjemmet** av praktiske årsaker.»

48

Hjemmekontor

– stadfestinger og presiseringer i nyere rettspraksis

Telefonkonferanse (TRR-2021-452):

«Hensett til ovennevnte finner retten det ikke klart at den ankende part var yrkesskadedekket da hun skled på isen på vei fra hjemmet til bilen 5. oktober 2017, selv om hun hadde avtale med arbeidsgiver om å utøve noen arbeidsoppgaver hjemme før og etter at hun har vært på kontoret, ved å være tilgjengelig for sine medarbeidere utover alminnelig arbeidstid. Slik retten ser det er det ikke klart at den ankende part var på reise mellom to arbeidssteder i folketrygdlovens forstand slik det kreves for rett til yrkesskadedekning i medhold av folketrygdlova § 13-6 andre ledd.

Det kan heller ikke føre til et annet resultat at det var praktisk å forberede møtet som startet kl. 09.00 den dagen hjemme, i stedet for å dra tidligere til arbeidsstedet eller gjøre forberedelsene dagen i forveien på arbeidsstedet..»

➔ Skaden ble ikke yrkesskadegodkjent

49

Hjemmekontor

– argumentasjonsmønstre: presiseringer for tre sentrale typetilfeller

Formalisert ordning med hjemmekontor

Rett vs. plikt til hjemmekontor

Avtalebasert eller fast rutine (Fakturalevering, TRR-2004-3370)

Momenter i vurderingen:

- Graden av formalisering (Søppelkonteiner, FinKN-2017-779), herunder om arbeidssted og arbeidstid er regulert i avtalen (Hundeandgrep, TRR-2005-171)
- Hvem som betaler for hjemmekontoret (Rederiinspektør, TRR-2002-2508)

Forberedelser utført i hjemmet

Ikke dekning hvis kun praktiske årsaker til utført hjemmefra, ref. tidligere nevnte avgjørelser

Dekning hvis det var nødvendig å utføre forberedelser hjemmefra, se eksempelvis *Veiledningsoppdrag* (TRR-2010-950)

Reiser fra arbeidsplassen til hjemmekontor

Grunnkrav: For å anse reisen til eget hjem som en arbeidsreise, må grunnkravet om «naturlig og nødvendig» være oppfylt. Det vil si at avslutning av arbeidet på hjemmekontor må ha vært naturlig og nødvendig, slik dette kriteriet er utviklet i praksis.

Tilleggskrav: Ville arbeidstakeren – hypotetisk – arbeidet i hjemmet om ulykken på reiseveien ikke hadde skjedd?

50

Hjemmekontor

– deloppsummering

Nødvendighetskriteriet

Arbeidskriteriet

Arbeidet kan ikke utføres
fra annet sted enn hjemmekontor

- arbeidets art
- geografiske begrensninger
- tidsperspektivet

Arbeidet kan
utføres fra annet
sted enn
hjemmekontor

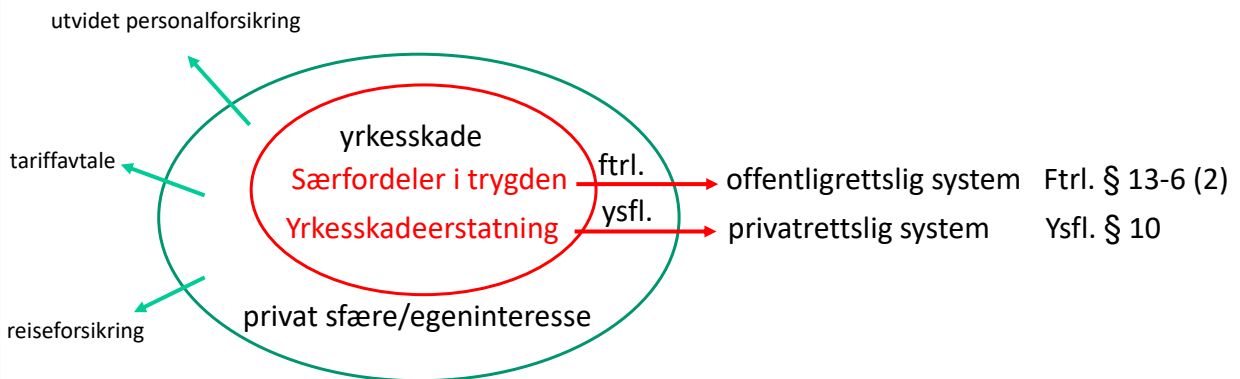
Arbeid påbegynt i
hjemmet

Arbeid som skulle
avsluttes fra hjemmet

51

Yrkesskadeansvaret

– et flersporet system

52

Oppsummerende utgangspunkter - Reiseveien

Ikke dekket på reise mellom hjem/hotell og første arbeidssted

Dekket på reise mellom hjem og til/fra hotell (forutsatt at overnatting er «naturlig» og reisen er «direkte»)

Dekket ved tradisjonelle reisesaker når «det er i arbeidsgivers regi»

Ikke dekket ved tradisjonelle reisesaker med mindre «særlige forhold» kan godtgjøres

Dekket på områder som ikke er åpne for alminnelig ferdsel

Ikke dekket på områder som er åpne for alminnelig ferdsel

Dekket ved hevnaksjon når bakgrunnen for overfallet har tilknytning og nærhet til arbeidet

Dekket på reise mellom arbeidssteder (også når hjemmekontor er godkjent som arbeidssted)

53

Arbeidsulykkebegrepet

— hovedlinjer og utvalgte emner

Professor dr. juris Morten Kjelland

54

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

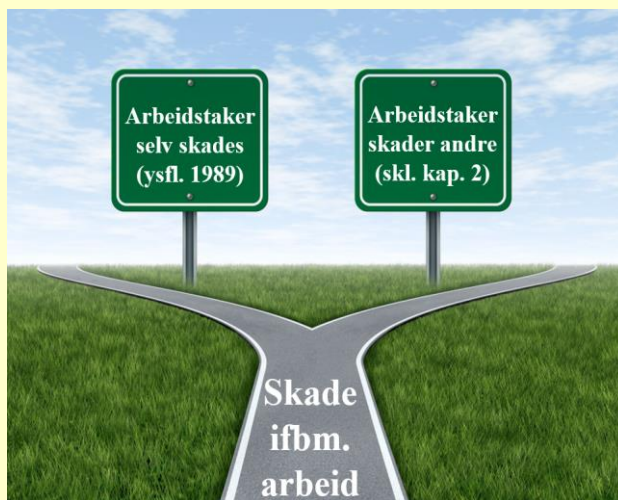
- 1 Yrkesskadeansvarets plassering
- 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrkesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

55

1

Yrkesskadeansvaret

– forholdet til arbeidsgiveransvaret

56

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrkesskadeansvarets plassering
- 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrkesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

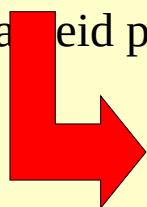
57

2

Yrkesskade – dekningsområdet

Ysfl. § 10

«Yrkesskadeforsikringen skal ... dekke **skader og sykdommer** som arbeidstaker påføres i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden.»

Ysfl. § 11

58

Dekningsområdet

Ysfl. § 11

Yrkesskadeforsikringen skal dekke a) skade og sykdom forårsaket av **arbeidsulykke**

↳ Folketrygdloven § 13-3

«[2] Som **arbeidsulykke** regnes en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som **arbeidsulykke** regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.

[3] **Belastningslidelser** som over tid har utviklet seg i muskel-/skjelettsystemet, regnes **ikke** som yrkesskade. Det samme gjelder lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid.»

59

Dekningsområdet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

For eksempel fall fra
stillas

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§
10 og 11 a)

For eksempel løfteskader

Belastningslidelse (ikke dekning)

Ftrl. § 13-3 (3), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Økonomiske og administrative
hensyn (men se NOU 2008: 11)

60

Dekningsområdet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

For eksempel stillas-fall

Rettspraksis: *Fotballspiller* (Rt. 2006 s. 1642), *Myggstikk* (Rt. 2009 s. 1619) og *Matforgiftning* (Rt. 2009 s. 1485)

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 a)

For eksempel løfteskader

Rettspraksis: *Skygge* (Rt. 2005 s. 1757), *Pall* (Rt. 2007 s. 882) og *Musikklærer* (Rt. 2009 s. 1626)

Belastningslidelse (ikke dekning)

Ftrl. § 13-3 (3), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Økon. og administrative hensyn

Rettspraksis: *Ambulansesjåfør* (Rt. 2013 s. 645)

61

Arbeidsulykkesbegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrkesskadeansvarets plassering
- ✓ 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrkesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

62

«Aktiv» forelesningsdel – yrkesskadeansvaret

Diskuter i en summegruppe hvordan man skal forstå uttrykket

«**plutselig eller uventet ytre hending**»

i ftrl. § 13-3 andre ledd første punktum

– og hvilke **rettskilder** som er sentrale i tolkningen.

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Rettspraksis: Fotballspiller
(Rt. 2006 s. 1642)

Faktum: Ryggskade etter takling i NM-kamp

Utfall: Ansett som arbeidsulykke

Sentrale presiseringer:

- ✓ Stadfester at ordlyden skal tolkes som «plutselig OG uventet»
- ✓ Må foretas en «**relativisering** av kravet til ulykkeshendelse» (avsn. 36)
- ✓ Kreves tilstrekkelig avvik fra normal utøvelse av aktuelle yrkesaktivitet, men avviket trenger ikke være betydelig (avsn. 37–39)

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Rettspraksis: Fotballspiller
(Rt. 2006 s. 1642)

Den konkrete rettsanvendelsen

«[H]endelsen A ble utsatt for, atskiller seg markert fra spilllets ordinære gang, og at den hadde et betydelig skadepotensiale. Skaden må da anses som en arbeidsulykke ...» (avsnitt 45)

Sentrale **momenter** i vurderingen (sml. TRR-2005-01326):

- ❶ Risiko
- ❷ Vanlige arbeidsoppgaver
- ❸ Kontroll over situasjonen
- ❹ Faller
- ❺ Skaden → Bevis for hendelsesforløp

} Ansett som arbeidsulykke

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Høyesteretts generelle presiseringer:

«Formuleringen «en plutselig eller uventet ytre hending» må leses i lys av vilkåret om at det må foreligge en «arbeidsulykke». Det er etter alternativet i andre ledd første punktum [= det markerte arbeidsulykkesbegrepet] følgelig ikke tilstrekkelig at skade, sykdom eller død skjer ved en hvilken som helst plutselig eller uventet ytre hending; hendingen må være ulykkesartet – den må innebære et ulykkesmoment, se også Kjønstad (red.), Folketrygdloven med kommentarer side 593.» (avsnitt 21)

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Høyesteretts generelle presiseringer:

«Formuleringen «en plutselig eller uventet ytre hending» må leses i lys av vilkåret om at det må foreligge en «arbeidsulykke». Det er etter alternativet i andre ledd første punktum [= det markerte arbeidsulykkesbegrepet] følgelig ikke tilstrekkelig at skade, sykdom eller død skjer ved en hvilken som helst plutselig eller uventet ytre hending; hendingen må være **ulykkesartet** – den må innebære et **ulykkesmoment** se også Kjønsstad (red.), Folketrygdloven med kommentarer side 593.» (avsnitt 21)

Klargjør at det kreves et ulykkesmoment *i tillegg til* plutselig uventet ytre hendelse; følger opp Fotballdommen

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Høyesteretts konkrete rettsanvendelse:

«Sykdommen ... reaktiv artritt ... skyldes smitte som den ankende part ble påført etter å ha spist infisert mat. Slik smitte vil – som annen smitte – normalt være forårsaket av en ytre hending som har inntrådt plutselig og uventet. Men påføring av smitte mangler vanligvis det ulykkesmoment som særpreger en arbeidsulykke. Dette taler for at smittetilfellene i sin alminnelighet ikke omfattes av § 13-3 første ledd, jf. andre ledd første punktum.» (avsnitt 22)

Utfall: Ikke en arbeidsulykke

Men: Godkjent som en yrkessykdom likestilt med yrkesskade, jf. yrkessykdomsforskriften § 1 bokstav H nr. 2

Arbeidsulykkesbegrepet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Matforgiftning
(Rt. 2009 s. 1485)

Hovedregelen

«[P]åføring av smitte mangler vanligvis det ulykkesmoment som særpreger en arbeidsulykke. Dette taler for at smittetilfellene i sin alminnelighet **ikke omfattes** av § 13-3 første ledd, jf. andre ledd første punktum.» (avsnitt 22)

Unntak

«Jeg understreker at smittetilfeller **unntaksvis** vil kunne omfattes av reglene om arbeidsulykke dersom påføringen av smitte skyldes en ulykkesartet hendelse, for eksempel et **sprøytestikk**.» (avsnitt 24)

Dekningsområdet

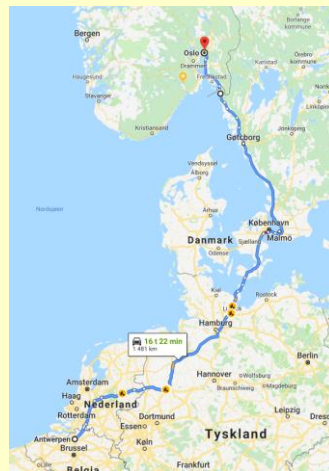
Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Myggstikk
(Rt. 2009 s. 1619)

Faktum

2. august: Høy feber og hevelse → streptokokk A-infeksjon og nyresvikt

1. august: Sover etter at bilen var lastet av

Åpent vindu

30. juli 2004 kjører gjennom Belgia

Dekningsområdet

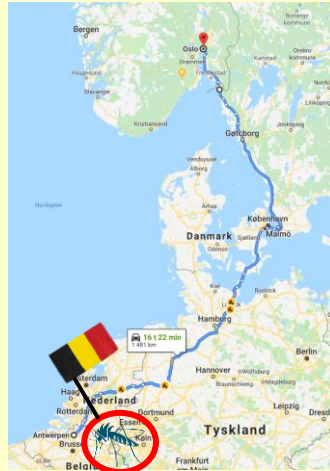
Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Myggstikk
(Rt. 2009 s. 1619)

Faktum

1. august: Sover etter at bilen var lastet av

Mao: I arbeid på arbeid i arbeidstiden

Problemstillingen: En **arbeidsulykke**?

30. juli 2004 kjører gjennom Belgia

Dekningsområdet

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 1.p., jf.
ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Myggstikk
(Rt. 2009 s. 1619)

Høyesterett:

«Dekning under yrkesskadeforsikringen stiller ikke krav om at ulykken har sammenheng med noen risiko ved selve arbeidet. I et **grensetilfelle** vil imidlertid det forhold at ulykken er **yrkesrelatert**, kunne være utslagsgivende for at hendelsen blir ansett som en arbeidsulykke. ...

[D]et [er] tale om myggstikk og smitte som personer som deltar i yrkeslivet kan bli påført hvorsomhelst og nårsomhelst, det være seg i arbeidstiden eller i fritiden. Hendelsen har derfor – selv når man ser stikket og smitten under ett – **karakter av å tilhøre dagliglivets risiko**. Den kan etter min oppfatning følgelig **ikke få det preg av ulykkesmoment** som folketryggdloven § 13-3 annet ledd første punktum krever når hendelsen i seg selv er lite ulykkespreget.» (avsnitt 50)

Utfall: Ingen arbeidsulykke

Videreført i annen praksis, se bl.a. *Stålskrubb* (LA-2017-34736)

Arbeidsulykkesbegrepet

– et blikk mot ulykkesforsikringer

Markert ulykkesbegrep (dekning)

Må tolke de aktuelle forsikringsvilkårene

Vega
(Rt. 1988 s. 394)

Høyesterett:

«Forsikringsvilkårenes bestemmelser om hvilke skader som dekkes, er bygget opp slik at det i § 3 fastslås at forsikringen omfatter **«ulykkeskade»** ...

Ankemotparten har vist til en rekke avgjørelser der det er stilt små krav til «den ytre begivenhet». Det har imidlertid i alle tilfelle vært fastholdt at **noe i den ytre situasjon må ha utviklet seg på en uventet måte**, og at det er dette som har ført til skaden.» (s. 397)

↳ Utfall: Ingen forsikringsdekning fordi dykkingen foregikk helt normalt uten ytre uhell av noe slag

↳ Videreført i annen praksis, se bl.a. *Legehelikopter* (RG-2013-1210), *Meiselmaskin* (RG 2006 s. 577), *Bjelkesammenstøt* (LG-2004-41036), *Alpinrenn I* (FinKN-2015-399), *Alpinrenn II* (FinKN-2016-277), *Alpinbakke* (FinKN-2017-600), *Kunstgressbane* (FinKN-2018-475), *Kant* (FinKN-2019-386), *Gjerdeklatring* (FinKN-2019-603) og *Turning* (FinKN-2019-981)

Deloppsummering av det markerte ulykkesbegrepet

3 Relativisering av kravet til ulykkeshendelse. Skjønnsmomenter

Risikograd ved skadeutløsende aktivitet

Involvert **hastighet og kraft**

Nærhet til ordinære arbeidsoppgaver

Kontroll over situasjonen

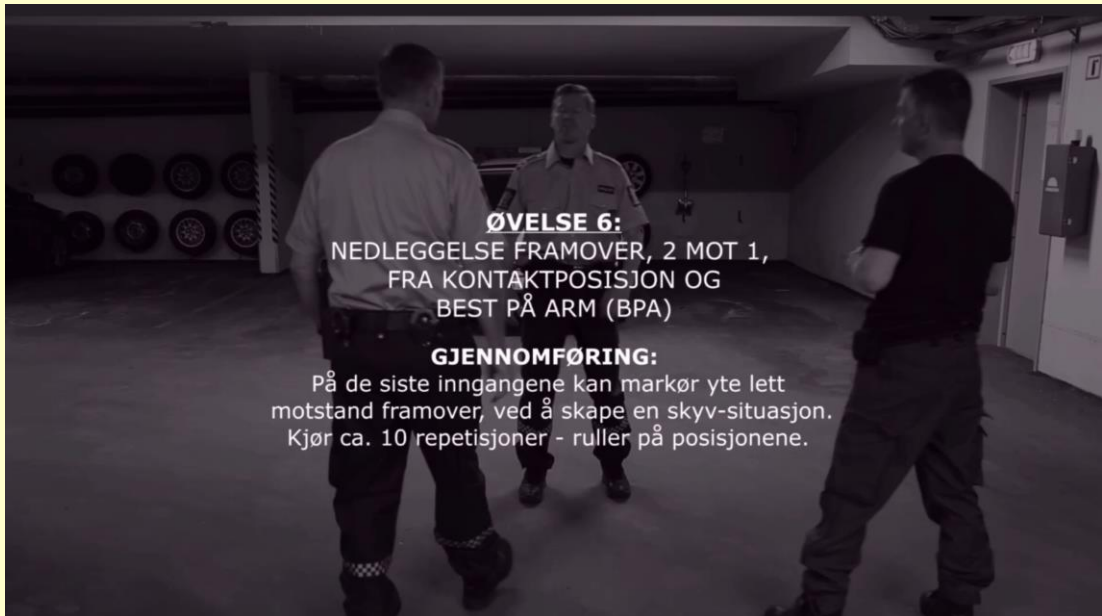
Reelle hensyn/formålsbetraktninger

(Med videre ...)

1 Noe i den ytre situasjon må ha utviklet seg på en uventet måte, og at det er dette som har ført til skaden

2 Hendingen må være ulykkesartet = krav om ulykkesmoment

Arrestasjonsteknikk (TRR-2018-3018)

ØVELSE 6:
NEDLEGGELSE FRAMOVER, 2 MOT 1,
FRA KONTAKTPosisjon OG
BEST PÅ ARM (BPA)

GJENNOMFØRING:
På de siste inngangene kan markør yte lett
motstand framover, ved å skape en skyv-situasjon.
Kjør ca. 10 repetisjoner - ruller på posisjonene.

Arrestasjonsteknikk (TRR-2018-3018)

– viser utvikling av praksis på ett bestemt situasjonsområde
og en relativisering av avvikskravet

«Dersom det tenkes en skala der fotballspillerdommen og skyggekjennelsen er i den ene enden, mens musikkklærerdommen er i den andre enden, kan skader i forbindelse med arrestasjonsteknikk og selvforsvar plasseres et sted imellom. ... Retten viser i forlengelsen av dette til at det har utviklet seg en praksis i Trygderetten knyttet til hendelser som finner sted under øvelse på arrestasjonsteknikk og selvforsvar. Hovedinntrykket av praksis er at skader pådratt under slike øvelser svært sjeldent har blitt ansett som arbeidsulykker etter folketrygdloven § 13-3 ...»

- ▶ Vist til bl.a. *Frigjøringsteknikk I* (TRR-2018-1556) og *Frigjøringsteknikk II* (TRR-2018-2465)
- ▶ Konkret vurdering: lå innenfor normale arbeidsoppgaver som politiansatt
- ▶ Generelle uttalelser om at «nær faregrensen for skade, stilles det i praksis mindre krav til avvik fra det normale for at forholdet anses som en arbeidsulykke» (relativisering)

Nyanser i kravet til relativisering | Lovendring fra 2021

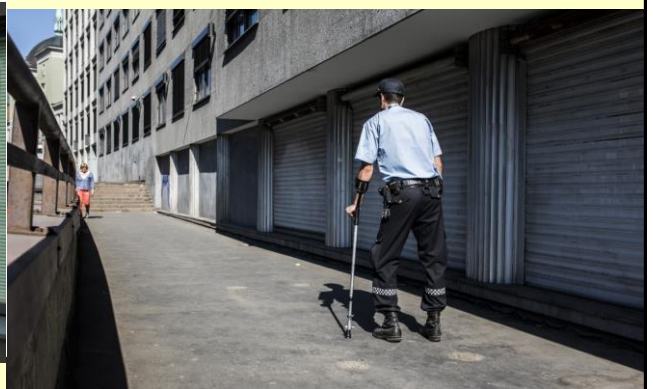

POLITIETS
FELLESFORBUND

Bedre yrkesskadeerstatning fra i dag

info@jof.no

Publisert: 01.09.2022 kl. 15:52

77

Nyanser i kravet til relativisering Endring i politiloven | Ny § 23a

§ 23 a. Erstatning for skader som skyldes pålagt trening

Den som gjør arbeid eller utfører verv i politiets tjeneste, kan kreve erstatning av arbeidsgiver for skader som ikke dekkes etter yrkesskadeforsikringsloven § 11, og som skyldes

- pålagt organisert trening og testing som inngår i sertifiserings- og vedlikeholdsprogram for innsatspersonell
- pålagt organisert trening, kursing eller øvelse på operative politioppgaver som omfatter elementer av maktbruk eller redningstjeneste
- opptaksprøver for innsatspersonell.

Lidelser som nevnt i folketrygdløven § 13-3 tredje ledd dekkes ikke.

Erstatningen skal utmåles som om skaden var en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven. Yrkesskadeforsikringsloven §§ 14 og 15 gjelder tilsvarende.

Reglene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kapittel IV, V og VI gjelder ikke for krav som behandles etter denne bestemmelsen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om retten til erstatning, herunder om vilkårene for erstatning og saksbehandlingsregler.

0 Tilføydd ved lov 18 juni 2021 nr. 123 (i kraft 1 sep 2022 iflg. res. 12 aug 2022 nr. 1443).

78

§ 3. Skadesituasjoner som omfattes av politiloven § 23a

Retten til erstatning etter **politiloven § 23a** omfatter skader som skyldes

- treningsaktivitet som inngår i et sertifiserings- og vedlikeholdsprogram for innsatspersonell, og treningsaktivitet med elementer fra slike program når den inngår i kravsett for å inneha bestemte stillinger, funksjoner, klassifiseringer og sertifiseringer. Treningsaktiviteten omfattes uavhengig av om den foregår på eller utenfor politiets egen eiendom
- annen treningsaktivitet på operative politioppgaver som omfatter elementer av maktbruk eller redningstjeneste, jf. § 4. Slik treningsaktivitet omfattes også når den arrangeres av, eller i samvirke med, andre nasjonale eller internasjonale aktører eller av PolitiHøgskolen som etter- og videreutdanning
- opptaksprøver for innsatspersonell.

Retten til erstatning gjelder uavhengig av om treningsaktiviteten foregår i Norge eller i utlandet, og under hvilken del av treningsaktiviteten skaden oppstod. Retten til erstatning omfatter også skader som skyldes skadeforebyggende oppvarmingsøvelser som inngår i det spesifikke opplegget for treningsaktiviteter og opptaksprøver.

§ 4. Oppgaver som omfattes av politiloven § 23a første ledd bokstav b

Med treningsaktiviteter på operative politioppgaver med elementer av maktbruk eller redningstjeneste menes trening, kursing eller øvelser i blant annet:

- arrestasjonsteknikk
- bruk av våpen og andre maktmidler
- utrykningskjøring og bruk av kjøretøy til tvangsmessig stans av annet kjøretøy
- bruk av politihelikopter, droner o.l. i taktisk hendelses- eller situasjonshåndtering
- føring av snøscooter i polisære oppdrag, redningstjeneste og oppsynsvirksomhet

79

3

Nyanser i kravet til relativisering Endring i politiloven | Ny § 23a

§ 23 a. Erstatning for skader som skyldes pålagt trening

Den som gjør arbeid eller utfører verv i politiets tjeneste, kan kreve erstatning av arbeidsgiver for skader som ikke dekkes etter yrkesskadeforsikringsloven § 11, og som skyldes

- pålagt organisert trening og testing som inngår i sertifiserings- og vedlikeholdsprogram for innsatspersonell
- pålagt organisert trening, kursing eller øvelse på operative politioppgaver som omfatter elementer av maktbruk eller redningstjeneste
- opptaksprøver for innsatspersonell.

Lidelser som nevnt i **folketrygdloven § 13-3 tredje ledd** dekkes ikke.

Erstatningen skal utmåles som om skaden var en yrkesskade etter **yrkesskadeforsikringsloven**. **Yrkesskadeforsikringsloven §§ 14 og 15** gjelder tilsvarende.

Reglene om enkeltvedtak i **forvaltningsloven kapittel IV, V og VI** gjelder ikke for krav som behandles etter denne bestemmelsen.

Departementet kan i forskrift gi nærmere regler om retten til erstatning, herunder om vilkårene for erstatning og saksbehandlingsregler.

0 Tilføydd ved lov 18 juni 2021 nr. 123 (i kraft 1 sep 2022 iflg. res. 12 aug 2022 nr. 1443).

80

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

For eksempel løfteskader; løft av personer eller ting

Skygge (Rt. 2005 s. 1757)

Faktum: Vridningsskade i kne; misoppfatning hos skadelidte

Utfall: Ansett som arbeidsulykke

Sentrale presiseringer:

- ✓ Ikke tilleggskrav om «ytre» hending når arbeidstaker pga. vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner utsettes for ekstraordinær belastning eller påkjenning (avsn. 51)
- ✓ Den ekstraordinære påkjenning eller belastning kan i seg selv kunne utgjøre tilstrekkelig ulykkesmoment (avsn. 51)

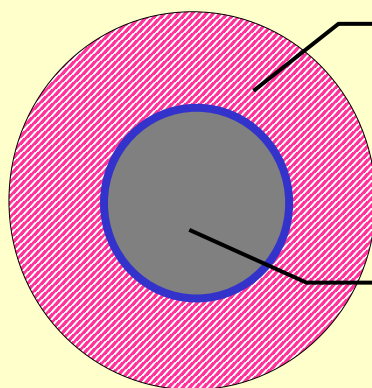
Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

For eksempel løfteskader; løft av personer eller ting

Skygge (Rt. 2005 s. 1757)

«Skygge»-kjennelsens presisering (utvidelse?)

Kjernen og tradisjonelle forståelse av «ytre hending»

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

For eksempel løfteskader; løft av personer eller ting

Pall (Rt. 2007 s. 882)

Faktum: Pakkerimedarbeider ved Tine Norske Meierier fikk en ryggglidelse under stabling av paller

Utfall: Ansett som arbeidsulykke

Sentrale presiseringer:

- ✓ Må det være tale om løft av spesielt tunge gjenstander, løft av gjenstander med uventet vekt, løft som ligger utenfor arbeiderens normale arbeidsoppgaver, eller løft i en vanskelig arbeidsstilling eller under andre ugunstige forhold (avsn. 39)
- ✓ 23–25 kg ikke tilstrekkelig (avsn. 40)

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Musikklærer (Rt. 2009 s. 1626)

Faktum: En lærer ved en ungdomsskole pådro seg en bruskade i kneet mens hun instruerte i dans i en musikktime

Sentrale presiseringer:

- ✓ Avvik fra det normale kan bestå i 1) oppgaver utenfor rammene for arbeidet, eller 2) ordinært arbeid gjennomført uvanlig
- ✓ I begge tilfeller kreves det at avviket må ha medført en usedvanlig påkjenning eller belastning (avsn. 29)
- ✓ Det avgjørende er *hendelsens* art og omstendighetene rundt denne – ikke *skadens* art og omfang (men kan ha bevisverdi)

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Musikklærer
(Rt. 2009 s. 1626)

Høyesteretts konkrete rettsanvendelse:

Ingen uheldig
arbeidsstilling

Vanlig og
påregnelig

(avsnitt 39–40)

Arbeidsulykkesbegrepet

Avdempet ulykkesbegrep (dekning)

Ftrl. § 13-3 (2), 2.p., jf. ysfl. §§ 10 og 11 (1) a)

Musikklærer
(Rt. 2009 s. 1626)

Høyesteretts konkrete rettsanvendelse:

Ingen uheldig
arbeidsstilling

Vanlig og
påregnelig

Full kontroll

Ikke risikofylt

Ingen ytre
årsak

Ingen
arbeidsulykke

«Det var ikke noe uvanlig ved måten danseundervisningen ble gjennomført på – A måtte ikke innta noen uheldig arbeidsstilling, og det skjedde heller ingen andre avvik fra det normale. At elever i ungdomsskolealder er urolige og uoppmerksomme når læreren står med ryggen til, er høyst vanlig og påregnelig, og A hadde selv full kontroll over når og hvordan uroen skulle takles. Det forelå ikke noe faremoment som tilsa at hun måtte handle spesielt raskt. Heller ikke var det noe unormalt med gulvet i musikkrommet der undervisningen skjedde – gulvet ga ikke spesiell motstand.»

(avsnitt 39–40)

Innbokasse (LF-2018-189931)

– instruktiv for å utvikle en sjekkliste

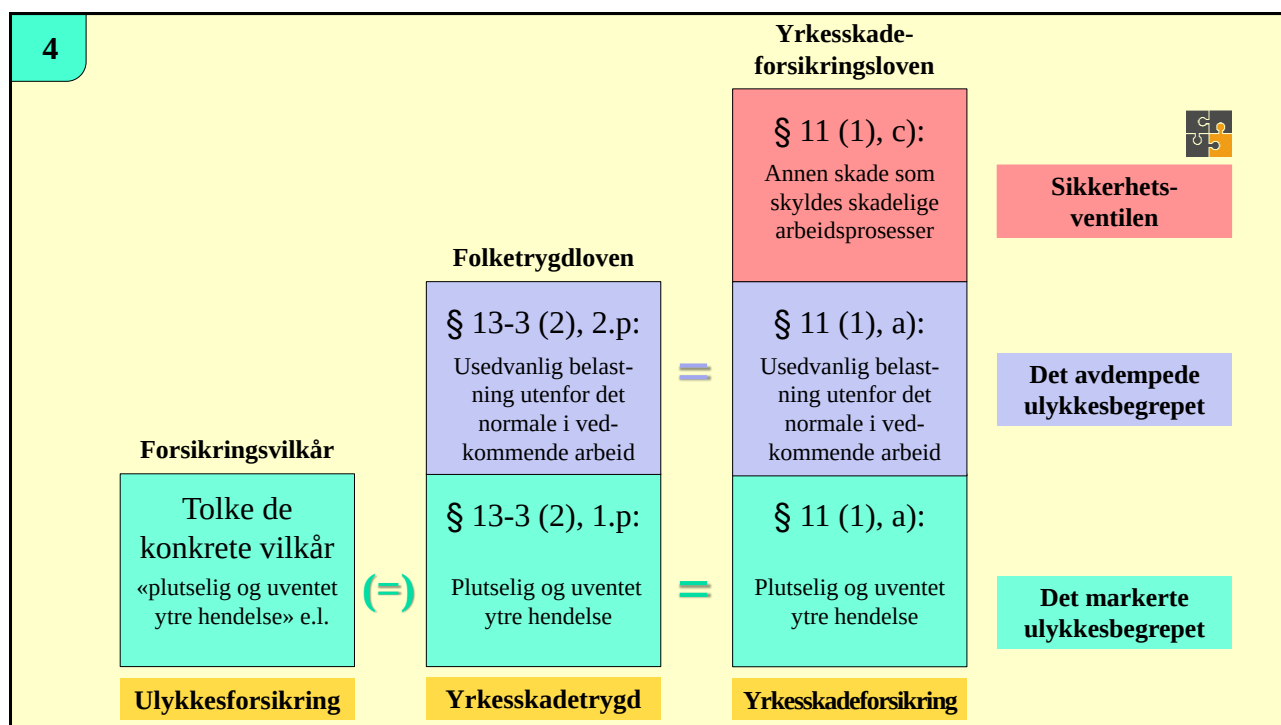
«Flertallet ser det slik at det lå [1] innenfor As normale arbeid å utføre løft av slike kasser, også med [2] kjent vekt for henne, som i dette tilfellet. Løftet var i utgangspunktet [3] rutinearbeid for henne. Løftet var [4] kontrollert, og flertallet legger etter bevisførselen til grunn at det [5] ikke er sannsynlig at A mistet kontrollen over løftet, eller at hun kom ut av balanse på en måte som har hatt betydning for hendelsesforløpet. ... Løftet var [6] heller ikke spesielt tungt for henne i den aktuelle situasjonen. ...

Flertallet kan ikke se at det foreligger en påkjenning som kan karakteriseres som usedvanlig, [7] sammenlignet med påkjenningen ved hennes daglige arbeid. ... Flertallet har etter dette kommet til at det ikke foreligger en arbeidsulykke etter det avdempende ulykkesbegrepet i folketrygdloven § 13-3 første og andre ledd og vilkåret i yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a er ikke oppfylt.»

Deloppsummering av ulykkesbegrepet

– på tvers av tre rettsområder

91

Arbeidsulykkesbegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrkesskadeansvarets plassering
- ✓ 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- ✓ 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- ✓ 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- 6 Melding ved yrkesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

92

Arbeidsulykkebegrepet

– hovedlinjer og utvalgte emner

VAKSINE: Mens koronaviruset i 2020 i hovedsak gikk smitte, er det nå flere vaksineskader. Illustrasjonsbilde: DMAction/Vidar Sandnes

Koronaen ga flere erstatningskrav – men få alvorlige skader

I første halvår i år søkte seks prosent flere om pasientskadeerstatning sammenlignet med samme periode i fjor. Økningen skyldes først og fremst koronaviruset.

Her vil du lære (læringsmål):

- ✓ 1 Yrkesskadeansvarets plassering
- ✓ 2 Dekningsområdene – en hjelpeskisse
- ✓ 3 Nærmere om det markerte ulykkesbegrepet
- ✓ 4 Nærmere om det avdempede ulykkesbegrepet
- ✓ 5 Sikkerhetsventilen i ysfl. § 11 bokstav c
- ✓ 6 Melding ved yrkesskade
- 7 Kort om Covid 19-skader

93

7 Covid 19 som yrkesskade

- ▶ Ysfl. §11 (1) b: yrkesskadeforsikringen skal dekke «Skade og sykdom som i medhold av folketrygdloven § 13-4 er likestilt med yrkesskade» (listesykdommene)
- ▶ Yrkessykdomsforskriften ble endret 7. april 2020, trådte i kraft fra 1. mars 2020
- ▶ Forskriften § 1:

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonellosier og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebærentilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

94

Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidfeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

95

Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidfeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

96

Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidfeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidfeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:

- ▶ NAVs rundskriv til yrkessykdomsforskriften (R13-04-FOR)
 - til § 1 bokstav H nr. 2 nevnes fengselsmiljø, ambulansetransport og visse deler av politiets arbeid
 - Rundskrivet presiserer at «det ikke er yrkesgruppen, men arbeidsforholdene/situasjonen som må være grunnlaget for vurderingen».
- ▶ Hva med f.eks. ansatte i barnehage og skole/SFO som var på jobb under pandemien? Arbeids- og sosialdepartementet har i brev 7. mai 2020 til Skolelederforbundet: «Bestemmelsen i nr. 2 er *primært* innrettet mot arbeid i helsevesenet», men i lys av forbundets henvendelse «viser vi til at denne bestemmelsen *ikke utelukker* at smitte påført under arbeid i barnehager og skoler, kan omfattes». Konkret vurdering

99

Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadde har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonelloser og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner.

100

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidfeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonellose og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner

101

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbeider med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomyelitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidfeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonellose og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebæretilstand.
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. covid-19 med alvorlige komplikasjoner

► Navs rundskriv til forskriften (R13-04-FOR):

«Med alvorlige komplikasjoner menes:

- sykehusinnleggelse
- behov for medisinsk oppfølging av sykehusspesialist som følge av Covid-19 smitte
- dødsfall
- varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte»

► De to første alternativene har normalt liten betydning for retten til erstatning

102

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbejder med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomylitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonellose og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebærestilstand,
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. Covid-19 med alvorlige komplikasjoner

► Navs rundskriv til forskriften (R13-04-FOR):

«Med alvorlige komplikasjoner menes:

- sykehusinnleggelse
- behov for medisinsk oppfølging av sykehusspesialist som følge av Covid-19 smitte
- **dødsfall**
- varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte»

► De to første alternativene har normalt liten betydning for retten til erstatning

► Dødsfall kan gi rett til forsørgertapserstatning etter yrkesskadeforskriften kapittel 6

103

7 Covid 19 som yrkesskade

H. Sykdommer som skyldes smitte

1. under arbeid i laboratorium hvor en arbejder med vedkommende smittestoff.
2. under arbeid på lege- eller tannlegekontor, sosialkontor, i medisinske institusjoner, sosiale institusjoner og utekontakter, barneheim, aldersheim o.l. eller ved annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare. Følgende sykdommer omfattes:
 - a. tuberkulose,
 - b. poliomylitt med lammelser,
 - c. difteri,
 - d. tyfoidefeber,
 - e. paratyfus A,
 - f. smittsom gulsott,
 - g. mononucleosis infectiosa,
 - h. andre smittsomme sykdommer når den yrkesskadede har fått komplikasjon fra hjernen og/eller ryggmargen, hjertet, nyrer eller ledd,
 - i. serum-hepatitt og sykdommer med liknende infeksjonsmåte, herunder AIDS og HIV-smitte,
 - j. paratyfus B, andre salmonellose og dysenteri når sykdommen etterfølges av en langvarig eller konstant smittebærestilstand,
 - k. smitte med meticillinresistente gule stafylokokker (MRSA),
 - l. Covid-19 med alvorlige komplikasjoner

► Navs rundskriv til forskriften (R13-04-FOR):

«Med alvorlige komplikasjoner menes:

- sykehusinnleggelse
- behov for medisinsk oppfølging av sykehusspesialist som følge av Covid-19 smitte
- dødsfall
- **varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte»**

► De to første alternativene har normalt liten betydning for retten til erstatning

► Dødsfall kan gi rett til forsørgertapserstatning etter yrkesskadeforskriften kapittel 6

► Lite avklart hva som ligger i begrepet «varig medisinsk dokumentert svekket helse som følge av smitte»

104

Covid 19 som yrkesskade

§ 13-4. **Yrkessykdommer** som likestilles med yrkesskade

Visse yrkessykdommer som skyldes påvirkning i arbeid, klimasykdommer og epidemiske sykdommer skal likestilles med yrkesskade. Departementet gir forskrifter om hvilke sykdommer som skal likestilles med yrkesskade.

Sykdom som angitt i forskriftene skal godkjennes som yrkesskade dersom

a. sykdomsbildet er karakteristisk og i samsvar med det som den aktuelle påvirkningen kan framkalle,

b. vedkommende i tid og konsentrasjon har vært utsatt for den aktuelle påvirkningen i en slik grad at det er en rimelig sammenheng mellom påvirkningen og det aktuelle sykdomsbildet,

c. symptomene har oppstått i rimelig tid etter påvirkningen, og

d. det ikke er mer sannsynlig at en annen sykdom eller påvirkning er årsak til symptomene.

Det er et vilkår at påvirkningen som nevnt i bokstav b har skjedd mens vedkommende var yrkesskadedekket, se §§ 13-6 til 13-13.

Bedriftsvilkårene («i arbeid på arbeidssstedet i arbeidstiden») må være oppfylt også i Covid 19-saker

- ▶ Covid 19 fantes nærmest alle steder, hvilket er en forskjell fra til forskjell fra de fleste andre listesykdommene som i mindre grad finnes utenfor arbeidsmiljøet
- ▶ Hjemmekontor – vanskelige vurderinger. Pålagt vs. ikke-pålagt hjemmekontor

Covid 19 som yrkesskade – en «minicase»

Lise er lærer på Lillevik barneskolen. Hun føler seg dårlig og får påvist koronasmitte. På skolen er det ingen registrert smitte. Lise benytter buss til og fra skolen, men tar ikke buss ellers. Hun er skilt og bor alene i eneboligen i Storvik.

Har Lise krav på å få sykdommen godkjent som yrkesskade?

Noen vurderingspunkter – og utfordringer

- ▶ Ikke inkludert i oppregningen i forskriftens § 1 bokstav H nr. 2, men er det en «annen yrkesutøvelse der virksomheten skjer i miljøer med særskilt sykdoms- eller smittefare»?

Departementets brev til Skolelederforbundet: «bestemmelsen ikke utelukker at smitte påført under arbeid i barnehager og skoler, kan omfattes»

NAVs rundskriv: ikke er yrkesgruppen, men arbeidsforholdene som er avgjørende (etter konkret vurdering)

- ▶ Bevist adekvat påvirkning (på arbeidsplassen), jf. ftrl. § 13-4 (2) b, jf. (3)?

Reiser til/fra arbeid er i utgangspunktet ikke yrkesskadedekket etter ftrl. § 13-6

Men: kan være dekket av utvidede forsikringsdekninger (inkl. tariffestet dekning)

7 Covid 19 som yrkesskade – kort om vaksineskader

- ▶ Yrkessykdomsforskriften § 1 bokstav I **åpner** for yrkesskadegodkjenning av «Sykdommer etter vaksinasjon som har samband med yrket»
- ▶ Navs rundskriv tilsier **likevel** at det skal mye til før Covid 19-relaterte lidelser skal kunne anses som yrkessykdom
- ▶ R13-04-FOR:
«For at en vaksinasjon skal kunne anses som yrkesrelatert må medlemmet ha blitt anbefalt å ta vaksinen på grunn av **særskilt risiko** for smitte i vedkommendes yrke.»

↳ Når tilnærmet alle ble anbefalt å ta Covid 19-vaksine, kan jeg vanskelig se at man står overfor en «særskilt risiko»

107

Yrkesskade

– gjennomgang av kursmaterialet

Hjelpedokument – arbeidstidspensjonsordningen i sykk. § 11 første ledd a og c) belyst ved sammenligninger av rettsvurderinger

	Yrke	Kollektive	Psyk	Kjønns	Stress	Prekariat	Forfallig	Rehabil
Yrkesrelatert sykdom	1.05.2008-41918	Rd 2012-1-148	Rd 2007-1-182	Rd 2009-4-122	Rd 2007-1-1737	Rd 2009-1-218	Rd 2008-1-1042	Rd 2008-1-1188
Yrkesrelatert sykdom	1.05.2008-41918	Rd 2012-1-148	Rd 2007-1-182	Rd 2009-4-122	Rd 2007-1-1737	Rd 2009-1-218	Rd 2008-1-1042	Rd 2008-1-1188
Yrkesrelatert sykdom	1.05.2008-41918	Rd 2012-1-148	Rd 2007-1-182	Rd 2009-4-122	Rd 2007-1-1737	Rd 2009-1-218	Rd 2008-1-1042	Rd 2008-1-1188

PROFESSOR DR. JURIS MORTEN KJELLAND 2014
Oppdatert 2020

Personskade Portalen

NYHETER
i personskadenett

LA-2019-161561
Døling av sak

Saken gjaldt spørsmål om en kommune var erstatningsansvarlig for manglende oppfølging av mobbing og vold på barnevern. A. fremkommer krav om delvis avspørsmåne i sakens 2. instans § 16-7 annet ledd annet.

HR-2020-35-A
Objektive kriterier i erstatningsansvar

I en erstatningsansvar hadde sakskerne begrenset saksmåle til å kreve erstatningsansvar for et erstatningsansvar var opplyst. Prinsippal påstand om sakskerne var tilfallet, men ble ikke behandlet påstand om

LG-2018-17381
Utgift til kreftbehandling i utlandet

En pasient hadde krav på erstatning for forskert diagnostisering og behandling av kreftsykdom. Saken gjaldt spørsmål om skadehold hadde krav på å få erstatning utgifter til regional kreftbehandling i

108

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

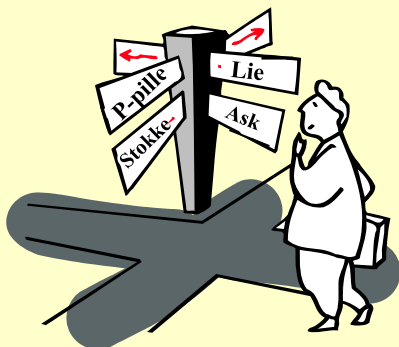

Professor dr. juris Morten Kjelland

109

Årsakssammenheng og bevis

- utarbeidelse av «saksbehandlingsverktøy»
basert på nyere rettspraksis

Professor dr. juris Morten Kjelland

110

Oversikt over årsaksforelesningen

- hoveddelene

Grunnleggende

prinsipper om årsakssammenheng og bevis

I

Spesielle

prinsipper om årsakssammenheng og bevis
– med hovedvekt på nakkeslengskader

II

111

I

**Grunnleggende prinsipper
om årsakssammenheng og bevis**

112

Årsakskravet i yrkesskadeforsikringsloven

§ 11. Skader og sykdommer som skal dekkes av forsikringen.

Yrkesskadeforsikringen skal dekke

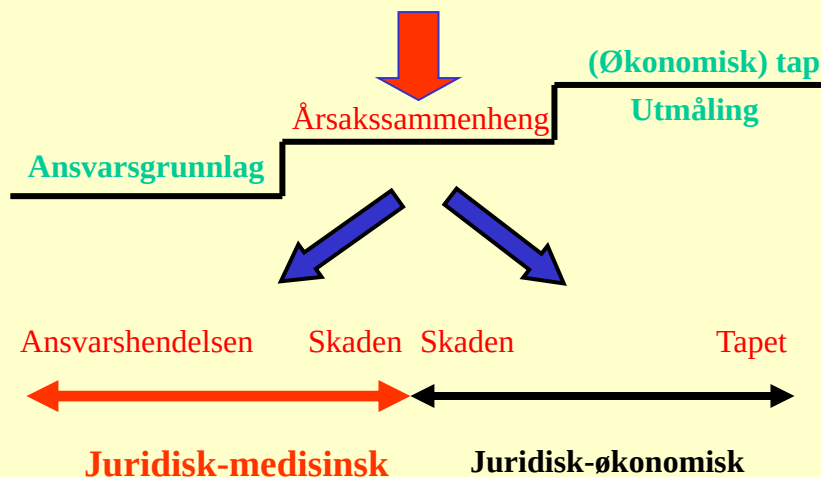
- skade og sykdom **forårsaket** av arbeidsulykke (yrkesskade),
- Skade og sykdom som i medhold av **folketrygdloven § 13-4** er likestilt med yrkesskade.
- annen skade og sykdom, dersom denne **skyldes** påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal anses **forårsaket** i arbeid på arbeidsstedet i arbeidstiden, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

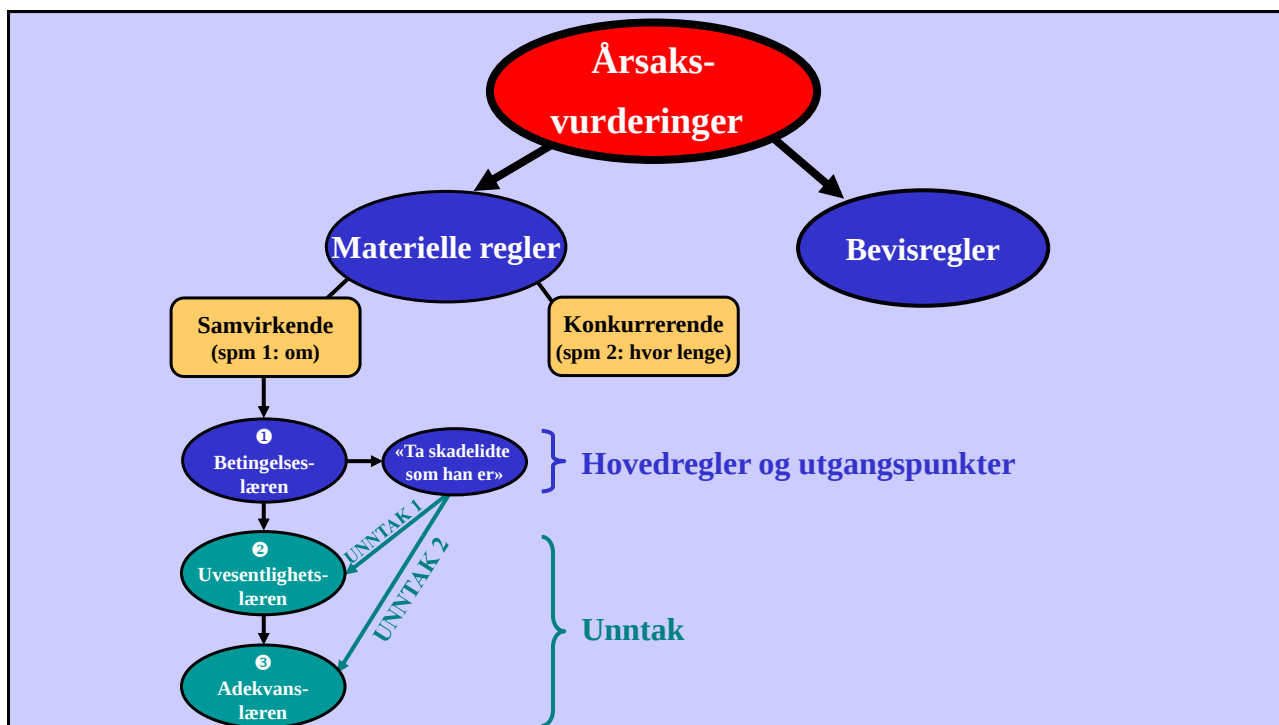
Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det ses bort fra arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den helt overveiende årsak.

113

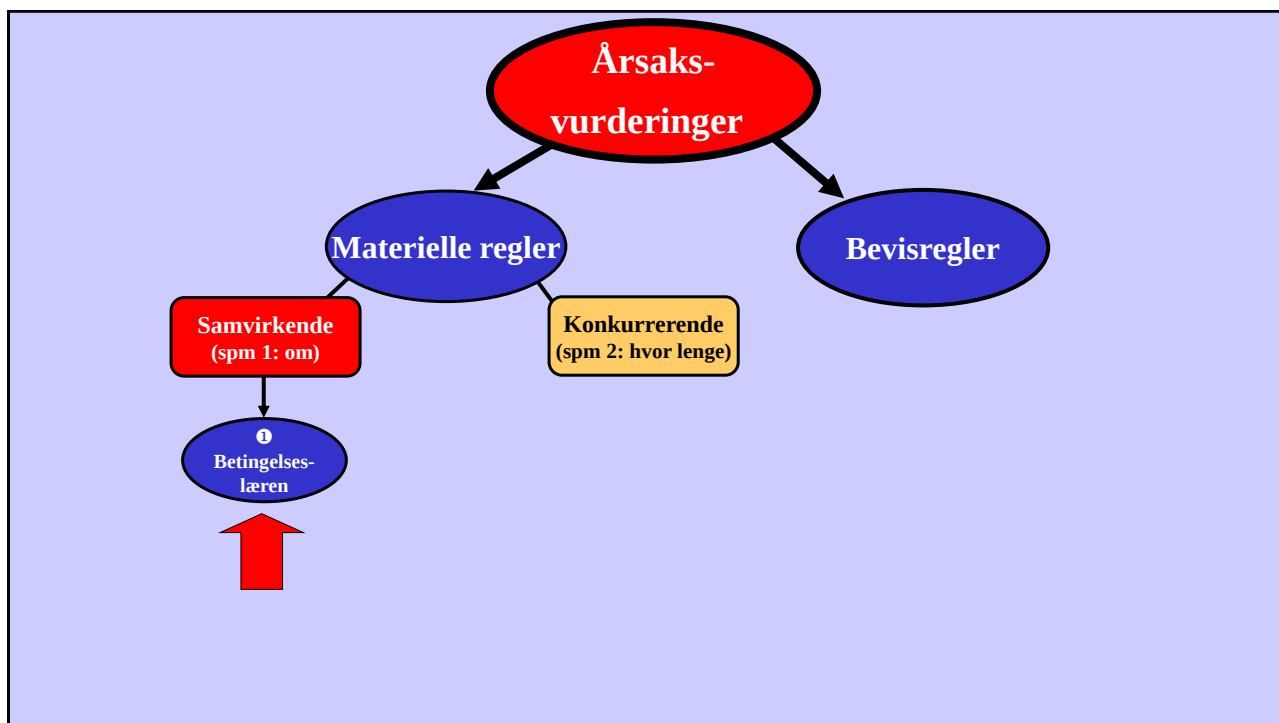
Rettslig plassering av problemstillingen

114

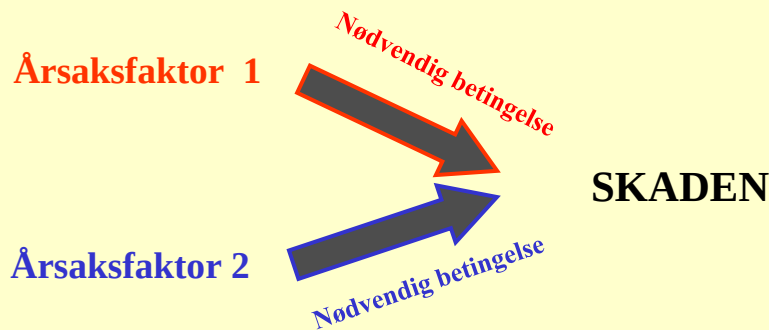
115

116

Samvirkende årsaksfaktorer

– hovedregelen om betingelseslæren

- Hver skadeårsak som det kan knyttes ansvar til, hefter for HELE skaden; INGEN fordeling etter den enkeltes årsaksfaktorens bidrag.
- Prinsippet om solidaransvar gjelder også hvor en skadeårsak samvirker med sykdom hos skadelidte.

117

Betingelseslæren

– hovedregelen for faktisk årsakssammenheng

Rettsregelen (betingelseslæren):

X er årsak til Y, dersom Y ikke ville skjedd om X tenkes borte.

Hjemmel: *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64)
Papegøye (Rt. 1997 s.1)
Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565)
Nakkesleng II (Rt. 2000 s. 418)
Psykoinvaliditet I (Rt. 2001 s. 320)
Psykoinvaliditet II (Rt. 2001 s. 337)
Politiflukt (Rt. 2003 s. 338)
***Pseudoanfall* (Rt. 2007 s. 158)**
***Schizofreni* (Rt. 2007 s. 172)**
Sensitisering (HR-2018-557-A)

Juridisk teori (Lødrup, Nygaard, Kjelland m.fl.)

Utviklet i **samspill**
mellom
rettspraksis og teori

118

Betingelseslæren

– hovedregelen for faktisk årsakssammenheng

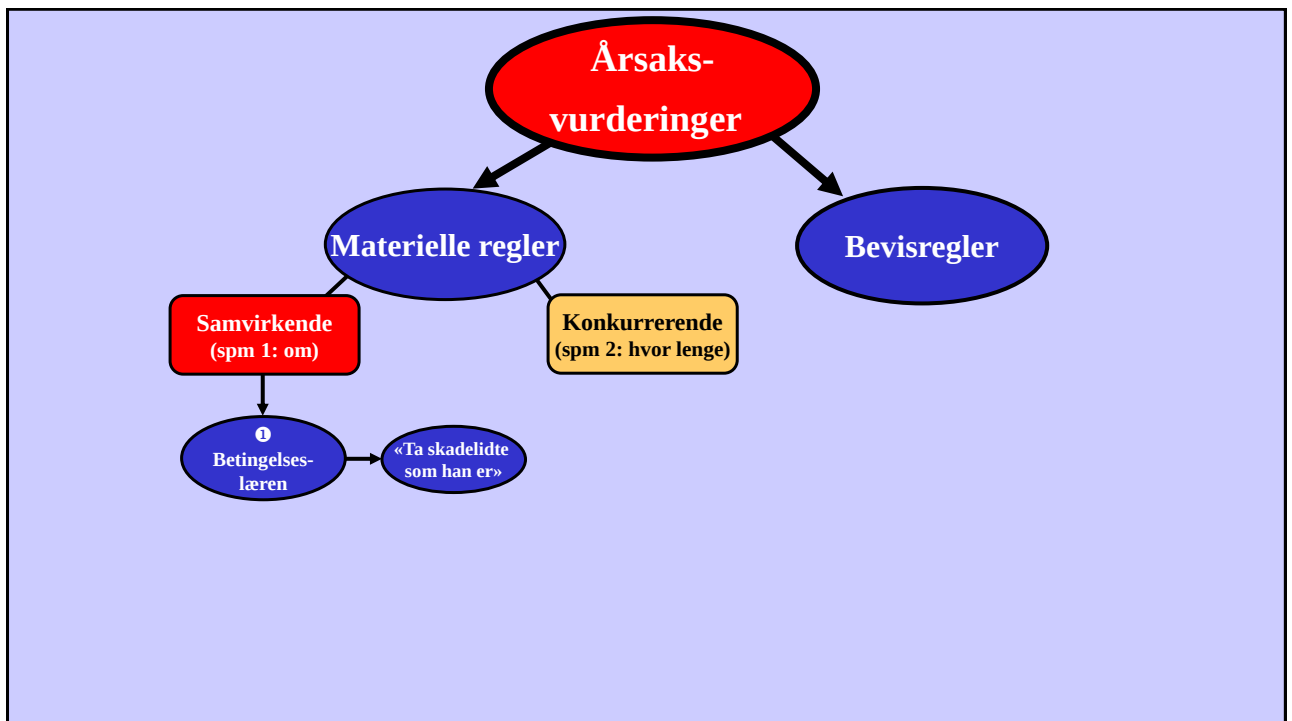
Schizofreni/Jæger (Rt. 2007 s. 172)

«Bestemmelsen [ysl § 11] bygger i utgangspunktet på den alminnelige lære om årsakssammenheng og adekvans, ...For at arbeidsulykken skal anses som årsak til Jægers sinnslidelse, må ulykken ha vært en nødvendig betingelse for at Jæger utviklet paranoid schizofreni slik han gjorde ..., jf. Rt. 1992 s. 64 (P-pilledom II)» (avsnitt 41–42)

Pseudoanfall (Rt. 2007 s. 158)

«[U]lykken ... rent logisk må anses som en nødvendig betingelse for skaden, ... Jeg må derfor så langt konkludere med at det ... er en årsakssammenheng mellom ulykken og hennes plager, selv om sammenhengen er av meget spesiell karakter» (avsnitt 65)

119

120

Særlig sårbarhet

– begrepsavklaring

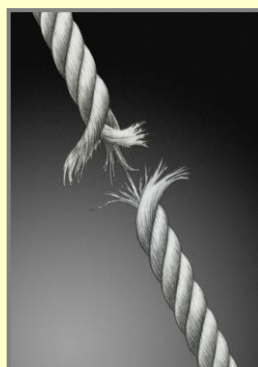

Latente svakheter

predisposisjoner

=

særlig sårbarhet

121

Sårbarhetsprinsippet

- «i et nøtteskall»

Skadelidte

er særlig sårbar

Skadevolder

i utg.pkt. sårbarhetsrisikoen

➤ fysisk

➤ psykisk

➤ økonomisk

Sårbarhetsprinsippet

Skadens/tapets inntreden
(overhodet)

Skadefølgens omfang
(tid og/eller rom)

122

Prinsippet om at

«skadevolder må ta skadelidte som skadelidte er»

Ysfl. § 11 (3) – lovfesting av sårbarhetsprinsippet

Hovedregel (skadevolders risiko)

«Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det ses bort fra arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, ...»

Unntak (skadelidtes risiko)

«... hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den helt overveiende årsak.»

123

Uvesentlighetslæren

– presisering/unntak fra betingelseslæren

Rettsregelen: *X må ikke være en så uvesentlig årsaksfaktor til Ys inntreden, at det ikke er naturlig å knytte ansvar til X.*
(uvesentlighetslæren)

Hjemmel: Rettspraksis, jf. *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64), *Papegøye* (Rt. 1997 s. 1), *Nakkesleng I* (Rt. 1998 s. 1565), *Nakkesleng II* (Rt. 2000 s. 418), *Psykoinvaliditet I* (Rt. 2001 s. 320) mv.

Hensyn: Ivareta skadevolders interesser (interesseavveining)
Rimelighetsbetraktninger (reelle hensyn)

124

Uvesentlighetslæren

– ysfl. § 11 tredje ledd lovfester alminnelig erstatningsrett

Dørbæring (LB-2015-32987)

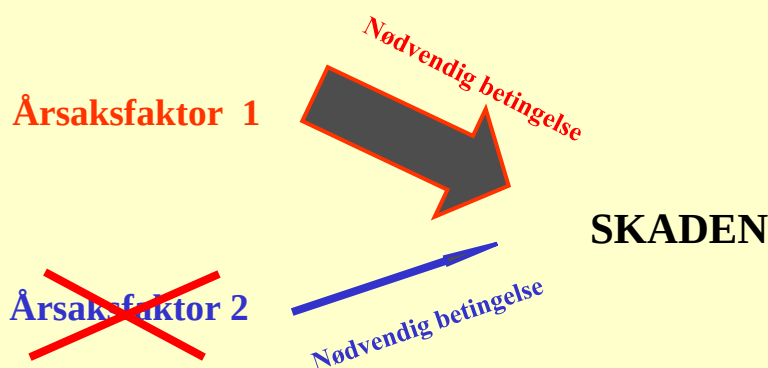
«Det følger av § 11 tredje ledd at forsikringsgiver – som i erstatningsretten ellers – **i utgangspunktet har risikoen for skadelidtes særlige sårbarhet**; forsikringsgiver må ta skadelidte som han er. Dette begrenses av uvesentlighetslæren. ...

I yrkesskadeforsikringsloven § 11 tredje ledd er uvesentlighetsregelen lovfestet, jf at forsikringsgiver bare blir fri for ansvar hvis arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen må anses som «den helt overveiende årsak». I forarbeidene til bestemmelsen – Ot.prp. nr. 44 (1988–1989) side 65 – sluttet departementet seg til følgende uttalelse i NOU 1988: 6 side 80: «Slik regelen er formulert, vil det **i praksis bare være i de tilfelle der påvirkningen fra egenskaper ved arbeidet el[l]er arbeidsstedet er helt ubetydelig**, at dekning fra forsikringen ikke kan kreves. Utvalget finner grunn til å understreke at hovedbegrunnelsen for forslaget er å forebygge konflikter pga bevistvil, og at dette langt på vei er i begge parter interesse.»

125

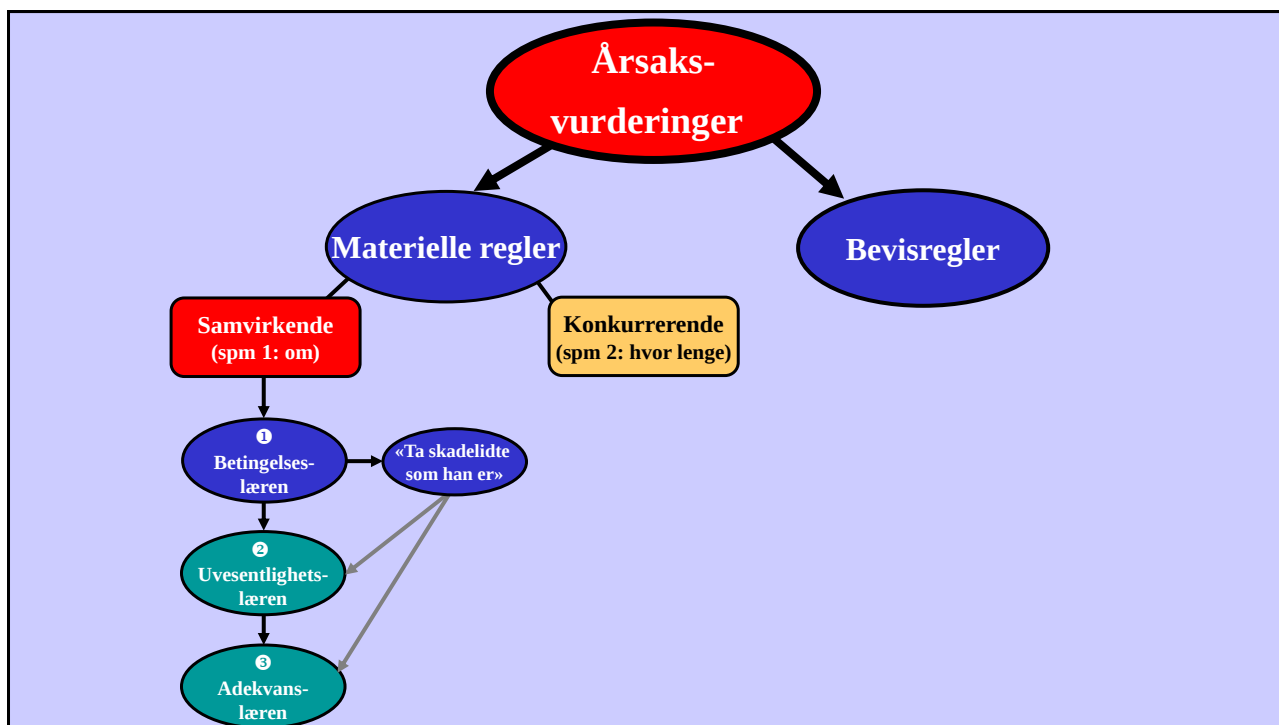
Samvirkende årsaksfaktorer

– hovedregelen om betingelseslæren

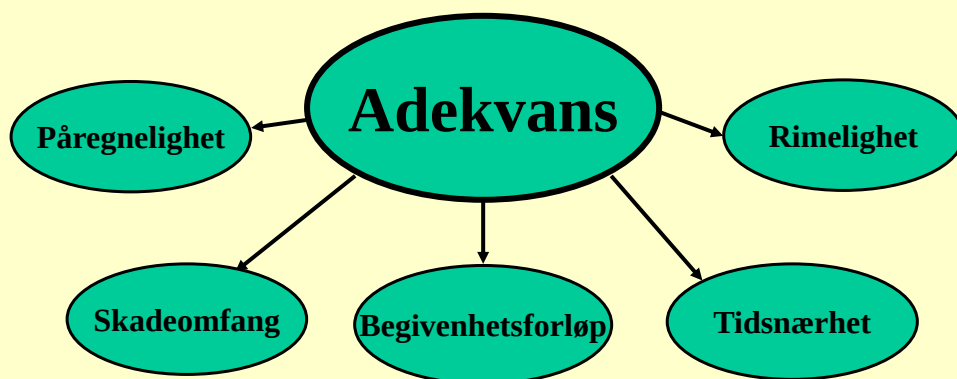
- Hver skadeårsak som det kan knyttes ansvar til, hefter for HELE skaden; INGEN fordeling etter den enkeltes årsaksfaktorens bidrag.
- Prinsippet om solidaransvar gjelder også hvor en skadeårsak samvirker med sykdom hos skadelidte.

126

127

Adekvanslæren

128

Påregnelighetsmomentet

– Psykoinvaliditet (Rt. 2001 s. 320)

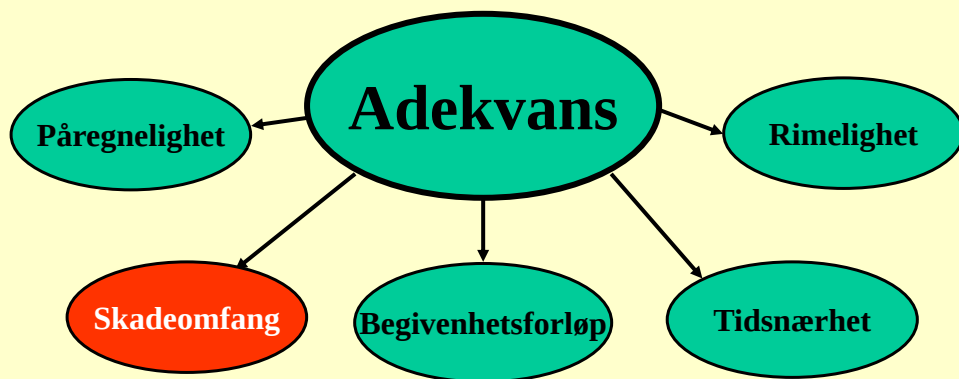
«Det fremgår av [SMM-rapport nr. 5/2000] at det hos 3-5 prosent av de personer som har vært utsatt for en nakkeslengmekanisme, utvikler seg symptomer på akutt nakkeslengskade innen tre dager, ... Av de 3–5 prosent ... utvikler 10 prosent – dvs. 3-5 promille ... – kroniske plager som påvirker funksjonsnivået i betydelig grad. ... Professor Malt har i sin erklæring uttalt at slike lidelser som vi her står overfor, ikke er forventede, men heller ikke ukjente etter ulykker. Basert på egne undersøkelser av skadede som er fulgt over tre år, har han vurdert sjansen for et slikt forløp etter en ulykke som den foreliggende til mindre enn 1/1 770. Professor Retterstøl uttalte ... at når prosessen etter det psykiske traumet som ulykken må ha vært for Psykoinvaliditet, først var kommet i gang, kan utviklingen ikke anses uvanlig, selv om skaden i dette tilfellet har fått et uvanlig stort omfang. ... [Selv om skadeforløp av den karakter vi her står overfor, er sjeldne, kan skaden etter min oppfatning ikke falle utenfor det som må anses som en adekvat følge av ulykken.]» (s. 334)

129

Adekvanslæren

– en sammensatt helhetsvurdering

130

Skade- og tapsomfanget

– Dykker (Rt. 2003 s. 338)

Kjønn Mann	Alder 48	Ulykke Trafikkulykke
Medisinsk invaliditet Ca 5 %	Ervervsuførhet 100 % yrkesufør	Skader Liten skulderskade
Problemstilling: Hvem har risikoen for skadelidtes særlige yrkesmessige sårbarhet – her for skulderskader i yrket som metningsdykker?		
Svar: Selskapet hadde risikoen for sårbarheten – samlet erstatning på 3,25 millioner kr		

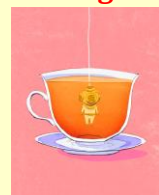

131

Skade- og tapsomfanget

– Dykker (Rt. 2003 s. 338)

Hva gjør
dykkeren
i dag?

Høyesterett

«Med dette erstatningsnivået [ca. 880 000 kroner i årlig tap] kan jeg ikke se at det er grunnlag for anførselen om at det ikke foreligger adekvat årsakssammenheng.

Løsningen kan etter min mening ikke bli motsatt fordi A i sitt yrke var spesielt sårbar ...» (avsnitt 76)

132

REKKER UT HÅNDEN: Tage Patrick Flobakk (31) ber Gjensidige Forsikring om rekordstore 48 millioner kroner i erstatning etter en motorsykkelulykke i 2004. Her argumenterer han i en rettspause sammen med sin advokat Christian Lundin (i midten) og rådgiver Per Oretorp i Landsforeningen for Trafikkskadede til høyre. Foto: HENNING LILLEGÅRD

Krever 48 millioner kroner av Gjensidige

133

SER MOT GJENSIDIGE: Flobakk er ikke overhode enig med Gjensidige om erstatningssummen han skal få. Ole Endresen, advokat for selskapet, mener Flobakk, med en rekke forbehold, bør ha en erstatning fra 10 til 14 millioner kroner etter ulykka.

- Vårt tilbud er bra

Under advokat Ole Endresens innledningsforedrag på vegne av Gjensidige Forsikring i Oslo Tingrett i går, økte imidlertid summen noe.

- Med noen forbehold mener vi at erstatningssummen bør ligge et sted mellom 10 og 14 millioner kroner eller etter rettens skjønn. Vi mener uansett hvor mye en person tjener bør det være en grense for erstatningen. Vi mener det bør ligge rundt 1,2 millioner kroner. Det vi tilbyr er ikke en vanlig borgerlig lønn akkurat, sier Endresen.

Han fortsetter med å fortelle at selskapets oppgave er å gi korrekt erstatning etter gjeldende rett.

- Vi mener kravet de kommer med er altfor høyt og gal, sier Endresen.

Den kjøper ikke valutamegler Flobakk.

- Gjensidige kjører show og propaganda. Jeg mener vårt krav underspiller mine fremtidsmuligheter for ulykka skjedde. Hvorfor ikke Gjensidige betaler ut kravet, forstår jeg ikke, sier 31-åringen.

- Ikke grisk

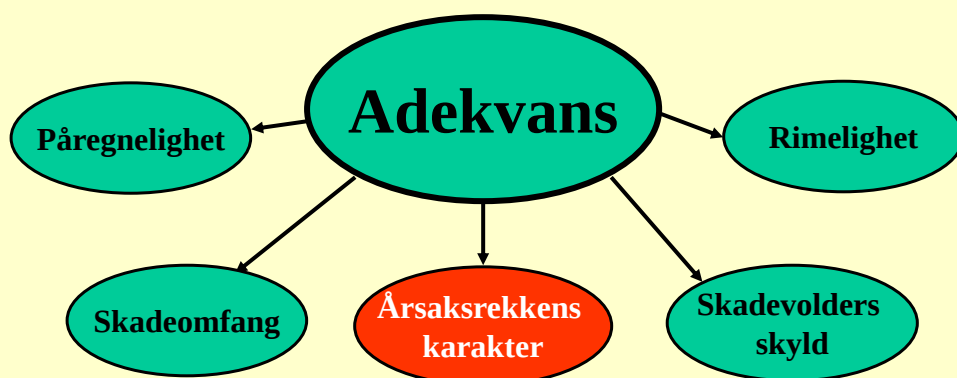
Han mener han ikke er for krevende når han nå ber om 48 millioner kroner til å dekke sine fremtidige inntekter og utgifter.

 - Jeg tror ikke folk vil oppleve meg som pompøs og arrogant selv om jeg krever denne høye summen. Det er muligens ikke rettferdig at en megler skal

134

Adekvanslæren

– en sammensatt helhetsvurdering

135

Sykdomsløpets karakter

– Papegøye (Rt. 1997 s. 1)

Kjønn Kvinne	Alder 32	Ulykke Trafikkulykke
Medisinsk invaliditet Ca. 15 % (nakke-, hode- og ryggsmarter) + psykiske plager	Ervervsuførhet 100 %	Skader Påståtte nakkeslengskade
Problemstilling: Var nakkeplagene en adekvat følge av sammenstøtet som Papegøye ble utsatt for?		
Svar: Nei – inadekvat ut fra bl.a. at sykdomsforløpet var atypisk		

136

Sykdomsløpets karakter

– Papegøye (Rt. 1997 s. 1)

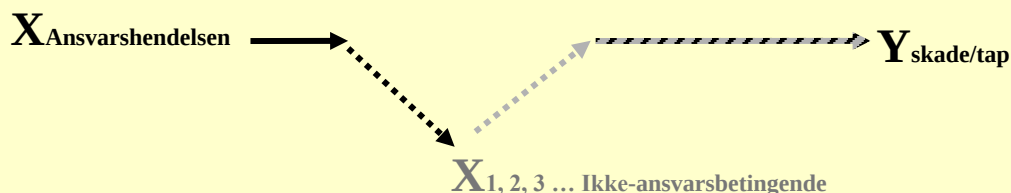
«I januar 1990 fikk hun plutselig synsforstyrrelser og talevansker, samtidig som det oppsto lammelser i venstre arm og ben. Ifølge sykehusjournal av 26. januar 1990 fortalte hun at hun «den dagen hun ble dårlig opplevde at katten hoppet i strupen på dvergpapegøyen som så døde i hendene på henne. Stemmen hennes forsvant da og hun fikk nedsatt kraft i ve arm og ben». Jeg nevner at stemmesvikten var midlertidig. Fra hvilket tidspunkt hun tok i bruk krykker og senere rullestol, er noe uklart.» (s.10)

137

Adekvanslæren

- indirekte årsaker/skadefølger

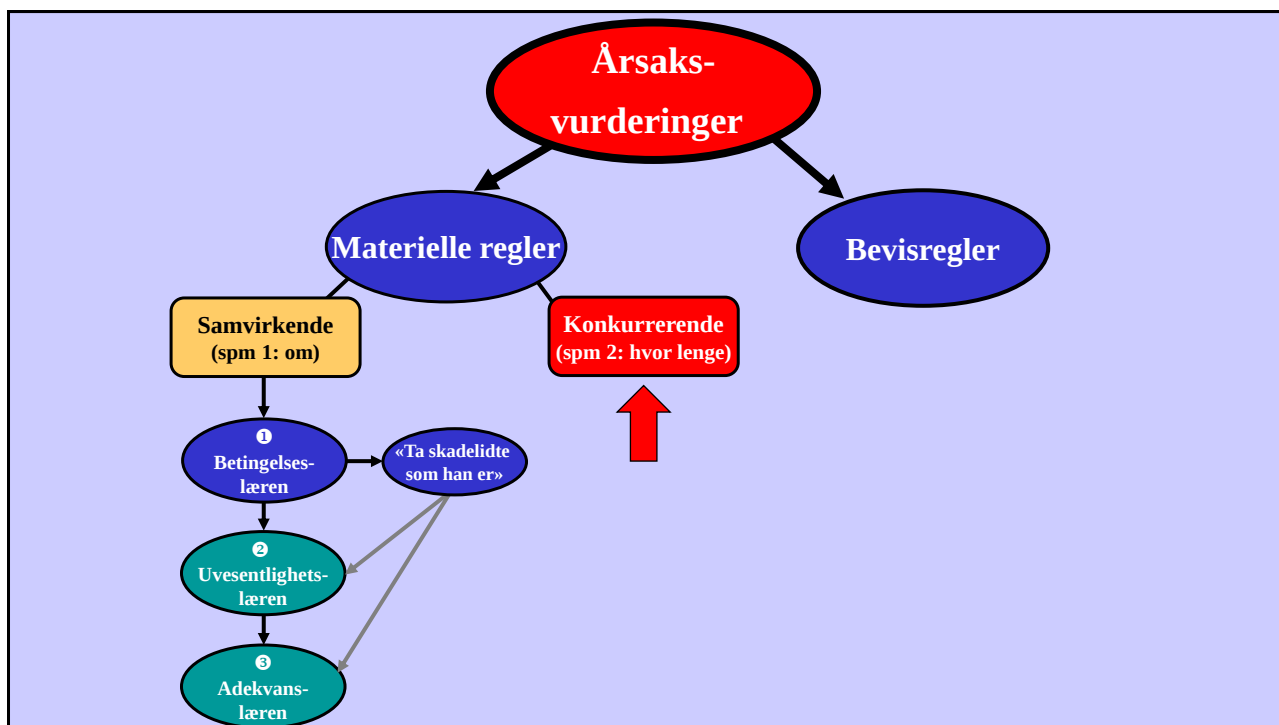

➤ *Pseudoanfall* (Rt. 2007 s. 158)

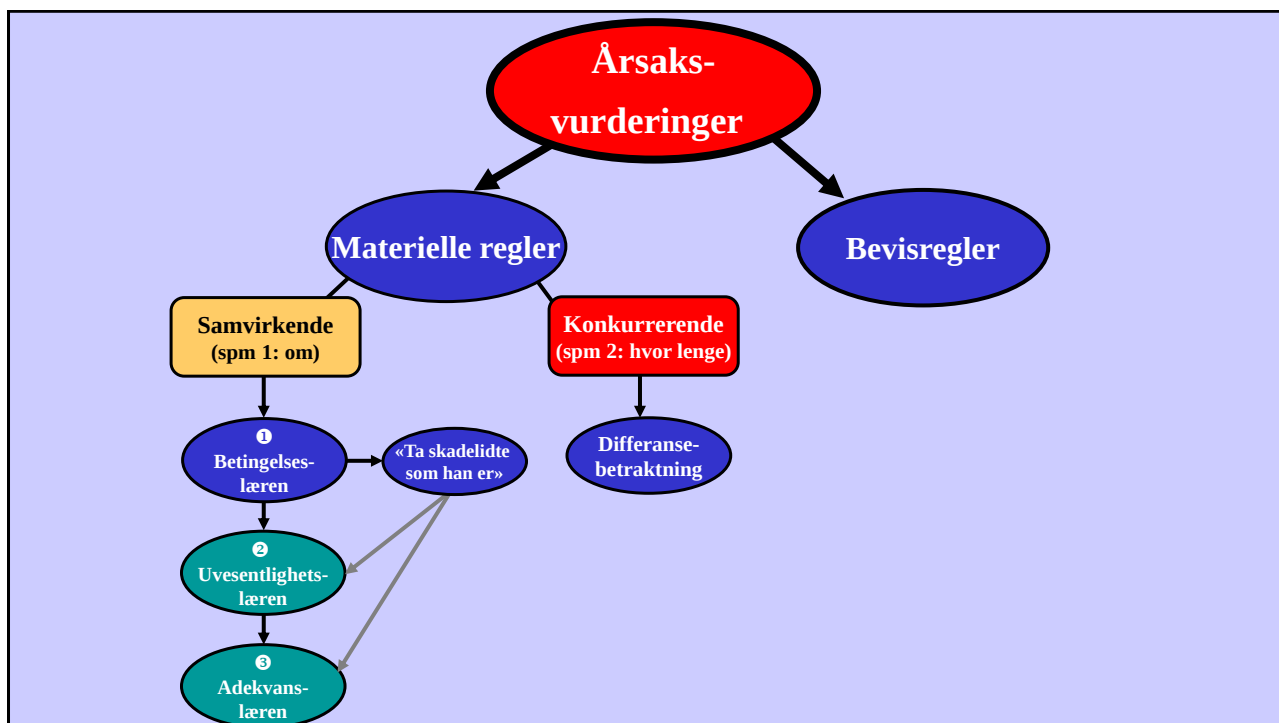
➤ *Schizofreni* (Rt. 2007 s. 172)

138

139

140

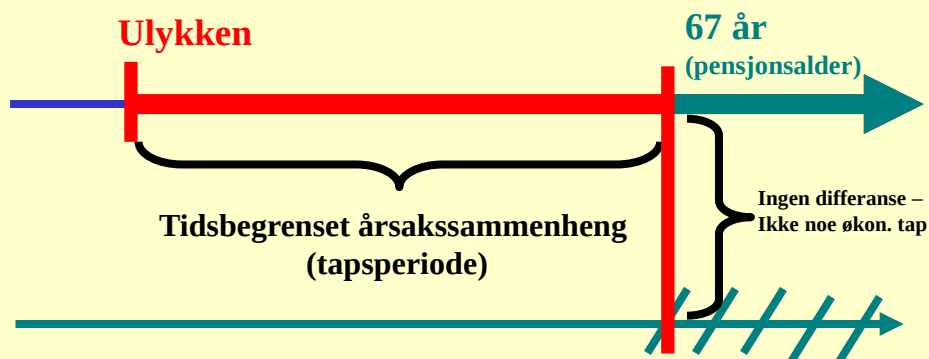
Nakkesleng II

(Rt. 1999 s. 1473)

141

Tidsbegrenset årsakssammenheng

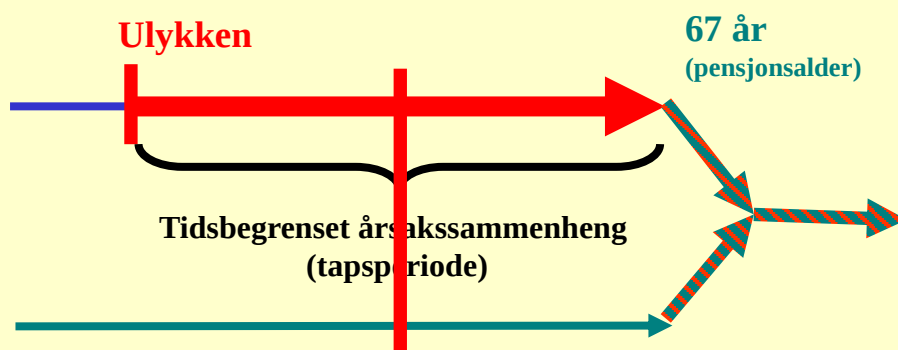
(Økonomisk) situasjon MED skaden

142

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

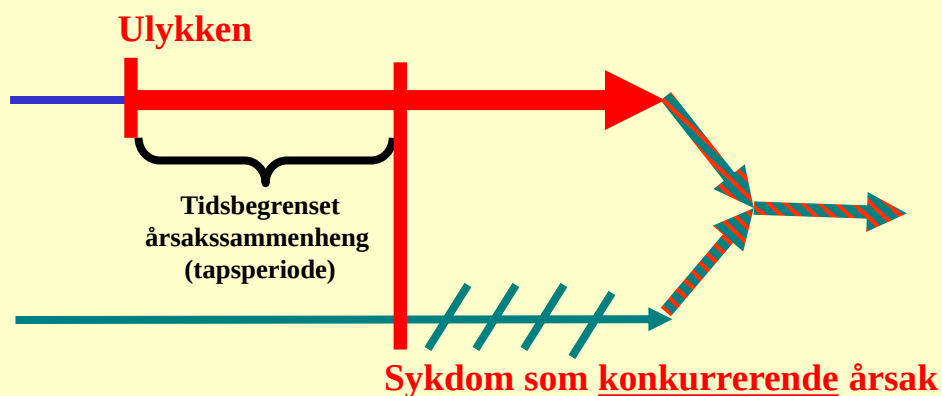

Økonomisk situasjon UTEN skaden(hypotetisk vurdering)

143

Tidsbegrenset årsakssammenheng

(Økonomisk) situasjon MED skaden

Økonomisk situasjon UTEN skaden(hypotetisk vurdering)

144

Tidsbegrenset årsakssammenheng

Standarderstatningen ved yrkesskader | Passiv røyk I (Rt. 2000 s. 1614)

Hovedregelen – oppsummert:

Tredjevoterende fremhever at «[s]pørsmålet om *hvor lenge* skadelidte ville vært i arbeid uten yrkesskaden, antar jeg *nettopp* er en problemstilling som man har villet unngå tvil og uenighet om» (s. 1632). Argumentasjonen avsluttes med en konsekvensorientert betraktning, der han vurderer virkningen av en eventuell tidsavgrensingsregel:

«Dersom det i alminnelighet skulle legges opp til bevisførsel om denne problemstilling, ville derfor ordningen med standardisert erstatningsutmåling som er etablert, i realiteten bli satt til side på et viktig punkt.» (s. 1632)

Mot denne bakgrunn oppstiller tredjevoterende et utgangspunkt om å avskjære diskusjoner om hypotetisk årsakskonkurranse. I likhet med førstvoterende tar han forbehold om at det kan tenkes *unntak*, men drøftelsen knyttes til «korreksjonsbestemmelsen» i forskriftens § 3-1 tredje ledd. Han ordlegger seg slik:

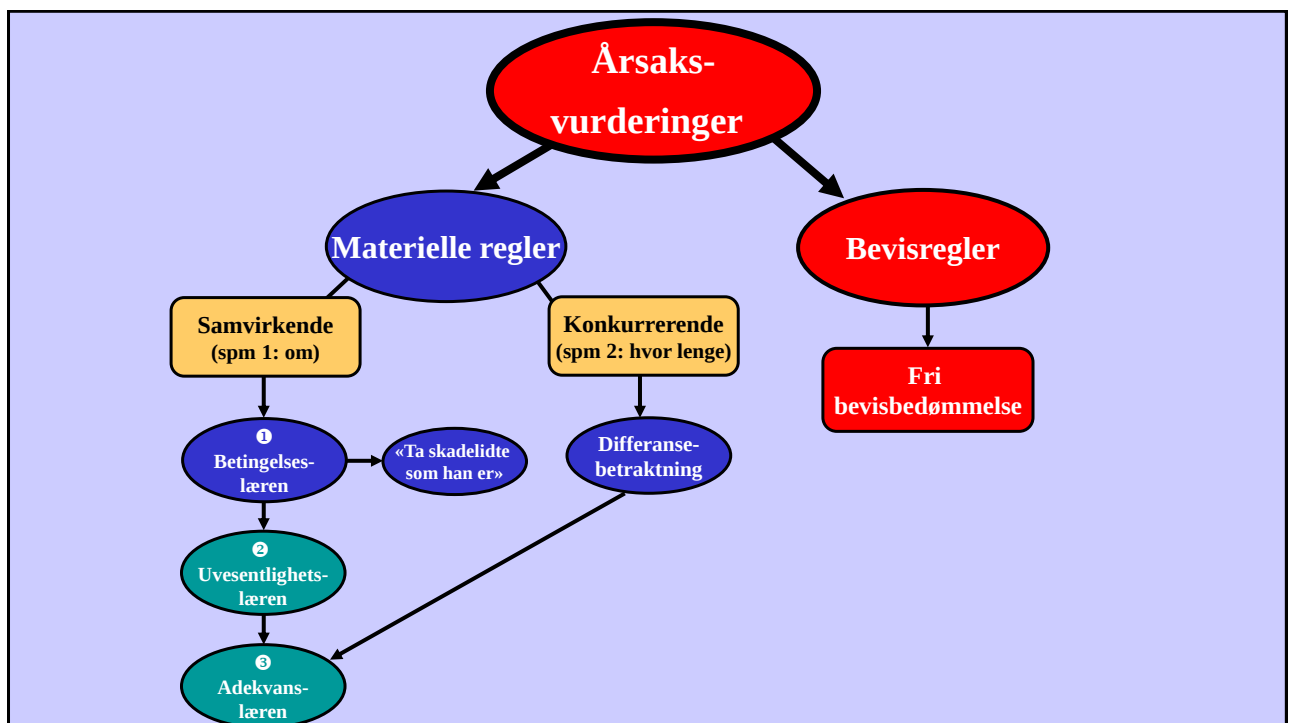
«Det er mulig at det kan foreligge *spesielle tilfeller* hvor man vil komme til at reglene om standardisert erstatning ikke kan anvendes. Jeg antar at det kan reises spørsmål om dette vil være situasjonen når det allerede da skaden inntreffer er *på det rene at skadelidte om kort tid ville gå ut av arbeidslivet*, jf. for så vidt reservasjonen i forskriftens § 3-1 tredje ledd.» (s. 1632)

Unntak – få, men finnes:

Oslo tingretts dom 21. juli 2004 (upublisert)

Retten tolket *Passiv Røyk I* (Rt. 2000 s. 1614), og fant grunnlag for å fravike standarderstatningen med henvisning til tredjevoterendes votum. I den konkrete rettsanvendelsen la retten vekt på skadelidtes sykehistorikk, og at «[i] denne sak er det etter rettens vurdering allerede da skaden inntreffer 'på det rene' at skadelidte om kort tid ville ha gått ut av arbeidslivet. Reelle hensyn og rimelighetsbetraktninger taler da for [at det] må være anledning til å vurdere spørsmålet om skadelidte uavhengig av ulykken ville ha blitt helt eller delvis ufør. Det fremstår som urimelig at forsikringsselskap skal måtte betale millionerstatning i slike tilfeller» (s. 23). Også omtalt i Kjelland 2008 s. 329

145

146

Bevisregler

– fri bevisbedømmelse

Hovedregel, jf. tvl. § 21-2 første ledd

«Retten fastsetter ved en fri bevisvurdering det saksforhold avgjørelsen skal bygges på.»

Bevis kan ha ulik
kvalitet og tyngde

Bundet av trygdens
årsaksvurdering?

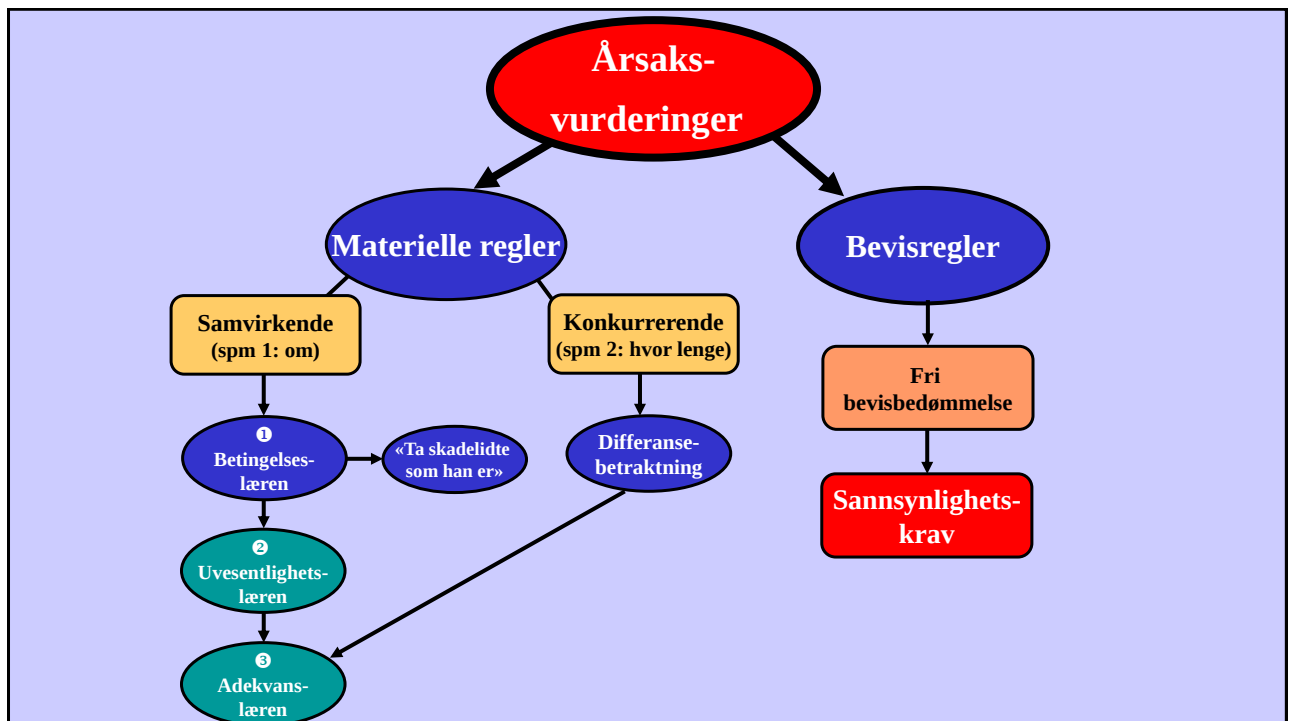
Begivenhetsfjern
Partsavhengig

Begivenhetsnær
Partsuavhengig

147

148

Sannsynlighetskrav

- tilstrekkelig med 50, 01 % sannsynlighet

Schizofreni (Rt. 2007 s. 172)

«[D]et er tilstrekkelig at det er mer sannsynlig at ulykken har vært en nødvendig betingelse, enn at den ikke har vært det, jf. Rt. 1992 s. 64 (P-pilledom II)» (avsnitt 42)

↳ Stadfester overvektsprinsippet

149

Kommunikasjonsutfordringer

på tvers av profesjonene: to dommer

P-pille II (Rt. 1992 s. 64):

«Det følger av det jeg har sagt at beviskravet for å fastslå en årsakssammenheng ikke stilles like strengt i **erstatningsretten** ... som i **naturvitenskapen**. Denne forskjell kan som jeg kommer tilbake til, ha betydning for forståelsen av uttalelsene fra de sakkyndige.» (s. 70)

A wise doctor
once wrote ...

150

Kommunikasjonsutfordringer

på tvers av profesjonene: to dommer

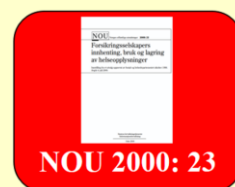

P-pille II (Rt. 1992 s. 64):

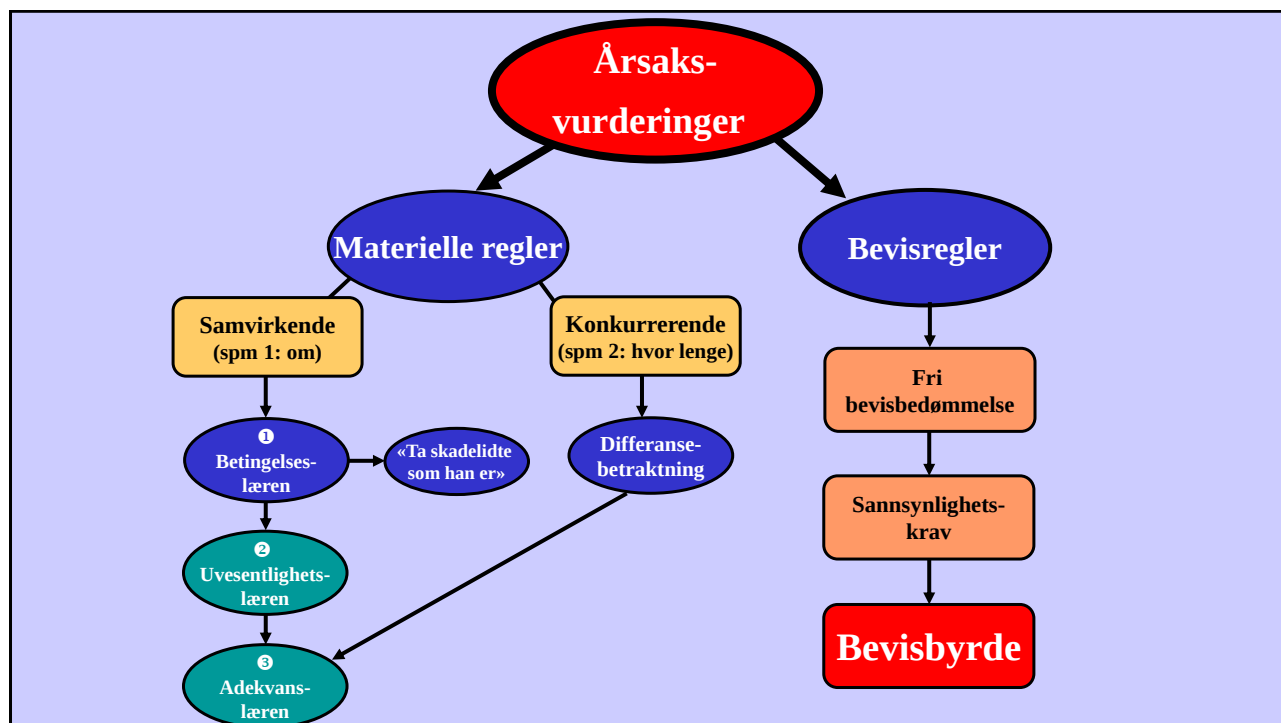
«Det følger av det jeg har sagt at beviskravet for å fastslå en årsakssammenheng ikke stilles like strengt i erstatningsretten ... som i naturvitenskapen. Denne forskjell kan som jeg kommer tilbake til, ha betydning for forståelsen av uttalelsene fra de sakkyndige.» (s. 70)

NOU 2000: 23, vedlegg 1 (Standardmandatet)

«Sannsynligheten for årsakssammenheng angis som større eller mindre enn 50 %. Det er normalt nødvendig og tilstrekkelig med **mer enn 50 %** sannsynlighet for å konstatere årsakssammenheng.»

151

152

Bevisbyrde

- hovedregel og unntak

Hovedregelen

↳ Hver av partene har bevisbyrden for sine påstander, jf. bl. a. *Skalle* (Rt. 1997 s. 883)

↳ Skadelidte har bevisbyrden i relasjon de tre grunnvilkårene

Presisering

↳ Skadelidte faller tidligere ut av arbeidslivet mv. enn normalt, jf. *Nakkesleng II* (Rt. 1999 s. 1473)

153

Bevisbyrde

- presumsjonsregelen i ysfl. § 11 andre ledd

§ 11. Skader og sykdommer som skal dekkes av forsikringen.

Yrkesskedeforsikringen skal dekke

- skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade),
- Skade og sykdom som i medhold av [folketrygdloven § 13-4](#) er likestilt med yrkesskade,
- annen skade og sykdom, dersom denne skyldes påvirkning fra skadelige stoffer eller arbeidsprosesser.

Skade og sykdom som nevnt i første ledd bokstav b skal anses forårsaket i arbeid på arbeidssstedet i arbeidstiden, hvis ikke forsikringsgiveren kan bevise at dette åpenbart ikke er tilfellet.

Ved vurderingen av om en skade eller sykdom gir rett til dekning, skal det ses bort fra arbeidstakerens særlige mottakelighet for skaden eller sykdommen, hvis ikke den særlige mottakeligheten må anses som den helt overveiende årsak.

154

Deloppsummering

Nylig oppdatert artikkel om årsakssammenheng og bevis på Lovdata Pro (Karnov)

Hurtiglenke ligger på nettsiden til kurset.

Leksjon 3 Årsakssammenheng og bevis – generelle prinsipper

- Et todelt årsakskrav: «sammithende» og «konkurrerende» årsaker
- Årsaksvurderingens kronologi – presentasjon av et hjelpeskjema
- Generelle regler om årsakssammenheng, som dermed også gjelder ved omsorgsskifte, voldssaker og andre tvister
- Sårhetstestprinsippet – når gjelder det og hvor langt rekker det? PRO-tip
- Erstatningsansvarets grenser: Uvesentlighetslæren og adekvanslæren, PRO-tip
- Når sykdom hevdes å vite komme inn som en konkurrerende årsak: Isoleringstestning av årsaket
- Generelle bevisprinsipper, forholdet til NAVs årsaksvurderinger

Omsetningen

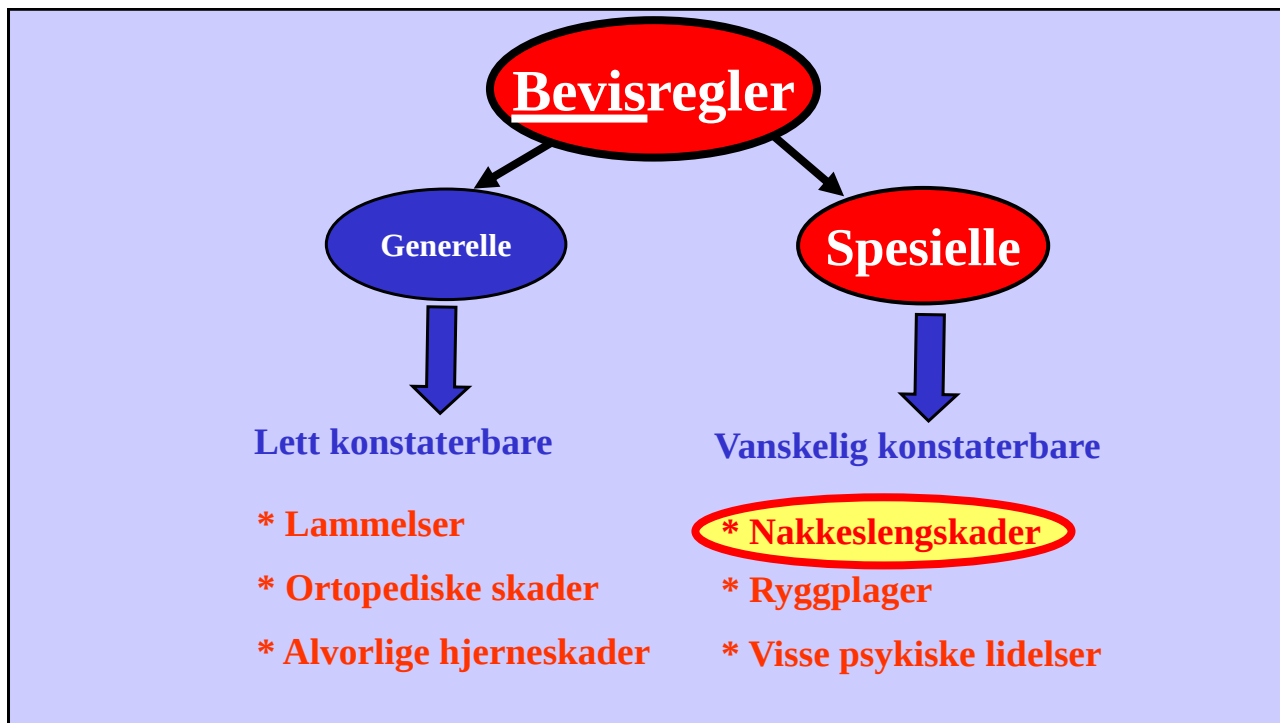
Tenantslert Domsakke

Populærvitenskapelig artikkel (Kjelland 2023)

Hjelpeskjema: Årsaksvurderingens kronologi

157

158

LOVDATAPRO

Rettskilder

Rettsområder

Registre

Avansert søk

rt-1998-1565

Min side

Hurtigsøk
rt-1998-1565

Nakkesleng I
HR-1998-69-B - Rt-1998-15...

Hurtigsøk
rt-2010-1547

Nakkesleng IV
HR-2010-2166-A - Rt-2010-...

Hurtigsøk
rt-1998-1565

Nakkesleng I
HR-1998-69-B - Rt-1998-15...

HR-1998-69-B - Rt-1998-1565

1 Skadeevne

2 Akuttsymptomer

3 Brosymptomer

4 Forenlighet

Prof. dr. med. Helge Nordals angivelse av de fire bevisstemaene i Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565)

1. For det første må det foreligge et adekvat traume, dvs det må ha virket mekaniske krefter tilstrekkelig til å skade biologisk vev.

I store trekk vil de krefter som virker på en person øke med økende hastighetsendringer av den bil en pasient sitter i. Det er imidlertid mange usikre omstendigheter som spiller inn, som bilsetets og nakkestøttens egenskaper, hodets stilling i kollisjonsøyeblikket, om pasienten er forberedt på støtet eller ei, om pasienten har forutbestående skade og derav følgende økt sårbarhet, om det er aldersbetingede svekkelser i nakkevirvelsøylen, evt ledsaget av forkalkninger, mmm.

Etter min erfaring skal man være meget forsiktig med å sette opp kategoriske grenser for hvilke hastighetsgrenser det er som er minimum for at helsebesvær oppstår. Det vil som regel dreie seg om relativ risiko for helseskader, som øker med økende hastighet. Således kan man se at selv ved meget høye hastigheter, og med betydelige skader med brudd og annet tilfølge, kan pasienten etter noen tid likevel føle seg helt frisk.

Etter min erfaring vil kollisjoner hvor en stillestående bil blir påkjørt bakfra av en annen bil med en hastighet under 10-15 km/t bare helt unntagelsesvis resultere i forbigående helseplager, og nesten aldri varige.

2. Det må foreligge akutt symptomer fra nakke eller hode innenfor maksimalt et par døgn. Regelen er at dess kraftigere skade, dess tidligere kommer plagene. Akutt symptomene vil hos de fleste dreie seg om stivhet og smerter i nakken, hodepine, eller forbigående besvær fra armene pga irritasjon av nerverøtter som passerer ut mellom nakkevirvlene.

3. Det må foreligge «brosymptomer» fra akuttfasen frem til en kronisk senfase, 1 år eller mer etter uhellet. Dersom pasienten blir frisk, for så flere uker eller måneder senere å få tilbake liknende besvær, øker usikkerheten mht om det er den tidligere skaden, eller naturlig tilbøyelighet for helsebesvær med smerter, stivhet o.l. som er hovedårsaken til besværene. De fleste vil mene at traumatisk betingede besvær som blir kroniske, særlig når det dreier seg om mindre skader uten brudd eller skade av nervevev, sjelden blir helt borte for så å komme igjen.

4. Sykdomsbildet må være forenlig med det man vet om skader påført ved nakkesleng. Dvs at f.eks. lammelser i armer eller ben som først opptrer måneder og år etter et uhell er ikke forenlig med det man vet om skademekanismen. Det må heller ikke være slik at helsebesværene etter uhellet bare er en fortssettelse av helsebesvær pasienten har hatt før uhellet. Sykdomsbildet må heller ikke ha en annen, mer sannsynlig forklaring i annen tilstand pasienten lider av. Slik tilstand kan være annen somatisk eller psykiatrisk sykdom, som har vært til stede allerede før uhellet, eller som har manifestert seg senere.»

159

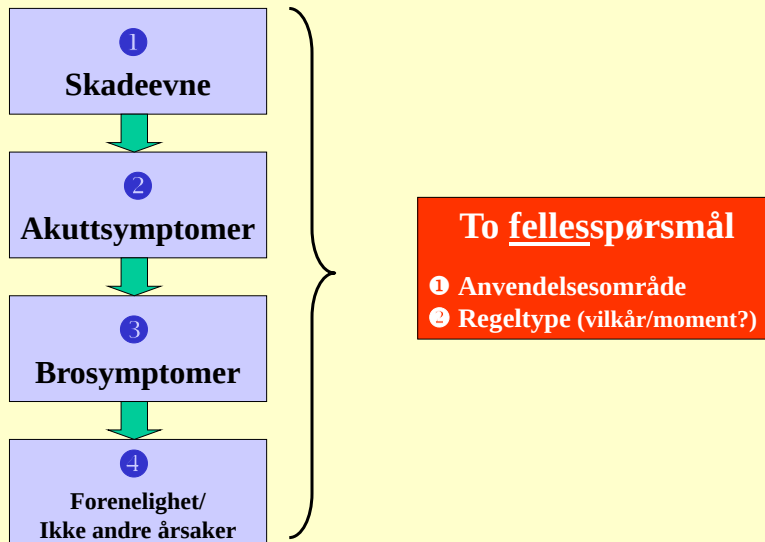
```
graph TD; A([Årsaks-vurderinger]) --> B([Materielle regler]); A --> C([Bevisregler]); B --> D[Samvirkende (spm 1: om)]; B --> E[Konkurrerende (spm 2: hvor lenge)]; D --> F([1 Betingelses-læren]); F --> G[1 Skadeevne]; G --> H[2 Akuttsymptomer]; H --> I[3 Brosymptomer]; I --> J[4 Forenlighet/ Ikke andre årsaker]; K[«De fire vilkår» = spesielle, medisinske beviskriterier – blir utdypet i fortsettelsen] -.-> G; K -.-> H; K -.-> I; K -.-> J;
```

160

Professor dr. juris Morten Kjelland
Undervisning, Yrresskadekurs JUC 2024

80

Tradisjonell tilnærming til bevistemaene i *Nakkesleng I* (Rt. 1998 s. 1565)

161

De 4 nakkeslengkriteriene – to fellesspørsmål

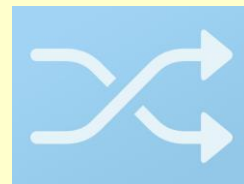
**Absolutte vilkår
eller kun
momenter i en helhetsvurdering?**

VS

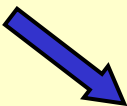
**Overføringsverdi til andre
skadetyper enn nakkeslengskader**

162

De 4 nakkeslengkriteriene

– to fellesspørsmål

Underrettsdommer 2004/2005	Vilkår	Momenter
Syversen (Borgarting lagmannsrett 14.1.2004)	X	
Frostating lagmannsrett 20.1.2004	X	
Jensvle (Nordhordland tingrett 23.1.2004)	X	
Eide (Gulating lagmannsrett 11.2.2004)	(X)	
Osland (Sunnfjord tingrett 23.2.2004)	(X)	
Johansen (Oslo tingrett 1.3.2004)	X	
Løtvedt (Nordhordland tingrett 25.3.2004)	X	
Eriksson (Oslo tingrett 30.3.2004)	(X)	
Malmø Moen (Oslo tingrett 2.4.2004)	X	
Johnsrud (Ytre Follo tingrett 21.4.2004)	X	
Skartmann (Vinger og Odal tingrett 21.5.2004)	X	
Mikkelsen (Sunnfjord tingrett 28.5.2004)		X
NN (Bergen tingrett 3.6.2004)	X	
Bangsrud (Borgarting lagmannsrett 30.6.2004)	X	
Svendsrud (Borgarting lagmannsrett 2.7.2004)	X	
Andersen (Agder lagmannsrett 5.7.2004)	X	
Moe (Borgarting lagmannsrett 21.7.2004)		X
Eriksson (Ringerike tingrett 2.8.2004)	(X)	
Maynard (Stavanger tingrett 29.10.2004)	(X)	
Malvin Hansen (Oslo tingrett 6.12.2004)	X	
Andersen (Oslo tingrett 7.12.2004)	X	
NN (Borgarting lagmannsrett 1.11.2005)	X	
Nordahl (Gulating lagmannsrett 17.1.2005)	X	
Hansen (Oslo tingrett 22.4.2005)	(X)	
Sævnner (Borgarting lagmannsrett 23.2.2005)	X	
Birkie (Borgarting lagmannsrett 16.3.2005)	X	
Sørensen (Sandefjord tingrett 15.4.2005)	X	

Overføringsverdi til andre skadetyper enn nakkeslengskader

163

Underrettsdommer 2004/2005	Vilkår	Momenter
Syversen (Borgarting lagmannsrett 14.1.2004)	X	
Frostating lagmannsrett 20.1.2004	X	
Sande (Nordhordland tingrett 23.1.2004)	X	
Eide (Gulating lagmannsrett 11.2.2004)	(X)	
Osland (Sunnfjord tingrett 23.2.2004)	(X)	
Johansen (Oslo tingrett 1.3.2004)	X	
Løtvedt (Nordhordland tingrett 25.3.2004)	X	
Eriksson (Oslo tingrett 30.3.2004)	(X)	
Malmø Moen (Oslo tingrett 2.4.2004)	X	
Johnsrud (Ytre Follo tingrett 21.4.2004)	X	
Skartmann (Vinger og Odal tingrett 21.5.2004)	X	
Mikkelsen (Sunnfjord tingrett 28.5.2004)		X
NN (Bergen tingrett 3.6.2004)	X	
Bangsrud (Borgarting lagmannsrett 30.6.2004)	X	
Svendsrud (Borgarting lagmannsrett 2.7.2004)	X	
Andersen (Agder lagmannsrett 5.7.2004)	X	
Moe (Borgarting lagmannsrett 21.7.2004)		X
Eriksson (Ringerike tingrett 2.8.2004)	(X)	
Maynard (Stavanger tingrett 29.10.2004)	(X)	
Malvin Hansen (Oslo tingrett 6.12.2004)	X	
Andersen (Oslo tingrett 7.12.2004)	X	
NN (Borgarting lagmannsrett 1.11.2005)	X	
Nordahl (Gulating lagmannsrett 17.1.2005)	X	
Hansen (Oslo tingrett 22.4.2005)	(X)	
Sævnner (Borgarting lagmannsrett 23.2.2005)	X	
Birkie (Borgarting lagmannsrett 16.3.2005)	X	
Sørensen (Sandefjord tingrett 15.4.2005)	X	

164

<u>Underrettsdommer 2005/2006</u>	Vilkår	Momenter
<i>Conde</i> (Asker og Bærum tingrett 7.9. 2005)	X	
<i>Teigseth</i> (Trondheim tingrett 17.1.2005)	X	
<i>Borgstein</i> (Bergen tingrett 27.1.2005)	X	
<i>Biseth</i> (Tønsberg tingrett 27.1.2005)	X	
<i>Laasby</i> (Oslo tingrett 16.2.2005)	X	
<i>Stavner</i> (Borgarting lagmannsrett 23.2.2005)	X	
<i>Nohre</i> (Nedre Romerike tingrett 18.3.2005)	X	
<i>Olsen</i> (Drammen tingrett 21.3.2005)	X	
<i>Steine</i> (Oslo tingrett 1.4.2005)	X	
<i>Sørensen</i> (Sandefjord tingrett 15.4.2005)	X	
<i>Herlihy</i> (Stavanger tingrett 22.4.2005)		X
<i>Hansen</i> (Oslo tingrett 22.4.2005)	X	
<i>Pedersen</i> (Aust-Agder tingrett 27.6.2005)	X	
<i>Larsen</i> (Bergen tingrett 9.11.2005)	X	
<i>Hosseini</i> (Oslo tingrett 9.1.2006)	(X)	
<i>Vikingsen</i> (Bergen tingrett 2.12.2005)	X	
<i>Iversen</i> (Bergen tingrett 5.12.2005)	(X)	
<i>Hausberg</i> (Karmsund tingrett 16.12.2005)	(X)	(X)
<i>Hansebråten</i> (Toten tingrett 21.6.2005)	X	
<i>Nymoen</i> (Borgarting lagmannsrett 23.1.2006)	X	
<i>Lambine Grødum</i> (Oslo tingrett 20. januar 2006)	X	
<i>Aanesen</i> (Oslo tingrett 29.1.2006)	X	
<i>NN</i> (Agder lagmannsrett 9.3.2006)	X	
<i>Thøgersen</i> (Sarpsborg tingrett 28. mars 2006)	X	
<i>Bjørneset</i> (Oslo tingrett 5. mai 2006)		X
<i>Pettersen</i> (Oslo tingrett 15. mai 2006)	X	
<i>Fossum</i> (Borgarting lagmannsrett 18.5.2006)	X	
<i>Tennefoss</i> (Borgarting lagmannsrett 26.10 2006)	X	

165

<u>Rettspraksis 2007/2008</u>	Vilkår	Momenter
<i>Gravklev</i> (Agder lagmannsrett 8. januar 2007)	(X)	X
<i>Conde</i> (Borgarting lagmannsrett 12. januar 2007)	X	
<i>NN</i> (Oslo tingrett 15. januar 2007)	(X)	X
<i>Malvin Hansen</i> (Borgarting lagmannsrett 29. januar 2007)	X	
<i>NN</i> (Borgarting lagmannsrett 5. februar 2007)	X	
<i>Knutsen</i> (Borgarting lagmannsrett 27. april 2007)	X	
<i>Andersen</i> (Hålogaland lagmannsrett 16. mai 2007)	X	
<i>Meijer Aamodt</i> (Oslo tingrett 22. mai 2007)		X
<i>Strømskag</i> (Hålogaland lagmannsrett 30. april 2007)	X	
<i>Reite</i> (Borgarting lagmannsrett 11. juni 2007)	X	
<i>Saxegaard</i> (Borgarting lagmannsrett 8. oktober 2007)	X	
<i>Aanesen</i> (Borgarting lagmannsrett 25. september 2007)	X	
<i>Nakkeprolaps</i> (Rt. 2007 s. 1370)	X	
<i>NN</i> (Borgarting lagmannsrett 2. november 2007)		X
<i>Aas</i> (Borgarting lagmannsrett 13. november 2007)	X	
<i>Ølsborg</i> (Øvre Romerike tingrett 21. januar 2008)	X	
<i>Martinussen</i> (Hålogaland lagmannsrett 25. januar 2008)	X	
<i>GH Liland</i> (Borgarting lagmannsrett 11. februar 2008)	X	
<i>Frogner Nielsen</i> (Aust-Agder tingrett 14. februar 2008)	X	
<i>Karlsen</i> (Asker og Bærum tingrett 20. februar 2008)		X
<i>Endresen</i> (Salten tingrett 4. mars 2008)	X (nakkeslengskade)	X (aktuelle skulderskade)
<i>Andersen</i> (Fredrikstad tingrett 7. mars 2008)	X	
<i>Endeve</i> (Asker og Bærum tingrett 17. april 2008)	X	
<i>Kristoffersen</i> (Borgarting lagmannsrett 2. april 2008)	(X)	(X)
<i>Stokka</i> (Gulating lagmannsrett 18. april 2008)	X (nakkeslengskade)	X (prolaps i korsryggen)
<i>Slørdal</i> (Inderøy tingrett 19. mai 2008)	X	
<i>Karlsen</i> (Oslo tingrett 22. mai 2008)	X	
<i>Avdyli</i> (Borgarting lagmannsrett 22. mai 2008)	(X)	X (ryggplager)

166

Rettspraksis 2008-2010	Vilkår	Momenter
<i>Hadzic</i> (Oslo tingrett 7. august 2008)	X	
<i>Mekdad</i> (Gulating lagmannsrett 15. desember 2008)	X	
<i>Andersen</i> (Borgarting lagmannsrett 8. januar 2009)	X	
<i>NN</i> (Eidsivating lagmannsrett 9. januar 2009)	X	
<i>Turay</i> (Borgarting lagmannsrett 8. januar 2009)	X	
<i>Mahmod Hamu</i> (Hålogaland lagmannsrett 8. januar 2009)	X [nakkeslengskade]	X [prolaps]
<i>Skogheim</i> (Oslo tingrett 27. januar 2009)	X	
<i>Pettersen</i> (Oslo tingrett 29. januar 2009)	X	
<i>Haugen</i> (Oslo tingrett 19. februar 2009)	X	
<i>Endresen</i> (Hålogaland lagmannsrett 19. februar 2009)	X [nakkeslengskade]	X [prolaps]
<i>Kulsrud</i> (Borgarting lagmannsrett 16. mars)	X	
<i>Aaserud</i> (Borgarting lagmannsrett 24. mars 2009)	X	X
<i>Bringsjord</i> (Borgarting lagmannsrett 28. april 2009)	X	
<i>Hadzic</i> (Borgarting lagmannsrett 22. juli 2009)	X [nakkeslengskade]	X [prolaps]
<i>Dalseg</i> (Borgarting lagmannsrett 4. august 2009)	X	(X)
<i>Karlsen</i> (Borgarting lagmannsrett 28. august 2009)	X	
<i>Andersson</i> (Glåmdal tingrett 12. november 2009)	X	
<i>Løkling</i> (Bergen tingrett 24. november 2009)	X	
<i>Eriksen</i> (Borgarting lagmannsrett 14. januar 2010)	X	
<i>Fauskanger</i> (Gulating lagmannsrett 1. februar 2010)	X [nakkeslengskade]	X [nerveskade/PTSD]
<i>Gjerde</i> (Borgarting lagmannsrett 26. mai 2010)	X [hode- og nakkeskader]	
<i>Kokslie</i> (Borgarting lagmannsrett 4. juni 2010)	X	(X)
<i>NN</i> (Oslo tingrett 7. juli)	X	
<i>Lauritzen</i> (Gulating lagmannsrett 16. august 2010)	(X) [nakkeslengskade]	X [korsryggskade]
<i>Ask</i> (Høyesteretts dom 16. desember 2010)	(X) [nakkeslengskade]	

167

Rettspraksis 2011 →	Vilkår	Momenter
<i>Asta-ulykken</i> (Eidsivating lagmannsrett 28. januar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Brustad</i> (Hålogaland lagmannsrett 9. februar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Tofaj</i> (Oslo tingrett 23. februar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Baustad</i> (Rana tingrett 23. februar 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Øen</i> (Asker og Bærum tingrett 4. mars 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Segeberstad</i> (Borgarting Lagmannsrett 28. mars 2011)	X [Nakke + rygg/hode]	
<i>Hansen</i> (Agder lagmannsrett 28. mars)	X [Albueskade]	
<i>Ørnsnes</i> (Frostating lagmannsrett 7. april 2011)	(X) [aksialt støt mot hodet]	
<i>Andorsen</i> (Hålogaland lagmannsrett 15. april 2011)	(X) [nakkeslengskade, stukning]	
<i>NN</i> (Drammen tingrett 6. mai 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Seland</i> (Jæren tingrett 6. mai 2011)	(X) [rygg- og nakkeskade]	
<i>Frotoeit</i> (Bergen tingrett 20. mai 2011)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>Sandvik</i> (Borgarting lagmannsrett 25. mai 2011)	(X) [rygg- og nakkeskade]	
<i>Klausen</i> (Nordhordland tingrett 1. juni 2011)	X [nakkeslengskade]	
<i>Soløy</i> (Bergen tingrett 4. juli 2011)	X [ryggplager]	
<i>Evensen</i> (Borgarting lagmannsrett 26. september 2011)	X [nakkeskade, men ikke trad. whiplash]	
<i>Holthe</i> (Sar-Gudbrandsdal tingrett 13. februar 2012)	X	
<i>NN</i> (Borgarting lagmannsrett 21. januar 2013)	(X) [nakkeslengskade]	(X) [hjerneskade]
<i>Thomassen</i> (Tønsberg tingrett 12. mars 2013)	(X) [nakkeslengskade]	
<i>NN</i> (L.E.-2014-164764). Eidsivating lagmannsrett 5. mai 2016	(X) [nakkeslengskade]	

168

Rettspraksis 2007/2008	Vilkår	Momenter
Gravklev (Agder lagmannsrett 8. januar 2007)	(X)	X
Conde (Borgarting lagmannsrett 12. januar 2007)	X	
NN (Oslo tingrett 15. januar 2007)	(X)	X
Malvin Hansen (Borgarting lagmannsrett 29. januar 2007)	X	
NN (Borgarting lagmannsrett 5. februar 2007)	X	
Knutsen (Borgarting lagmannsrett 27. april 2007)	X	
Andersen (Hålogaland lagmannsrett 16. mai 2007)	X	
Meijer Aamodt (Oslo tingrett 22. mai 2007)		X
Strømskag (Hålogaland lagmannsrett 30. april 2007)	X	
Reite (Borgarting lagmannsrett 11. juni 2007)	X	
Sævegaard (Borgarting lagmannsrett 8. oktober 2007)	X	
Aanesen (Borgarting lagmannsrett 25. september 2007)	X	
Nakkeprolaps (Rt. 2007 s. 1370)	X	
NN (Borgarting lagmannsrett 2. november 2007)		X
Aas (Borgarting lagmannsrett 13. november 2007)	X	
Olsborg (Øvre Romerike tingrett 21. januar 2008)	X	
Martinsen (Hålogaland lagmannsrett 25. januar 2008)	X	
GH Liland (Borgarting lagmannsrett 11. februar 2008)	X	
Frogner Nielsen (Aust-Agder tingrett 14. februar 2008)	X	
Karlén (Asker og Bærum tingrett 20. februar 2008)		X
Endresen (Salten tingrett 4. mars 2008)	X (nakkeslengskade)	X (aktuelle skulderskade)
Andersen (Fredrikstad tingrett 7. mars 2008)	X	
Endve (Asker og Bærum tingrett 17. april 2008)	X	
Kristoffersen (Borgarting lagmannsrett 2. april 2008)	(X)	(X)
Stokka (Gulating lagmannsrett 18. april 2008)	X (nakkeslengskade)	X (prolaps i korsryggen)
Sloldal (Indre Østfold tingrett 19. mai 2008)	X	
Karlén (Oslo tingrett 22. mai 2008)	X	
Andersen (Oslo tingrett 27. mai 2008)	(X)	X (nakkeslengskade)

169

De fire bevistemaene

– debatten om vilkår vs. momenter

Nakkeprolaps (Rt. 2007 s. 1370)

«Lagmannsretten har gitt uttrykk for at de vilkårene som kommer til uttrykk i Rt. 1998 s. 1565 – Anne Lene Liedommen – også må være retningsgivende i dette tilfellet. I Anne Lene Liedommen ble det på grunnlag av uttalelsen til en rettsoppnevnt sakkyndig, basert på internasjonal konsensus, lagt til grunn at en kjede av betingelser må være oppfylt for at skader og symptomer årsaksmessig kan føres tilbake til en nakkesleng. Siden spørsmålet har vært reist, nevner jeg at alle betingelsene i Anne Lene Liedommen må være oppfylt i de sakene hvor de kommer til anvendelse.» (avsnitt 37)

➡ **Sammenheng med spørsmål 2: anvendelsesområdet for «de fire vilkår» (Lie-kriteriene)**

170

Artikkelen
side 39

Årsakssammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten

Medisinskfaglig
vurdering

Nakkeprolapsdommen fra 2007

sosio-økonomiske faktorer (sml. bl.a. Ask-dommens avsnitt 67–69). Den bio-psyko-sosiale-modellen kan da fungere som et «verktøy» for tanken, når man skal se hen til hvorvidt sykdomsutviklingen skyldes forhold utløst av ansvarshendelsen eller ikke-ansvarsbetingende forhold av psykososial karakter.

Ved tolkningen og anvendelsen av *Ask* (Rt. 2010 s. 1547) må man merke seg det oppstilte *kvalifikasjonskravet*. Høyesteretts utsagn om at det bør utvises varsomhet med å la bio-psyko-sosiale forhold gi grunnlag for erstatningsansvar, er knyttet til de situasjoner hvor kroniske smerter/erversuforhold *«et alt vesentlige har sin årsak i bio-psyko-sosiale forhold»* (avsnitt 69). Se for øvrig fremstillingen foran av prinsippene om rettslig årsakssammenheng.

At samme faktum opptrer i flere omganger, kan umiddelbart virke overraskende og gi assosiasjoner til uriktig rettsanvendelse. Vurderingen av faktisk årsakssammenheng og anvendte grenser forer imidlertid til ulike regelsett med forskjellig formål og perspektiver. Den beskrevne resirkuleringen er reelt sett ikke noe negativt, men tvert i mot egnet til å kaste lys over et sammspill mellom ulike deler av årsaksvurderingen. Fenomenet viser også at skillet mellom faktisk årsakssammenheng og for eksempel adekvansskriteriet kan være noe utvisket.

8. Kort om overføring til andre skadesituasjoner

Lie-kriteriene er utviklet gjennom behandling av nakkeslengsaker. Som et avsluttende punkt i denne artikkelen, rettes blikket mot enkelte øvrige skadesituasjoner. Spørsmålet er om, og i så fall på hvilken måte, de fire kriteriene er *overførbare* til andre skadetyper og skademekanismer. Siktemålet her er bare å skissere noen hovedlinjer i dette problemkomplekset.

Lie-kriterienes overføring til andre skadetilfeller om nakkelenkludkar, må avgjøres ut fra en konkret medisinisk/faglig vurdering. Dette bekreftes i *Nakkelprolaps* (Rt. 2007 s. 1370). En mann arbeidet på en fabrik. Under trekkingen av en kabel falt han fra ca. 10 meters høyde og ned på et stålledd. En invaliderende nakkelprolaps ble påvist drevet fra et arbeidsskudd. Det var usenget om ulykken hadde forårsaket prolapsen. Under henvisning til de medisinske sakkyndige, kom retten til at ulykken ikke hadde vært en nødvendig betingelse for skaden. Yrkeskadeforsikreren ble frifunnet. Høyesterett avga prinsipielle uttalelser om bevisbedømmelsen. I vurderingen av om Lie-kriteriene kunne anvendes i saken, ordla førstvoterende seg slik:

«Også vår sak gjelder årsaksforhold til en nakkeskade. Det medisinskfaglige materialet som foreligger, viser at vurderingene om årsakssammenheng har klare likhetstrekk med kriteriene i Anne Lene Liedommen. Men disse betingelsene er utviklet med sikte på en annen diagnose enn As.» (avsnitt 38)

Det ble ikke fremlagt informasjon som viste noen internasjonal konsensus om sammenhengen mellom prolaps og et tidligere trauma. Forstøtterne ble derfor til grunn at «et i vår sak må ikke en vanlig bevisvurdering» (avsnitt 38), se foran om de alminnelige bevisreglene. Selv om retten ikke eksplisitt droftet alle Li-kriteriene, vektla den flere av vurderingspunktene i den konkrete bevisvurderingen (men *avsnitt* om generelt konkludert). Også dette fremgår av avsnitt 38, der retten uttalte at det skal tas hensyn til: [1] «om den aktuelle hendelsen kunne medføre den aktuelle skaden» (sml. skadevevskriteriet), [2+3] «Om As symptom tyder på sammenheng mellom fallet og prolapsen» (sml. kriteriene om akutt- og brysomptomer), og

Konkret vurdering av eventuell overføringsverdi

Artikkelen
side 40

Årsakssammenheng og bevis i personskadeerstatningsretten

[4] «om det er andre sannsynlige forklaringer på prolapsen» (sml. forenlighetskriteriet, især underpunkt 3). Parentesene er satt inn av meg og er ment å fremheve at bevisbedommeren i den konkrete, vanlige bevisvurderingen kan trekke veksler på Lie-kriteriene – tilpasset det aktuelle skadetilfellet.

Nakkeprolaps (Rt 2007 s. 1370) og en rekke etterfølgende dommer viser at *enklemdom* med en *trivialis nårhøring* har en plass i betvurderingen også utenfor vanlige nakkelskader. Selve innholdet i «kriente» må imidlertid tilpasses ut fra den konkrete skadestasjonens egenart. For eksempel kan man ikke legge til grunn samme akutt-symptombank ved mildt hjerneleskade som ved nakkelskader. Ved mildt hjerneleskade har skadene andre symptomer i en akuttfase (først og fremst bevisstløshetssvekkelser), og en kognitiv svikt blir ofte manifestert først når skadeteile er tilbak i en (nå)krevende hverdag etterulykken (f.eks. iført, utføring av yrke eller skolegang).³⁸ Særlig også innholdsmessige justeringer av vurderingspunktene må skje i lys av allment akseptert medisinsk viten.

Mine domsanalyser (se foran) bekrefter at *Nakkeprolaps* (Rt. 2007 s. 1370) har bidratt til en kursjustering i domstolens anvendelse av Lie-kriteriene i saker som gjelder annet enn nakkeslengskader. I mange av dommene drofter nå retten – tydeligere enn i eldre dommer – konkret hvorvidt Lie-kriteriene kan overføres til skadesituasjonen i den foreliggende saken.⁷⁶

333

Morten Kjelland er professor ved Institutt for offentlig rett, Universitetet i Oslo. Han ble i 2008 dr. juris på avhandlingen «Særlig sårbarhet i personkaderstatningsretten – en analyse av generelle og spesielle regler om årsakssammenheng». Kjelland har utgitt flere andre bøker og artikler innen erstatningsrett. Han har vært fagkonsulent for Personkaderstatningsutvalget (NOU 2011: 16). Kjelland har fra 2004–2011 vært stipendiat og postdoktor ved Nordisk institutt for sjørett, og har tidligere arbeidet som juridisk utreder hos advokatfirmaet Ness & Co (2001–2002) og advokatfirmaet Ruia & Co (2002–2003).

Overføringsverdier

av «de fire vilkår» til andre skadetyper enn nakkeslengskader

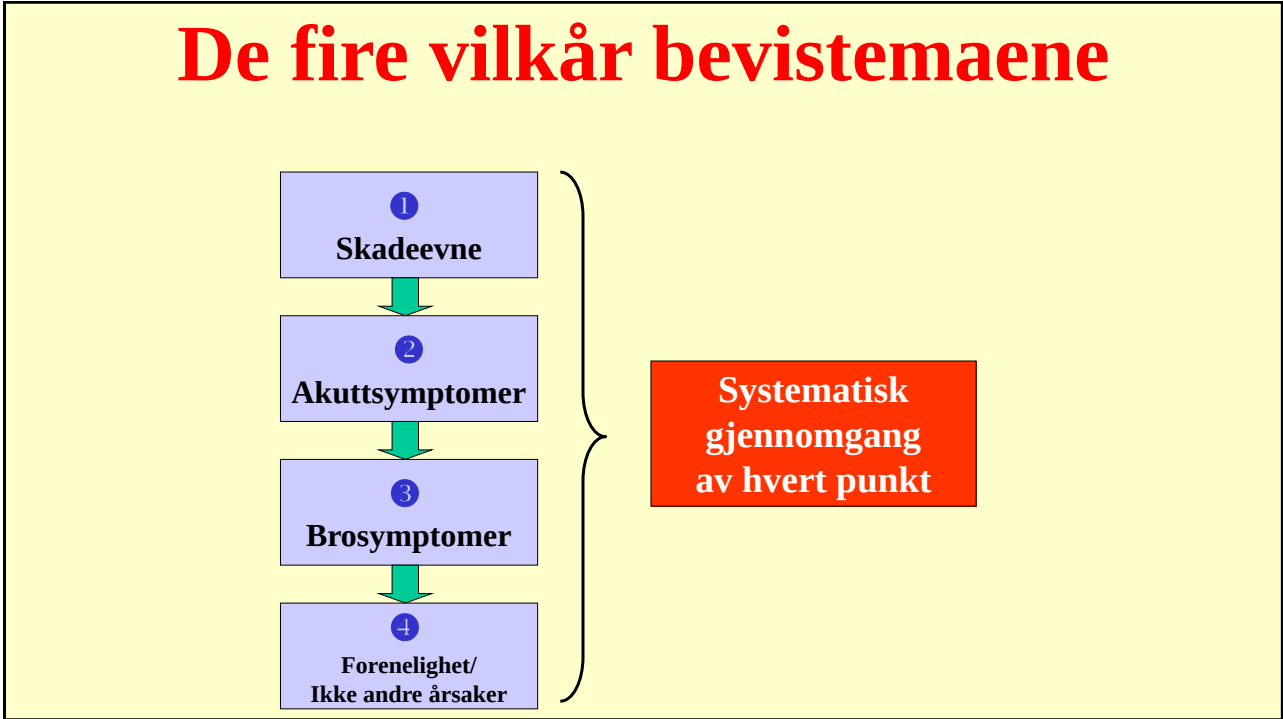
Sandkasselokk (LB-2017-113622)	McDonald's (LA-2018-142334)
Serveringsvogn (LB-2018-163158)	LH-2018-36800
Varebur (LB-2018-171251)	Bergingsbil (LH-2017-197262)
Stillasfall (LA-2019-72672)	Pleieassistent (LB-2016-142935)
Betongelement (LA-2018-4197)	Tavle (LH-2018-131771)
Knappentunnellen (LG-2018-71273)	

173

Knappentunnellen (LG-2018-71273)	McDonald's (LA-2018-142334)	LH-2018-36800	Bergingsbil (LH-2017-197262)	Serveringsvogn (LB-2018-163158)
Varebur (LB-2018-171251)	Stillasfall (LA-2019-72672)			Betongelement (LA-2018-4197)
	Sandkasselokk (LB-2017-113622)			

174

Nakkeprolaps	Nakke (ikke nakkeslengmekanisme)	Rygg	Skulder	Kne
<i>Erspenstunellen</i> (LG-2018-71273): «I den innstilt RS 2007-1370 (prolapsdommen) behandlet Høyesterett spørsmålet om årsaksammenheng mellom et fall fra en høyde på to meter og nakkeprolaps. Om årsaken var ryggen eller Høyesterett i RS 2007-1370 sammenfatningsvis at årsaksforholdet er en sak om nakkeprolaps har store likhetstrekk med kriteriene for årsaksammenheng ved en nakkeslengskade, men at de fire kriteriene i vilkårene som er oppstilt ved nakkesleng er uteløst med sikte på en annen disposisjon, og at det ikke foreligger informasjon om en interpersonell kommunikasjon som forårsaket skaden på ryggen og et tidligere traume. Høyesterett la til grunn at det måtte foretas en valgbevisvurdering hvor det tas hensyn til om den aktuelle hendelsen kunne medføre den aktuelle skaden, om skadeliðes symptomer tyder på sammenheng mellom skaden og påstanden, og om det er andre sannsynlige forklaringer på påstanden.»	<i>Medfødt</i> (LA-2016-142935): «Parten har, heller ikke for lagmannsretten, bestridt at det ved vurderingen av spørsmålet om årsaksammenheng kan tas utgangspunkt i den rettspraksis og de kriterier som er etablert i rettskildene ved å kalle «nakkeslengskader». Dette selv om det i denne saken er tale om et noe annet traume. Dr. Kistebøl har, ut fra medisinsk faglig synspunkt, valgt å vurdere spørsmålet om årsaksammenheng ut fra disse kriteriene, slik dommen i RS 2007-1370 åpner for.» <i>Plasmanntre</i> (LB-2016-142935): «Selv om skadens art og årsak i den foreliggende saken er ulike fra nakkeslengskader, legger lagmannsretten til grunn at de samme kriteriene gir god veiledning også ved denne typen bleve skader (frygesprett eller et fall som skadeliðes symptomer tyder på sammenheng mellom skaden og påstanden) til minst en betydelig del» (jmf. <i>Kommisjonen</i>)»	<i>Tarek</i> (LB-2018-131771): «Det dreier seg i foreliggende sak om en bleve skade i hjerne ryggen, og de fire grunnvilkårene for årsaksammenheng som er etablert i nakkeslengskader, er også anvendelige på sak som dette. Disse vilkårene ble først presisert i RS 1998-1565 (nakkesleng I), og er senere videreført i RS 2007-1370 (nakkesleng II). De fire vilkårene er en presisering av hva som skal til for at en bleve skade skal kunne regnes som en sak med valgbevisvurdering som er påberopt i RS 2007-1370.» <i>LAH-2016-36800</i>: «Lagmannsretten vil være forutgående med å anvende direkte i foreliggende sak de fire vilkår for årsaksammenheng som er oppstilt i RS 1998-1565 (nakkesleng I). Endelig eller kriterier for årsaksammenheng i RS 2007-1370 er en annen type skade enn bleve skader. Det vises for å utvilek til Høyesteretts uttalelse i RS-2018-557.» <i>Årsvest</i> (LB-2017-1370): «Lagmannsretten vil være forutgående med å anvende direkte i foreliggende sak de fire vilkår for årsaksammenheng som er oppstilt i RS 1998-1565 (nakkesleng I). Endelig eller kriterier for årsaksammenheng i RS 2007-1370 er en annen type skade enn bleve skader. Det vises for å utvilek til Høyesteretts uttalelse i RS-2018-557.»	<i>Servingsvogn</i> (LG-2017-87215): «Lagmannsretten tar utgangspunkt i hovedsakssaken som gjelder på trykkeslett område, jf. RS 2005-89. De fire kriteriene i vilkårene for årsaksammenheng som er oppstilt i RS 1998-1565 (nakkesleng I) må være oppfylt for nakkesleng, som er en bleve skade uten objektive kriterier. Det må foreligge et såkalt traume (skade) og, altsynspunkt, hjerne skade som kan identifiseres som et konkret skadeforhold, og i tillegg må være forenlig med det som vil om skade påført ved et traume som det aktuelle. Når det gjelder skadeliðet, må det være en valgbevisvurdering hvor det tas hensyn til om den aktuelle hendelsen kunne medføre den aktuelle skaden, om As symptomer tyder på sammenheng mellom skaden og påstanden, og om det er andre sannsynlige forklaringer på påstanden. jf. også RS 2007-1370 (Prolaps)» <i>Bergingsbil</i> (LB-2017-1370): «Stangballe gir identitet i rapporten gjennom de fire vilkårene som gjelder ved bleve skader eller nakkesleng. Lagmannsretten er enig med Stangballe i at vurderingen av årsaksammenheng må ta utgangspunkt i disse vilkårene, jf. også RS 2006-29799.»	<i>LB-2018-163158</i>: «Oppgave skal gjelde årsaksforholdet til en nakkesleng. Det medlemsdeltagende materialet som foreligger, viser at vurderingen om årsaksammenheng har klare likhetstrekk med kriteriene i nakkesleng I dommen (RS-1998-1565). Men disse betingelsene er uteløst med sikte på en annen disposisjon om As. Det er for øvrig ikke forenlig informasjon om interpersonell kommunikasjon som forårsaket skaden på ryggen og et tidligere traume. Høyesterett la til grunn at det måtte foretas en valgbevisvurdering hvor det tas hensyn til om den aktuelle hendelsen kunne medføre den aktuelle skaden, om As symptomer tyder på sammenheng mellom skaden og påstanden, og om det er andre sannsynlige forklaringer på påstanden.»
Rygg/skulder	Skulder/kne/hofte/albue	Milde hjerneskrader	PTSD	Annet
<i>Hjerte</i> (LB-2018-171252): «Alle tre har forskelt at årsaksforholdet mellom de fire vilkårene er utvilek av akuttmedisinske kriterier og prinsipper og at alle bleve skader i hovedsak følger de samme kriteriene for valgbevisvurdering, og at det er tre kriterier som gjelder i vurderingen. Høyesterett la til grunn at det bleve skader på ryggen og skadeliðes symptomer tyder på sammenheng mellom skaden og påstanden, og om det er andre sannsynlige forklaringer på påstanden.»	<i>Sølling</i> (LB-2018-72672): «Lagmannsretten er enig med undersøkelsen i at den aktuelle skaden. A fikk etter fall fra et fall i 2015 var begrepet til skade på ryggen (bleve skade).» <i>Skadeliðet</i> (LB-2018-72672): «Lagmannsretten er enig med undersøkelsen i at den aktuelle skaden. A fikk etter fall fra et fall i 2015 var begrepet til skade på ryggen (bleve skade).» <i>Skadeliðet</i> (LB-2018-72672): «Lagmannsretten er enig med undersøkelsen i at den aktuelle skaden. A fikk etter fall fra et fall i 2015 var begrepet til skade på ryggen (bleve skade).»	<i>Hoch</i> (RG 2010: 344): «Den foreliggende sak gjelder ikke nakkesleng, men en hjerne skade. Under anklageskriftet ble professor Nordfald gjort den samme kjede av betingelser som angitt i RS 2007-1370. I dommen, må være oppfylt for at en bleve skade skal kunne regnes som hjerne skade eller en hjerne skade. Dette selv om det i denne saken er tale om et noe annet traume. Dr. Kistebøl har, ut fra medisinsk faglig synspunkt, valgt å vurdere spørsmålet om årsaksammenheng ut fra disse kriteriene, slik dommen i RS 2007-1370 åpner for.» <i>LAH-2016-36800</i>: «Lagmannsretten vil være forutgående med å anvende direkte i foreliggende sak de fire vilkår for årsaksammenheng som er oppstilt i RS 1998-1565 (nakkesleng I). Endelig eller kriterier for årsaksammenheng i RS 2007-1370 er en annen type skade enn bleve skader. Det vises for å utvilek til Høyesteretts uttalelse i RS-2018-557.»	<i>Følger oppsett av kriseintervju</i> (KCD 10, eksempel): <i>LB-2010-2718</i>: «Traumatiseringer kan være et skadeforhold som vil utløse et eller flere av de fire vilkårene som er oppstilt i RS 2007-1370. Dette selv om det i denne saken er tale om et noe annet traume. Dr. Kistebøl har, ut fra medisinsk faglig synspunkt, valgt å vurdere spørsmålet om årsaksammenheng ut fra disse kriteriene, slik dommen i RS 2007-1370 åpner for.» <i>LAH-2016-36800</i>: «Lagmannsretten vil være forutgående med å anvende direkte i foreliggende sak de fire vilkår for årsaksammenheng som er oppstilt i RS 1998-1565 (nakkesleng I). Endelig eller kriterier for årsaksammenheng i RS 2007-1370 er en annen type skade enn bleve skader. Det vises for å utvilek til Høyesteretts uttalelse i RS-2018-557.»	<i>Zettergren</i> (LA-2018-4197): «Saken gjelder spørsmålet om det er faktisk årsaksammenheng mellom skaden på ryggen og et tidligere traume. Høyesterett la til grunn at det måtte foretas en valgbevisvurdering hvor det tas hensyn til om den aktuelle hendelsen kunne medføre den aktuelle skaden, om As symptomer tyder på sammenheng mellom skaden og påstanden, og om det er andre sannsynlige forklaringer på påstanden.»

De fire bevistemaene

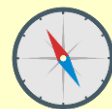
– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

- ❶ Skadeevne
- ❷ Akuttsymptomer
- ❸ Brosymptomer
- ❹ Forenlighet

177

Skadeevne

– Høyesterett som «veiviser»

Nakkesleng I (Rt. 1998 s. 1565)

«Etter min erfaring skal man være meget forsiktig med å sette opp kategoriske grenser for hvilke hastighetsgrenser det er som er minimum for at helsebesvær oppstår. ... Etter min erfaring vil kollisjoner hvor en stillestående bil blir påkjørt bakfra av en annen bil med en hastighet under 10-15 km/t bare helt unntagelsesvis resultere i forbigående helseplager, og nesten aldri varige.» (s. 1577)

▶ *Nakkesleng III (Rt. 2000 s. 418)*

▶ *Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547)*

▶ *Sensitisering (HR-2018-557-A)*

178

Wire-trommel (LH-2017-197262)

179

Wire-trommel (LH-2017-197262)

180

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

✓ Skadeevne

② Akuttsymptomer

③ Brosymptomer

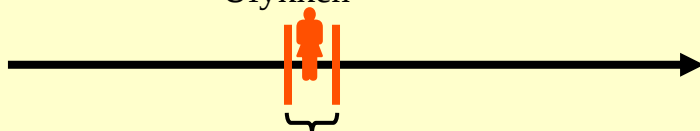
④ Forenlighet

181

Akuttsymptomer

Plagene må ha oppstått
kort tid etter ulykken

Ulykken

72 timer, Nakkesleng III-dommen

+ Nakkesleng I-dommen

Nakkesleng IV-dommen

My Journal

182

Selv om juristene ofte må støtte seg til ingeniører og andre typer sakkyndige, er det å bringe klarhet i saksforholdet til sist en juridisk oppgave – og målet for *bevisvurderingen*. Den må som nevnt baseres på prinsippet om fri bevisvurdering og med utgangspunkt i kravet om alminnelig sannsynlighetsovervekt (overvektsprinsippet).

Symptomen på nakkeskade må inntre innen en viss tid etter ulykken (traumet). I høyesterettspraksis er det, under henvisning til medisinsk sakkyndige, lagt til grunn en 72-timersgrense. Dette fremgår av *Lie* (Rt. 1998 s. 1565), og i senere rettspraksis som *Thelle* (Rt. 2000 s. 418) der det oppstilles et krav om «akutte symptomer på skade i det biologiske vev i nakken i løpet av 2–3 døgn etter traumet» (s. 430). Formuleringen ble videreført i *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 46). I underrettspraksis og oppgjørspraksis tas det vanligvis utgangspunkt i en vurdering av de første 72 timene (og ikke bare de første 48 timene).

Det kan spores *hvilke* akkutesymptomer som kreves. Blant kjennesymptomene er smerter og stivhet i nakken i *Lie* (Kr. 1998 s. 1565) utales det at akkutesymptomene «all hos de fleste dreie seg om stivhet og smerter i nakke, hodepine, eller forbigående besvær fra armene pga irritasjon av nervetøtter som passerer ut mellom nakkevirlvæne» (s. 1577). Selv om symptomforløpene kan være sammensatt, oppstilles det en form for relevanskrav. Det vil si at plårene på sett og vis må korrespondere med den påståtte skaden.

Videre er det relevant å vurdere akuttssymptomenes styrkegrad. Intensiteten i akuttplagene har betydning for vurderingen av om sykdomsforløpet følger et forventet forløp. Ask (Rt. 2010 s. 1547) er illustrerende. Etter å ha fastslått at skadelidte hadde akuttplager,

fremhevet forstøvterende at «det imidlertid [er] grunn til å tro at smertene var relativt moderate» (avsnitt 46). Her er det en sammenheng med forenlighetskriteriet, som blir utdypet nedenfor.

Det må skilles mellom innholdet i akuttssymptomkriteriet på den ene siden, og bevisvurderingen av dette Lie-kriteriet på den andre siden. Innholdet i akuttssymptomkriteriet må fastlegges av medisinere, mens det er en juridisk oppgave å bevisvurdere om kravet er oppfylt i den konkrete erstatningsaksjonen. Juristene besitter den høyeste kompetansen for bevisvurderingen, selv om medisinsk sakkyndige er sentrale premisseleverandører. Medisinsk dokumentasjon for akuttssymptom er et viktig bevismiddel, sml. prinsippet i *Lie* (Rt. 1998 s. 1565, s. 1570) og *Jisk* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 44).

Ved folkingen og anvendelsen av medisinsk dokumentasjon er det viktig å merke seg at journalene er legenes arbeidsnotater, og er i utgangspunktet ikke skrevet med sikte på å gi en god bevis i eventuelle rettsretter. Se punkt 6.1.4 foran. Journalene beskriver ikke alltid uttømmende eller presist pasientens akuttplager. Manglende journalnedtegnelser er ikke nødvendigvis uttrykk for at skadelidte er uten akuttsymptomer. I bevisvurderingen av akuttsymptomkomplekset må det tas hensyn til blant annet at

- nakkeplagene kan ha blitt «maskert» (kamouflert) av andre plager⁶⁶
- skadelidte kan ha ulik toleranse for smerte
- skadelidte kan ha ulik terskel for å oppsøke helsevesenet
- skadelidte kan ha regnet med at plagene ville gå over og derfor ikke var hos lege.

Oppregningen her om grunner til manglende eller ufullstendig journalføring er ikke uttømmende. For skadelidte, som har bevisbyrden for at det foreligger årsakssammenheng, vil det generelt være en sentral oppgave å bevisse hvorfor plagene ikke har blitt journalført.

For at årsakskravet skal være opfyldt ved nakkeslengskader, må skadelidte også bevise at de foreliggende brøsymptomer fra akuttasten og til en kronisk senfase, jf. *Lie* (Rt. 1998 s. 1565, s. 1577), *Theille* (Rt. 2000 s. 418, s. 430) og *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 47). Hva som betraktes som en kronisk senfase, synes å variere. I *Lie* talte den sakkyndige personen Nordal om «en kronisk senfase, 1 år eller mer etter ulykken» (s. 1577). Det er viktig å merke seg at de symptomer som er relevante for vurderingen under dette tredje Lie-kriteriet, er de

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

✓ Skadeevne

✓ Akuttsymptomer

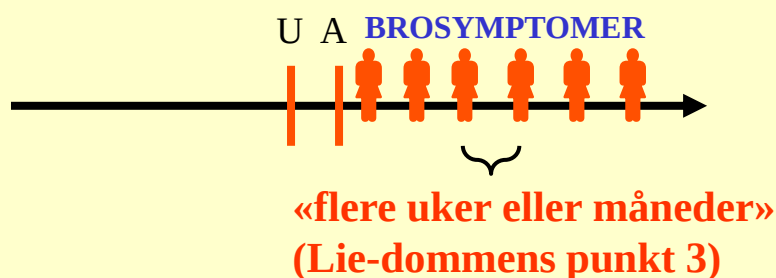
③ Brosymptomer

④ Forenlighet

185

Brosymptomer

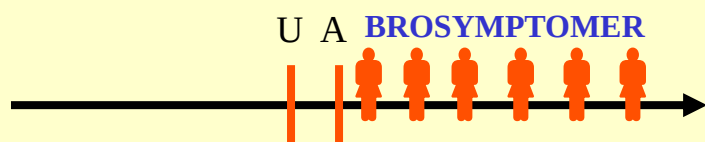
Det må ikke foreligge lange perioder uten
plagene fra akutfasen

186

Brosymptomer

Det må ikke foreligge lange perioder uten plagene fra akuttfasen

«flere uker eller måneder»
(Lie-dommens punkt 3)

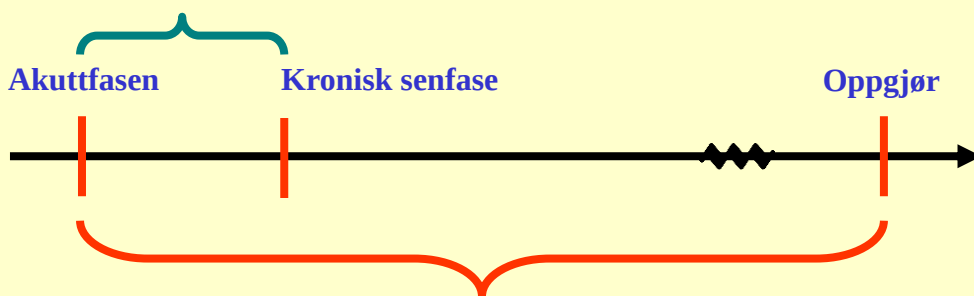

187

Brosymptomer

– fokus på perioden frem til kronisk senfase (ca. 1 år etter ulykken)

Nakkesleng I (Høyesterett)/Nordal (punkt 3 i erklæringen gjengitt i dommen)

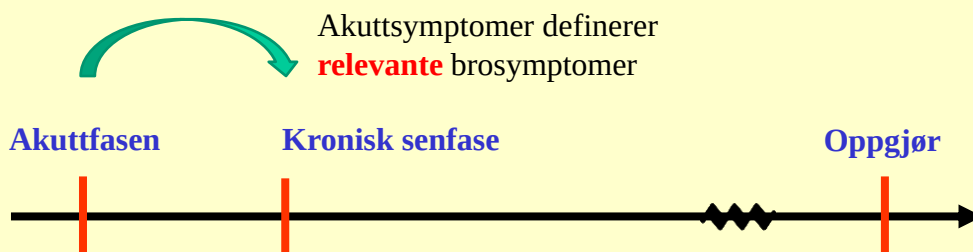

Et slikt lengre tidsspenn vanligere i noe eldre dommer

188

Brosymptomer

– relevanskravet & koblingen mot akuttsymptomkravet

Kjelland (Nordisk försäkringstidskrift 1/2020) – «relevanskravet»

«Det er viktig å merke seg at de symptomene som er **relevante** for vurderingen under dette tredje Lie-kriteriet, er **de symptomene som skadelidte fikk i akuttfasen**. Dermed er det vilkåret om akuttsymptomer som definerer hva som er relevant for vurderingen av brosymptomkriteriet.»

189

Brosymptomer

– grunner som kan forklare fravær av journalnedtegnelser

Portåpner (LB-2018-133926)

«Lagmannsretten finner videre at det foreligger sannsynlighetsovervekt for at nakkeplagene som oppsto etter arbeidsulykken 13. oktober 2015 vedvarte fram til det ble avdekket prolaps i begynnelsen av februar 2016, eller om man vil, at det foreligger *brosymptomer*. Skadelidte har forklart at hun fortsatte å ta smertestillende og betennelsesdempende midler, og at arbeidet ble tilrettelagt etter ulykkeshendelsen, ved at hun ble skjermet for tyngre oppgaver slik som garderobesituasjoner. Dette støttes av forklaringene fra hennes kollegaer. Barnehagen er en såkalt IA-bedrift.»

190

De fire bevistemaene

– juridisk-medisinsk gjennomgang, med vekt på
nakkeslengskader

- ✓ Skadeevne
- ✓ Akuttsymptomer
- ✓ Brosymptomer

④ Forenlighet

191

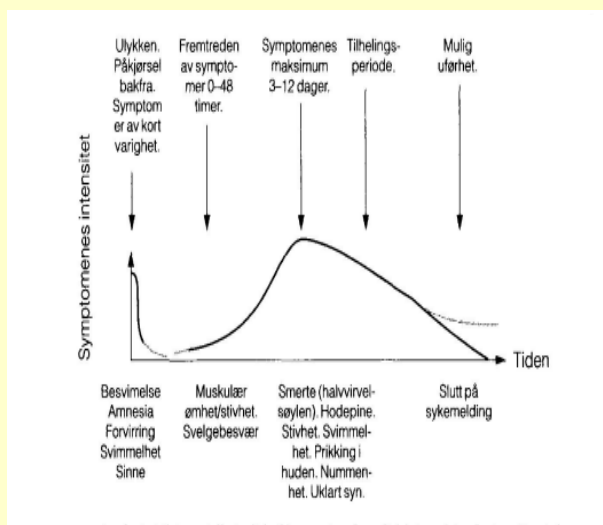
Nakkesleng IV

(Rt. 2010 s. 1547)

192

Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547) – forløpskriteriet

193

«Normalforløpet»

Kan tenkes unntak i
spesielle tilfeller

Se nærmere om dette i
Sensitisering
(HR-2018-558-A)

forenighetskriteriet ble ytterligere presisert i *Ask* (Rt. 2010 s. 1547), som tydeliggjør koblingen mot brosymptomkriteriet. Med henvisning til de medisinske sakkyndige, og de studiene de viser til, uttalte førstvoterende at sykdomsutviklingen må følge et traumatologisk plausibelt forløp. Som bidrag til begreputviklingen kaller jeg dette for «forløpskriteriet». I vurderingen av forløpskriteriet bygde Høyesterett på følgende resonnerment:

Det vanlige er at skadelidte har de kraftigste symptomene de første dagene etter ulykken, for deretter å bli gradvis bra eller få smertene stabilisert på et lavere nivå enn i akutfasen. Folger sykdommen et normalforløp, og de øvrige kriteriene er oppfylt, anses skaden for å være forårsaket av ansvarshendelsen. Får skadelidte en utvikling hvor smertene blir verre uker eller måneder etter ulykken, eller oppstår i andre deler av kroppen, betraktes dette derimot ikke som forenlig med at skaden skyldes en bløtdelskade, se *Ask* (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 48). Hvis sykdomsforløpet på denne måten avviker fra et traumatologisk plausibelt forløp, anses plagene for å ha andre årsaker, og den påståtte skadevolderen må frifinnes.

I *Ask* (Rt. 2010 s. 1547) kom retten til at det ikke var faktisk årsakssammenheng for annet enn en liten del av skadebildet, svarende til 5 % varig medisinsk invaliditet. Denne beskjedne realskaden resulterte imidlertid ikke i et erstatningsrettslig tap, og utløste derfor ikke rett til erstatning. Se figur 1 foran med forklaring.

Når forløpskriteriet vurderes i konkrete saker, må det tas hensyn til at ikke alle skadelidte følger samme utviklingslinje. Det kan foreligge individuelle variasjoner, og eventuelle slike nyanser i forløpskriteriet må hensyntas for å oppnå en riktig rettsanvendelse. Det minste avvik fra «normalforløpet», i betydningen det sykdomsforløpet som gjelder for de fleste, er ikke uten videre ekskluderende for at det foreligger årsakssammenheng i den konkrete saken.

7.3.4.3 «Resirkulering»-fenomenet. Koblingen mellom forløpskriteriet og rettslig årsakssammenheng

I erstatningsaker er det relevant å legge vekt på grunnene til at plagene eventuelt ikke går over eller stabiliseres på et lavere nivå enn i akutfasen. I juridisk sammenheng er det viktig om de vedlikeholdende eller forsterkende faktorene er ansvarrelaterte faktorer og/eller hendelige begivenheter. Alt etter de konkrete forholdene, kan dette medføre begrensninger i erstatningsansvaret ut fra adekvanslæren og/eller uvesentlighetslæren. Det er en kobling mellom forenighetskriteriet (som ledd i bevisvurderingen av om det er faktisk årsakssammenheng) og reglene om rettslig årsakssammenheng (adekvans og uvesentlighet):

Faktumbiter som er relevante for vurderingen av om det foreligger et traumatologisk plausibelt forløp, kan spille inn i adekvans- og uvesentlighetsvurderingen. Det kan medføre en «resirkulering»³⁴ av argumentene, der det vektlegges om skadeutviklingen er forårsaket av rent medisinske forhold (slik som utviklingen av en skadeutløst medisinsk disposisjon, se bl.a. Nilsen-dommen) eller skyldes etterfølgende økonomiske vansker, samlivsproblemer og andre

194

Artikkelen
side 34

Årsakssammenheng og bevis i
personskadeerstatningsretten

Høstmøte 18. oktober klokken 17.30-19.30

**Tema: Sensitiseringsdommen i HR-2018-557-A:
juridiske og medisinske aspekter**

Professor dr. juris Morten Kjelland, Det juridiske fakultet (innleder)

Advokat Erik Fjeldstad, Advokatfirma KogstadLunde & Co

Advokat Sven Knagenhjelm (Advokatforum)

Spesialist fysikalsk medisin og rehabilitering
Thomas Glott Sandvika Nevrosenter

Professor MD, DMedSci Audun Stubhaug,
Oslo universitetssykehus HF/Universitetet i Oslo

195

Norsk forum for Erstatningsrett (NFFE)

har som sitt primære formål å drive informasjonsgivning om og rettspolitisk refleksjon over norsk erstatningsrett – med vekt på personskadesaker – til advokater, dommere, saksbehandlere og andre som arbeider med eller har interesse for fagområdet.

Informasjonsgivningen skjer hovedsaklig gjennom forelesninger. Forumet skal ha et nøytralt ståsted med tanke på partsside, skadelidtsiden vs. skadevolderside. Forumet tar særlig sikte på å belyse

- **nyheter i erstatningsretten** slik at du som personskadebehandler er oppdatert på gjeldende rett
- **aktuelle medisinske temaer**, med relevans for praktisk-juridisk saksbehandling for jurister og utredende medisinske spesialister

Medlemsavgift: 500 kr for 2019

Et eksempel på en av filmene fra NFFE-møte nr. 2 ser du til høyre.
Medlemskap gir tilgang på alle filmene ut året.

[Klikk for mer info og påmelding](#)

196

Utvikling i medisinsk forskning

Nakkesleng IV (Rt. 2010 s. 1547, avsnitt 34)

«Dersom nyere forskning tilsier at nakkeslengskader bør bedømmes annerledes enn det som tidligere er lagt til grunn, må kursen justeres i tråd med dette.»

► Lite nytt om nakkesleng som oppfyller «allment akseptert medisinsk vitenskap»

► Kunnskapspyramiden

197

Utvikling i medisinsk forskning

198

199

200

Gruppeoppgave – årsakskrav i trygden

Diskuter (to og to):

1. hvilken betydning det har om årsaken til skadelidtes behov skyldes medisinske eller sosiale/økonomiske forhold (2 minutter)
2. hvilke årsakskrav må være oppfylt for å ha rett til ulike yrkesskade-fordeler (særfordeler) fra trygden? (2 minutter)

201

Normaltrygdens årsakskrav – kort oppsummert

Sykepenger	Arbeidsavklaringspenger	Uføretrygd
Hovedårsakslæren (avdempet i praksis)	Vesentlighetslære (= litt mildere enn hoved- årsakslæren)	Hovedårsakslæren
Skjerpet beviskrav	Overvektsprinsipp?	Overvektsprinsipp?

202

Yrkesskadedetrygdens årsakskrav – kort oppsummert

Godkjenningsomgang

Ulykke (ftrl. § 13-3):

Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp

Sykdom (ftrl. § 13-4):

Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp, med særskilt
bevisbyrderegel

Utmålingsomgang

Stønad (ftrl. § 5-25):

Hovedårsakslære
Overvektsprinsipp

Uføretrygd (ftrl. § 12-17):

Fordelingslære
Overvektsprinsipp

Ménerstatning (ftrl. § 13-17):

Fordelingslære
Overvektsprinsipp

203

Årsakssammenheng – mangfoldet av årsakskrav

Rettsområde		Trygderett		Erstatningsrett	
Tema		Alminnelige regler	Yrkesskadeberegning (Yrkesskadeberegning)	Alminnelig erstatningsrett	Spesiell erstatningsrett (Yrkesskadeberegning)
Materielle årsakskrav	Arbeidsulykke	-	Hovedregel: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære (ftrl. § 13-3), unless i tvil om sammenheng. Overvektsprinsipp (LG-2019-101009 og Fjordstene LA-2005-182425), samt TFR 2004/2525, NOU 2004 nr. 3 s. 221, rundskriv nr. 1, Se også Utdobbellet i Furdalen (TFR 2004/2525)	Detaljertlære og alminnelig erstatningsrett er generelt hovedregel om årsakssammenheng, som uttrykkes av overvektsprinsippet, adekvanslære og prinsippet om tildekket årsakssammenheng. Utviklet i samspill mellom Høyesterett og erstatningsrett. Utviklet som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav	De økonomiske årsakskravene gjelder, med Schjerve (Dr. 2007 s. 172, avsn. 41 og 65) MEN: Begrenset adgang til å begrense kravet et eller annet prinsipp om tildekket årsakssammenheng, jf. Furrer rep. I Dr. 2005 s. 1614). Samtidig som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav
	Ykessykdom	-	Prinsippene i ftrl. § 13-4, presisert i bl.a. Rønne (Dr. 2005 s. 497), Rt. 2011 s. 939 og Kvistad (Dr. 2013 s. 1842)	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav
	Typt livsfordel (utsettelse)	-	Ftrl. § 13-17: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære. Se f.eks. TFR 2009/2339	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav
	Stund ved yrkeskade (og tilhørende, tanningstøtte osv.)	-	Ftrl. § 5-25: Tradisjonell hovedårsakslære, jf. Edø (Dr. 2008 s. 735)	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav
	Sykdom	-	Ftrl. § 8-55: Utviklet fra viktighet om opprinnelsen i ftrl. § 8-2: Årsakssammenheng i utvalgte saker, som er betinget av årsakssammenheng, f.eks. TFR 2003/4337	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav
	Arbeidskrettsengager	-	Ftrl. § 11-26: Utviklet prinsipp	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav
Beregninger	Utenpensjon	-	Ftrl. § 12-16: Hovedårsakslære	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav
	Følgeskader osv.	-	Følger de spesifikke årsakskravene for de enkelte sykdommer, se rettenslære	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav
	Bevisbyrde	-	Hovedregel: Overvektsprinsipp	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav
	Bevisbyrde	-	Utsatt: Sykepengene, se Pyltut utvalgte (DR-2018-2344-A), i tillegg gjelder kjøper bevisbyrde ved planlagt og uforutsett prosedyrer på arbeidsplenen, se praksis fra utvalgte saker om sykdom i arbeidsplenen, f.eks. AN 12/2002	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav	Prinsippet om årsakssammenheng, som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravgiftsutgifter etter Stønadsberegning § 6-3 og for vasse årsakskrav

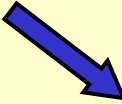
204

Rettsområde		Trygderett		Erstatningsrett	
Tema		Alminnelige regler	Yrkesskaderetabler (yrkesskadefordeler)	Alminnelig erstatningsrett	Spesiell erstatningsrett (yrkesskadeerstatning)
Materielle årsaksregler	Arbeidsulykke	–	Hovedregel: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære (Fnl § 13-3, tolket i lys av rettsprikas Gravomastingsgrabb (LG-2019-101009) og Pensjonloven (LA-2007-182425), samt TRR 2004/2525, NOU 2004 nr. 3: s. 225, rundkriv mv.). Se også Strøduhykke i Farsdalen (TRR 2004/2525).	Betingslæren og årsbubett-prinsippet er generelle hoved-regler om årsakssammenheng, som avgrenses av uvesentlighets-læren, adekvanslæren og prinsippet om tidavgrenset årsakssammenheng. Utviklet i samspill mellom Høyesterett og rettsvitenskap. Særegler som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravferds-utgifter etter skil § 3-4 og for visse feriskadetilfeller.	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. Schiofreni (Rt. 2007 s. 172, avsn. 41 og 65). MEN: Begrenset adgang til å begrense ansvaret ut etter prinsippet om tidbegrenset årsakssammenheng, jf. Passiv røyk I (Rt. 2000 s. 1614). Særegler som lempet på årsakskravet, f.eks. for gravferds-utgifter etter Stundeforskriften § 6-3 og for visse feriskadetilfeller.
		–	Presumsjonsregel i fl. § 13-4, presisert i bl.a. Røyke (Rt. 2005 s. 495), Rt. 2012 s. 929 og Kvikkvold (Rt. 2013 s. 1642).		
		–	Fnl § 13-17: Hovedårsakslære, supplert av fordelingslære. Se f.eks. TRR 2009/2229.	Ingen særskilte årsaksregler; men ligger integrerte årsakskrav i utmålingskriterier slik som «uøvdendig og rimelig», og som dermed kommer inn i det juridisk-økonomiske årsaksleddet (= årsaksledd 2).	De alminnelige årsaksreglene gjelder, sml. Høyesteretts presisering i Schiofreni (Rt. 2007 s. 172, avsnitt 41 sammenholdt med avsnitt 65).
	Yrkessykdom	–	Fnl § 5-25: Tradisjonell hovedårsakslære, jf. Eide (Rt. 2006 s. 735).		Glidende overgang mellom årsaksregler og utmålingsregler, se f.eks. prinsippet om tidbegrenset årsakssammenheng i tilfeller hvor skadeforholdet utvikkelt av ansvaretsendelsen vill fått en uvanlig negativ sykdoms-utvikling, jf. bl.a. Nakkkeleng III (Rt. 1999 s. 1473).
		–	Fnl § 8-4: Hovedårsakslære.	I tillegg kommer det inn adekvansbegrensninger i tapleddet, sml. selve argumentasjonsmåten i Dykker (Rt. 2003 s. 338), selv om lemping etter skil § 5-2 er det primære avgrensnings-instrumentet her, sml. presiseringen i KLE (Rt. 2005 s. 65).	
		–	Fnl § 11-5: Vesentlighetslære, men hovedårsakslære ved forlenging, § 11-12 andre ledd.	Fnl § 12-18: Skjerpet hoved-årsakslære med fordelingsprin-sipp. Praktisomlegging etter Opp-heim (RG 2006 s. 1334) revidert rundkriv (ikke «ten og lasset»).	
		–	Fnl § 12-6: Hovedårsakslære.		
		–	Følger de spesifikke årsakskravene for de enkelte ytelsene, se rett ovenfor.	Prinsipielt sett samme som ovenfor, men avgrensningene av erstatningsvernets grenser etter adekvanslæren (og uvesentlighetslæren – som kan gli over i hverandre, sml. bl.a. Ranheim-dommen i Rt. 2001 s. 337, på s. 342 – kommer ofte mer markert inn i fl. folgeskader.	
	Følgeskader mv.	–	Trygderettsprikas og teori: Hovedårsakslære, med analogi til Røyke (Rt. 2005 s. 495).		
		–	Hovedregel: Overvektprinsippet.	Hovedregel: Overvektprinsippet, sml. prinsippdommen P-pille II (Rt. 1992 s. 64), samt senere dommer som Schiofreni (Rt. 2007 s. 172).	
		–	Unntak: Sykepenger, se Psykisk ubalanse (HR-2018-2344-A). I tillegg gjelder skjerpet beviskrav ved påstand om uforbet grunnet problemer på arbeidsplassen, se praksis fra ankenemnda for sykepenger i arbeidsgiverperioden, f.eks. AN 15/2009.	Unntak: Finnes særskilte bevisregler, se f.eks. yrkesskadeerstatningsloven § 11 annet ledd om omvendt bevisbyrde og skjerpet beviskrav, sml. bl.a. Rt. 2012 s. 1864. Se også voerist § 3 fjerde ledd, som har regler med skjerpet beviskrav.	
		–	Ja: Trygderettsloven 16.12.1966 nr. 9, jf. tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd. Se Pleiestatist (HR-2019-2336-A), avsnitt 31.	Ja: tvisteloven 2005 § 21-2 første ledd, sml. tvistemålsloven 1915 § 183. MEN: bevisene kan ha ulik kvalitet og vekt, sml. Nakkkeleng I (Rt. 1998 s. 1565) og Nakkkeleng II (Rt. 2007 s. 1370).	
Bevisregler	Beviskrav (samsynlighetskrav)	–	Hovedregel: Medlemmet har bevisbyrden for at årsakskravet er oppfylt. Sikker unntak: Omvendt bevisbyrde ved yrkessykdom, jf. fl. § 13-4 (2), d) Mølt unntak: Tilfeller der forvalningen stekt kan bevises for mangelfull saksopplysning, se Ole 1994. Sml. Følgeskadeerstatning (Rt. 2009 s. 920).	Hovedregel: Skadeforholdet har bevisbyrden for at grunnvilkorene er opp-lyst, sml. bl.a. Skalle (Rt. 1997 s. 883, på s. 887). Skadevolder har bevisbyrden for påstand om uvanlig negativ sykdomsutvikling, jf. bl.a. Nakkkeleng II (Rt. 1999 s. 1473, på s. 1479). Skadevolder har ikke har bevisbyrden for alternative årsaker, Nakkkeleng II (Rt. 2010 s. 1547, avsn. 71). Unntak: Ysfl. § 11 (2) + ulovfestede prinsipper.	
	Fri bevisvurdering	–			
	Bevisbyrde	–			

205

Oversikt over årsakstemaet

– strukturen i forelesningen: trygdedelen

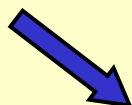
Særfordeler (yrkesskade)

- 4 Inngangsvilkår: arbeidsulykke (§ 13-3) yrkessykdom (§ 13-4)
- 5 Spesifikke årsaksregler for de enkelte yrkesskadefordelene (§§ 5-25,8-55,11-26,12-17,13-17)

206

Oversikt over årsakstemaet

– strukturen i forelesningen: tryggedelen

**Særfordeler
(yrkesskade)**

Forklaring av systemet

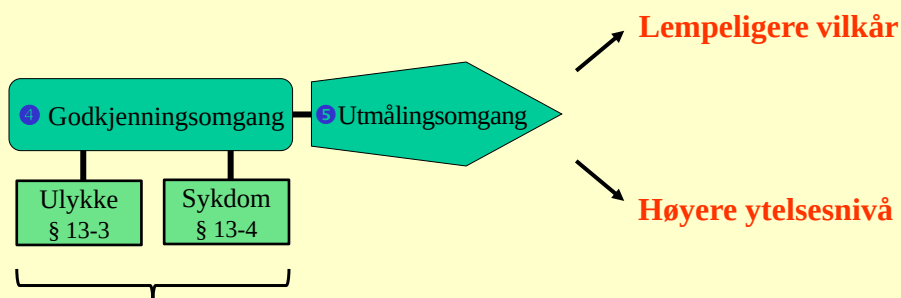
**Se disposisjonen
s. 15 f.**

- ④ Inngangsvilkår:
arbeidsulykke (§ 13-3)
yrkessykdom (§ 13-4)
- ⑤ Spesifikke årsaksregler for de
enkelte yrkesskadefordelene
(§§ 5-25,8-55,11-26,12-17,13-17)

207

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- yrkesskadefordeler i et «nøtteskall»

Må ha sin **årsak** i yrkesrelaterte forhold,
se ftrl. § 13-6 = inngangskriteriene

208

§ 13-2. Særfordeler ved yrkesskade

Den som blir rammet av en yrkesskade eller likestilt yrkessykdom som går inn under dette kapitlet, har rett til ytelser etter særskilte bestemmelser.

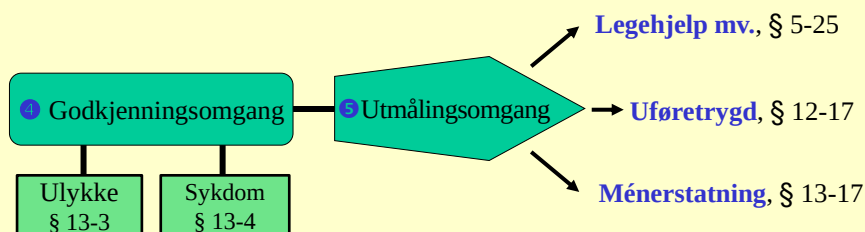
Bestemmelser om

- stønad ved helsetjenester står i § 5-25
- grunnstønad og hjelpestønad står i § 6-9
- stønad ved gravferd står i § 7-5
- sykepenger står i § 8-55
- arbeidsavklaringspenger står i § 11-22
- uføretrygd står i § 12-17
- menerstatning ved yrkesskade står i § 13-17
- pensjon til gjenlevende ektefelle står i § 17-12
- barnepensjon står i § 18-11
- alderspensjon står i § 19-20.

209

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

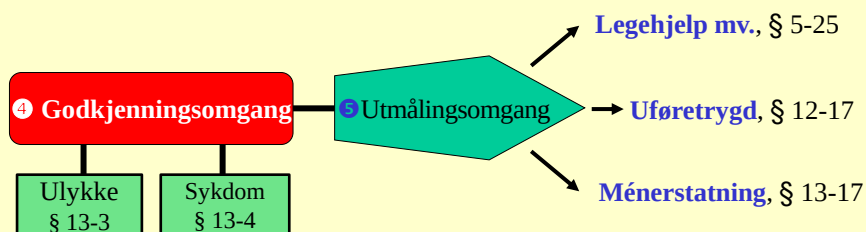
- oversikt over systemet

210

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

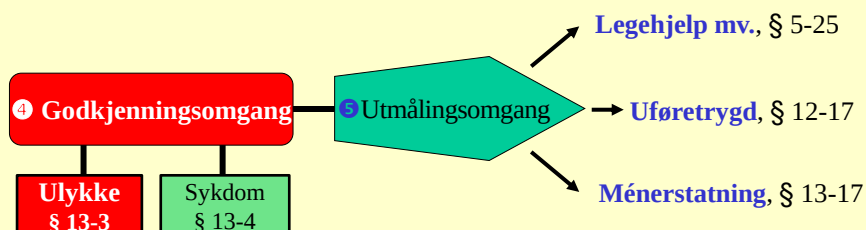
- årsakskrav i godkjenningsomgangen

211

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- årsakskrav i godkjenningsomgangen

212

④ Godkjenningsomgangen: ulykker

– årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 13-3 første ledd

«Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som skyldes en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket, se §§ 13-6 til 13-13.»

213

④ Godkjenningsomgangen: ulykker

– årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 13-3 første ledd

«Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som **skyldes** en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket,...»

➤ **Problemstilling:** Hvilket rettslig innhold har ordet «skyldes»?

➤ **Sentrale rettskilder**

↳ **Trygderettspraksis – f.eks. Skredulykke i Vassdalen (TRR 2004/2525)**

«Hvis det framtrer som mest sannsynlig eller nærliggende at en arbeidsulykke er årsaken til en skadefølge, blir denne tilstanden **i sin helhet** godkjent som yrkesskade. Ved samvirkende årsaksfaktorer der den yrkesbetingede faktor ikke er hovedårsaken til skaden/sykdommen, kan det etter omstendighetene være grunnlag for en **delvis** godkjenning av en sykdom eller skade som yrkesskade.»

214

④ Godkjenningssomgangen: ulykker

– årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 13-3 første ledd

«Med yrkesskade menes en personskade, en sykdom eller et dødsfall som **skyldes** en arbeidsulykke som skjer mens medlemmet er yrkesskadedekket, ...»

➤ **Problemstilling:** Hvilket rettslig innhold har ordet «skyldes»?

➤ **Sentrale rettskilder**

↳ **Trygderettspraksis** reflekterer en rekke avgjørelser hvor det anvendes en hovedårsakslære med fordelingsadgang («mild hovedårsakslære»)

↳ **NOU 2004 nr. 3:** Hovedårsakslære med fordelingsadgang

↳ **Juridisk teori:** Hovedårsakslære med fordelingsadgang (Kjønstad m.fl.)

➤ **Antatt løsning:** Hovedårsakslære med fordelingsadgang, men savner per i dag endelig avklaring fra Høyesterett (eventuelt lovgiver)

215

④ Godkjenningssomgangen: ulykker

Ftrl. § 13-3 | Presisering om følgeskader

Termoplast (TRR-2021-1463)

«Det er ... ikke betingelseslæren, men hovedårsakslæren som gjelder ved godkjenning av yrkesskader, herunder følgeskader ... Videre har den ankende part anført at dersom smertetilstanden ikke godkjennes fullt ut som følgeskade, må den godkjennes delvis. Til dette vil retten bemerke det at det ikke gjelder et fordelingsprinsipp ved vurderingen av godkjennelse av følgeskader, jf. blant annet NAVs rundskriv R13-00 punkt 2.4 Følgeskader og LE-2020-22561. Spørsmålet blir etter dette om det er mest sannsynlig at den godkjente yrkesskaden er hovedårsaken til den ankende parts nevrologiske smertetilstand/CRPS i høyre hånd.»

↳ Sml. bl.a. *Passiv røyk II* (Rt-2005-495), *Sporveisbetjent* (Rt-2006-735) og *Bordplate* (LB-2019-33038), samt trygderettspraksis slik som eksempelvis *Scenefall* (TRR-2008-2687). Se Arbeidsheftet s. 43

216

④ Godkjenningssomgangen: ulykker

Ftrl. § 13-3 | Presisering om sårbarhet

Kranbilsjåfør (LE-2020-22561)

«I LA-2014-203511 fastholdt lagmannsretten Trygderettens kjennelse hvor krav på menerstatning på grunn av psykiske lidelser/plager etter en arbeidsulykke ikke ble tatt til følge. Når det gjelder sårbarhetsprinsippet uttalte lagmannsretten:

‘Foranlediget av det som ble gjort gjeldende i prosedyrene bemerkes at prinsippet om at man skal ta skadelidte som han eller hun er (sårbarhetsprinsippet), ikke kan anses å få samme anvendelse for yrkesskadetrygd som i personskadeerstatningsretten. Se kommentarene i note 882 til folketrygdloven § 13-3 i Rettsdata og Morten Kjelland *Særlig sårbarhet i personskadeerstatningsretten – en analyse av generelle og spesielle årsaksregler* avsnitt 9.5.’»

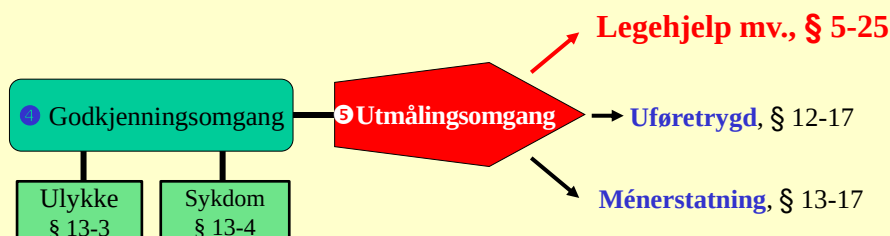

Konsekvens: Særlig sårbarhet vil være medlemmets egenrisiko, til forskjell fra hva som er utgangspunktet i erstatningsretten

217

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- utmålingsomgangen: utvalgte emner

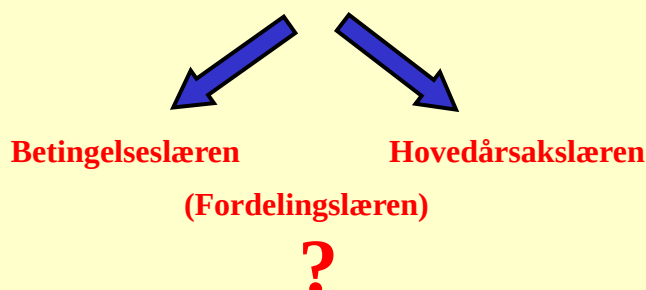

218

⑤ Utmålingsomgangen: stønad ved yrkesskade

– ftrl. § 5-25. Årsakskravets innhold (materielt)

«Ved en skade eller sykdom som regnes som yrkesskade etter kapittel 13, ytes det full dekning for nødvendige utgifter til legehjelp, tannlegehjelp ... som kan bøte på **følgene av skaden.**»

219

⑤ Utmålingsomgangen: stønad ved yrkesskade

– rettsavklaringen i *Betjeningsleder* (Rt. 2006 s. 735)

Rettskilde	Betingelses- lære	Hovedårsaks- lære	Doms- referanse
Lovtekst	Ingen veiledning		Avsn. 32
Førarbeider	Begrenset veiledning		Avsn. 35
Rundskriv	Begrenset veiledning		Avsn. 36-38
Trykterettspraksis	(X)	X	Avsn. 39-42 + 45
Rettspraksis		(X)	Avsn. 43-45
Formålsbetraktning	(X)	(X)	Avsn. 46
Andre reelle hensyn	(X)	(X)	Avsn. 46

«Jeg er blitt stående ved at folketrygdloven § 5-25 første ledd første punktum må forstås slik at det er et vilkår for å få dekket utgifter at behandlingen hovedsakelig eller i det vesentlige skyldes yrkesskadeplager. Det gjelder med andre ord et hovedårsaksprinsipp.» (avsnitt 47)

220

⑤ Utmålingsomgangen: stønad ved yrkesskade – en linje mot erstatningsretten

Kun bilansvar («ren trafikkskade»)

- Skadevolder dekker merutgifter opp til egenandelstaket
- 3165 kroner for 2024 (Helfo)

Kun yrkesskade («ren yrkesskade»)

- Trygden dekker alt

221

Deloppsummering og praktiske konsekvenser av ulike årsakskrav i trygd og erstatning

HVIS årsaksfaktoren

IKKE oppfyller vilkåret om å være

- hovedårsak (sykepenges og uføretrygd)
- vesentlig årsak (arbeidsavklaringspenger)

222

Deloppsummering og praktiske konsekvenser av ulike årsakskrav i trygd og erstatning

HVIS årsaksfaktoren

OPPFYLLER vilkåret om å være

- hovedårsak (sykepenger og uføretrygd)
- vesentlig årsak (arbeidsavklaringspenger)

↳ Forsikringsselskapet (skadevolder) anfører – og har rett i – at det ikke er bundet av trygdens årsaksvurdering, sml. bl.a. *Nakkesleng II* (Rt. 1999 s. 1473)

Nettopp på bakgrunn av ulike årsakskrav

Oppsummert i

Domshefte s. 38
+ Disposisjonshefte s. 19 f.

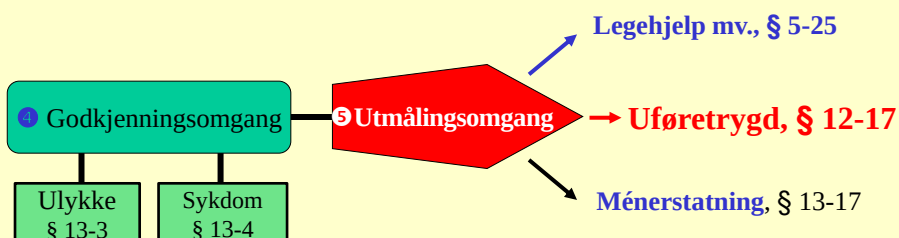
Offentlige ytelser

- sykepenger
- arbeidsavklaringspenger
- uføretrygd

223

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- utmålingsomgangen: utvalgte emner

224

⑤ Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- a) Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- b) Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- c) Uføretrygd ytes ved uføregrader **ned til 30 prosent**.

Det skal fastsettes en særskilt uføregrad for den del av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det ses bort fra uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når denne delen utgjør under 30 prosent av den totale uførheten.»

225

⑤ Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- a) Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- b) Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- c) Uføretrygd ytes ved uføregrader ned til 30 prosent.

Det skal fastsettes en **særskilt uføregrad** for den del av uførheten som **skyldes** yrkesskade eller yrkessykdom.

↳ **Kan være mellom 30 % og 100 % uførhet**

226

⑤ Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

- a) Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- b) Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- c) Uføretrygd ytes ved uføregrader ned til 30 prosent.

Det skal fastsettes en **særskilt uføregrad** for den del av uførheten som **skyldes** yrkesskade eller yrkessykdom.

- ↳ **Praktisk viktig: Skadelidte kan arbeide opp til 70 prosent og likevel få uføretrygd**
- ↳ **I andre saker som f.eks. trafikksaker eller ved fritidsuhell kreves minst 50 % uførhet**

227

⑤ Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade – årsakskravets innhold (materielt)

Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

Til den som er arbeidsufør på grunn av en skade eller sykdom som går inn under kapittel 13, ytes det uføretrygd etter følgende særbestemmelser:

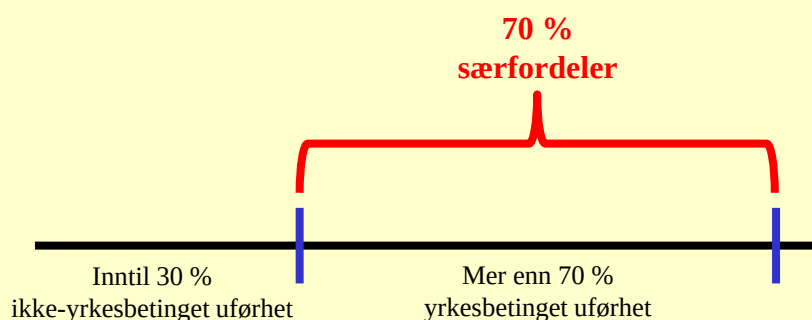
- a) Vilkåret i § 12-2 om minst fem års forutgående medlemskap gjelder ikke.
- b) Vilkåret i § 12-3 om fortsatt medlemskap gjelder ikke.
- c) Uføretrygd ytes ved uføregrader ned til 30 prosent.

Det skal fastsettes en særskilt uføregrad for den del av uførheten som skyldes yrkesskade eller yrkessykdom. Det **ses bort fra** uførhet som skyldes andre forhold enn yrkesskaden, når **denne delen** utgjør under 30 prosent av den totale uførheten.»

228

⑤ Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade
– årsakskravets innhold (materielt)

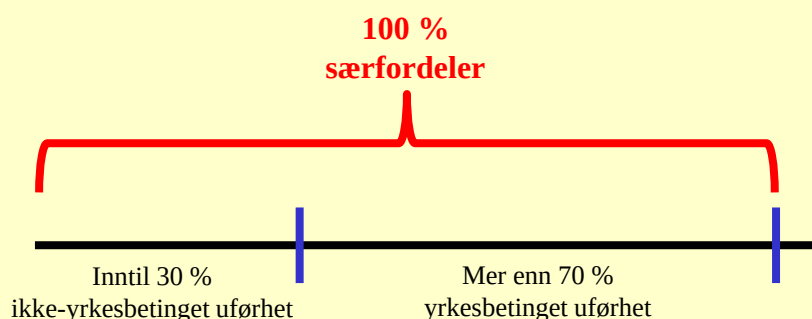
Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

229

⑤ Utmålingsomgangen: uføretrygd ved yrkesskade
– årsakskravets innhold (materielt)

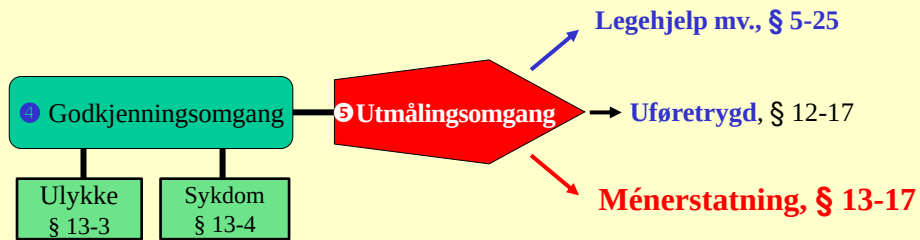
Ftrl. § 12-17 om uføretrygd ved yrkesskader

230

Sammenhenger & plassering av årsakskrav

- utmålingsomgangen: utvalgte emner

231

⑤ Utmålingsomgangen: ménerstatning

– årsakskravets innhold (materielt)

Generelt

- Det er **den godkjente delen** av skaden – selve yrkesskaden eller yrkessykdommen – som gir grunnlag for **sær**fordeler
- Denne **delen** som skal vurderes om oppfyller vilkårene i ftrl. § 13-17 og som skal plasseres inn i ménerstatningstabellen

Presiseringer

- Spørsmålet om årsakssammenheng er derfor **nært knyttet til godkjenningssomgangen** (og det er der årsaksspørsmål kommer opp)
- Trygden er **bundet** av årsaksvurderingen fra godkjenningssomgangen
- Et par **eksempler som illustrerer årsakskravets betydning ...**

232

⑤ Utmålingsomgangen: ménerstatning – årsakskravets innhold (materielt)

Eksempel 1: Årsakskravet er oppfylt

- Skadelidte har en samlet varig medisinsk invaliditet på 30 %, hvorav 10 % skyldes tidligere plager og 20 % skyldes yrkesbetingede forhold
- Rett til ménerstatning i gruppe 1 (hvis også øvrige vilkår er oppfylt)

Eksempel 2: Årsakskravet er ikke oppfylt

- Skadelidte har en samlet varig medisinsk invaliditet på 15 %, hvorav 7,5 % skyldes tidligere plager og 7,5 % skyldes yrkesbetingede forhold
- Skadelidte har ikke krav på ménerstatning

233

⑤ Utmålingsomgangen: ménerstatning – årsakskravets innhold (materielt)

Kun bilansvar («ren trafikkskade»)

- Ménerstatning etter skl. § 3-2, jf. bal. § 6
- Ikke ménerstatning fra trygden (og da heller ingen fradragsspørsmål)

Kun yrkesskade

- Ménerstatning både fra trygden og yrkesskadeforsikreren
- Erstatningen er standardisert (forskriftens kap. 4); ikke etterfølgende samordning («innbakt»/hensyntatt i selve standardsystemet/satsene)

Kombinert trafikk- og yrkesskade

- Ménerstatning både fra trygden og yrkesskadeforsikreren; valgfrihet
- Hvis oppgjør etter bilansvaret: samordning etter skl. § 3-2

234

Oppsummering av særfordeler (yrkesskade)

Godkjenningssomgang

Ulykke (ftrl. § 13-3):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp

Sykdom (ftrl. § 13-4):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp, med særskilt
bevisbyrderregel

Utmålingsomgang

Stønad (ftrl. § 5-25):
Hovedårsakslære

Uføretrygd (ftrl. § 12-17):
Fordelingslære

Ménerstatning (ftrl. § 13-17):
Fordelingslære

235

Oppsummering av særfordeler (yrkesskade)

Godkjenningssomgang

Ulykke (ftrl. § 13-3):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp

Sykdom (ftrl. § 13-4):
Hovedårsakslære med fordelingsadgang
Overvektsprinsipp, med særskilt
bevisbyrderregel

Utmålingsomgang

Stønad (ftrl. § 5-25):
Hovedårsakslære
Overvektsprinsipp

Uføretrygd (ftrl. § 12-17):
Fordelingslære
Overvektsprinsipp

Ménerstatning (ftrl. § 13-17):
Fordelingslære
Overvektsprinsipp

236

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

morten@lexiaeducation.no

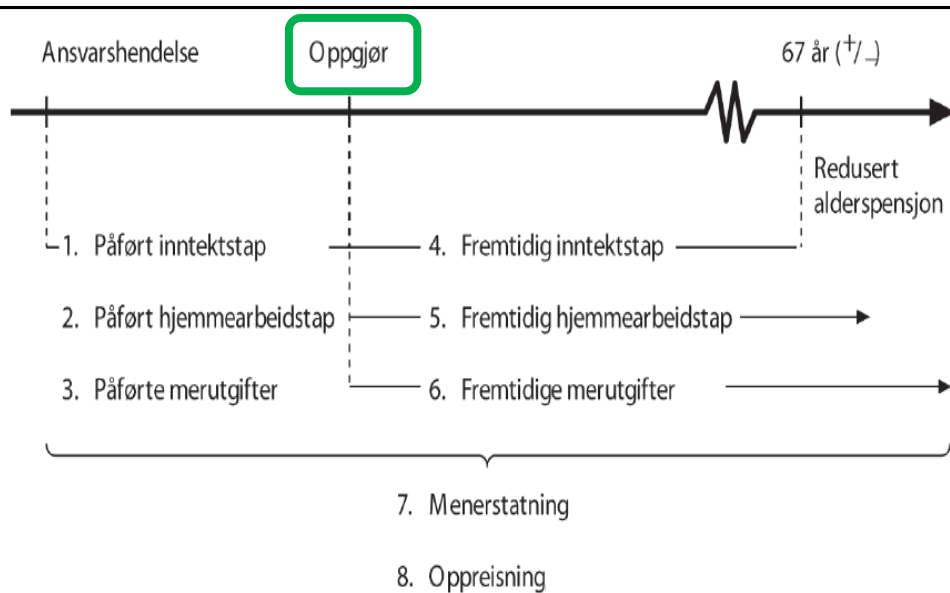
Professor dr. juris Morten Kjelland

237

Erstatningsutmåling

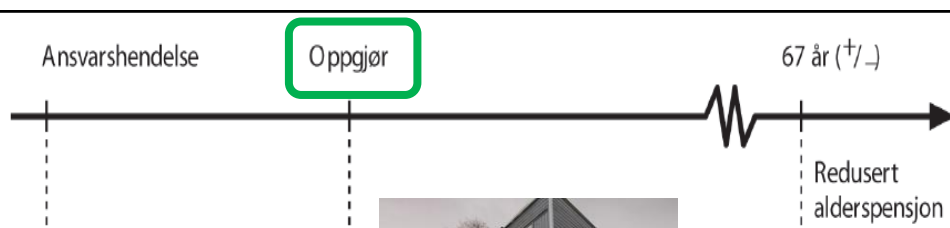

238

Figur 3. Oversikt over erstatningspostene

239

Spisebrakke (LB-2009-106712)

«Av forskriftens § 2-3 fremgår at tapt inntekt «i tiden fram til oppgjørstidspunktet» erstattes individuelt. Erstatning for fremtidig inntektstap, altså for tiden etter dette tidspunkt, erstattes derimot etter standardiserte satser, jf. forskriftens kapittel 3. Spørsmålet er hva som ligger i formuleringen «oppgjørstidspunkt». To tidspunkter er her aktuelle; domstidspunktet eller det tidspunkt forsikringsselskapet foretar utbetaling i henhold til regelen i forsikringsavtaleloven § 8-2.

Forskriften gir ingen veiledning for forståelsen av formuleringen «oppgjørstidspunkt». En naturlig språklig forståelse tilsier imidlertid at det refererer seg til det tidspunkt endelig oppgjør skjer. En delbetaling fra forsikringsselskapets side, slik som det som her er foretatt, vil neppe medføre at så er tilfelle; forutsetningen må trolig være at forsikringsselskapet har dekket sitt ansvar fullt ut.»

240

LB-2023-26689

Instans	Borgarting lagmannsrett – Dom og kjennelse
Dato	2023-12-18
Publisert	LB-2023-26689
Stikkord	Erstatningsrett. Yrskesskadeforsikring. Oppgjørstidspunktet. Yrskesskadeforsikringsloven § 13.
Sammendrag	Saken gjaldt krav om erstatning etter yrskesskadeforsikringen. Spørsmålet var hva som var skjæringsstidspunktet mellom lidt inntektstap og tap i fremtidig inntekt (oppgjørstidspunktet). Dette kan ha stor betydning da lidt tap erstattes individuelt, mens tap i fremtidig inntekt erstattes etter standardsatser, som representerer en underdekning for dem med høye inntekter. Forsikringsselskapet utbetalte i 2019 full erstatning for fremtidstapet for å etablere skjæringsstidspunktet. Skadelidte mente derimot at skjæringsstidspunktet skal være tidspunktet for rettskraftig dom når partene ikke ble enige. Lagmannsretten kom under tvil til at oppgjørstidspunktet skulle settes til tidspunktet for rettskraftig dom. Gjennomgang av de rettslige utgangspunkter. Henvisninger: Yrskesskadeforsikringsloven (1989) §13
Saksgang	Oslo tingrett TOSL-2021-144392 – Borgarting lagmannsrett LB-2023-26689 (23-026689ASD-BORG/03). Anke til Høyesterett over dom fremmet til behandling, HR-2024-533-U Om rettskraft
Parter	I Anke: Tryg Forsikring (advokat Jo Gjennestad) mot A (advokat Øyvind Vidhammer). II Avledet anke: Tryg Forsikring (advokat Jo Gjennestad) mot A (advokat Øyvind Vidhammer).
Forfatter	Lagdommer Dag Arne Ruud, lagmann Tonje Vang og ekstraordinær lagdommer Per Racin Fosmark.
Sist oppdatert	2024-03-19
Henvisninger i teksten	Gjeldsbrevlova (1939) §5 Skadeserstatningsloven (1969) §3-1, kap3 Rettsgebyrloven (1982) §8 Yrskesskadeforsikringsloven (1989) §11, §12 Forsikringsavtaleloven (1989) §8-2 Forskrift om standardisert erstatning etter yforsl. (1990) §3-1, §3-5 Sammenslåing av Lier, Røyken og Hurum sor (1990) Tvisteloven (2005) §20-2, §20-5, §20-9
 Avgjørelser Del lenke Skriv merknad	

241

§ 12. *Tap som omfattes.*

Yrskesskadeforsikringen skal dekke lidt tap, tap i framtidig erverv og utgifter som skaden antas å påføre skadelidte i framtiden. Hvis skadelidte har fått varig og betydelig skade av medisinsk art, skal det gis særskilt ménerstatning. Loven gjelder ikke oppreisning for skade av ikke-økonomisk art etter [skadeserstatningsloven av 13. juni 1969 nr. 26 § 3-5](#).

Yrskesskadeforsikringen skal ved dødsfall gi erstatning til dem som arbeidstakeren helt eller delvis forsørget. [Skadeserstatningsloven av 13. juni 1969 nr. 26 § 3-4](#) første ledd annet punktum gjelder tilsvarende.

§ 13. *Erstatningsutmåling.*

[Skadeserstatningsloven av 13. juni 1969 nr. 26 kap. 3](#) gjelder så langt ikke annet er bestemt i eller i medhold av denne lov.

Kongen kan gi regler om utmålingen av erstatning etter loven.

Yrskesskadeforskriften (Standardforskriften) 21. desember 1990 nr. 1028

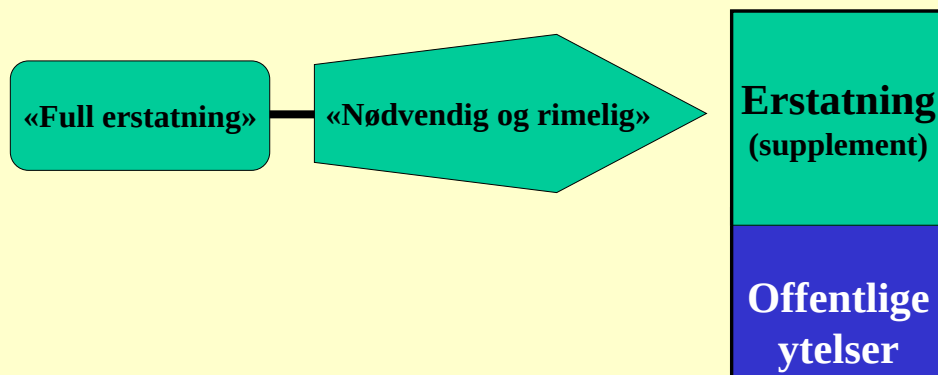

Forarbeider til forskriften | Kronprinsregentens resolusjon 21. desember 1990

242

Merutgifter

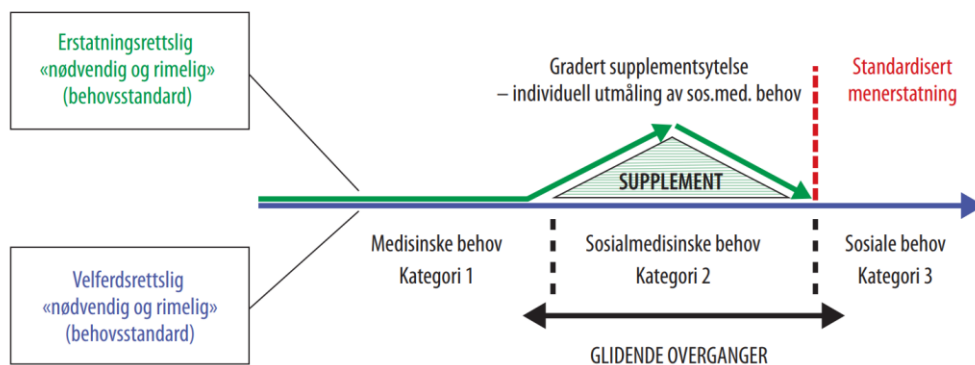
Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | Følger alminnelig erstatningsrett

243

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | Følger alminnelig erstatningsrett

Figur 25. «Kategoriskjemaet». Ulike behovsstandarder

244

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2 | Følger alminnelig erstatningsrett

Amerika (HR-2022-1132-A)

A (norsk) arbeider i USA og treffer B (amerikansk) der

2011

Reiser til Norge med formål om å bosette seg her (LR)

Juli 2012

C blir født på Haukeland sykehus → Fødselsskade

Ca. september 2012

Flytter til USA og har bodd der siden

November 2012

245

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2 | Følger alminnelig erstatningsrett

Amerika (HR-2022-1132-A)

A (norsk) arbeider i USA og treffer B (amerikansk) der

2011

Reiser til Norge med formål om å bosette seg her (LR)

Juli 2012

C blir født på Haukeland sykehus → Fødselsskade

Ca. september 2012

Flytter til USA og har bodd der siden

November 2012

**Erstatning
(supplement)**

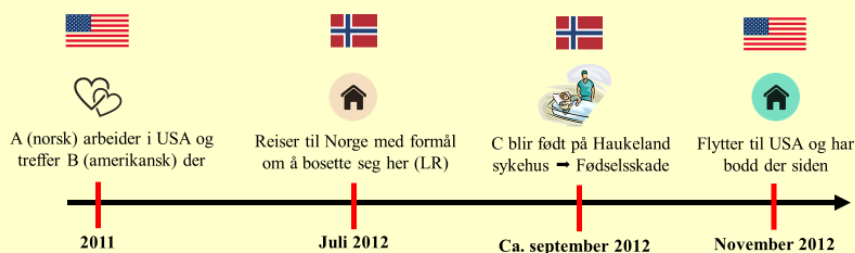
**Offentlige
ytelser**

246

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2 | Følger alminnelig erstatningsrett

Amerika (HR-2022-1132-A)

Erstatning
(supplement)

Hvem har
risikoen?

Offentlige ytelser

247

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2 | Følger alminnelig erstatningsrett

Amerika (HR-2022-1132-A)

«Juridisk teori har i liten grad tatt for seg spørsmålet jeg behandler her. Jeg nevner likevel drøftelsen til Morten Kjelland i Syse mfl., Pasientskaderett, 2011 side 406-407. Han kommenterer problemstillingen og fremhever at temaet «reiser en rekke intrikate spørsmål i skjæringsfeltene mellom erstatningsrett, velferdsrett og internasjonal rett». I tilknytning til en gjennomgang av Pasientskadenemndas vedtak i PSN-2009-13 uttaler han at han ikke vil «utelukke» at et valg om å flytte til utlandet kan være «rimelig», for eksempel som følge av sterk tilknytning til landet. Jeg forstår dette slik at han åpner for at det i slike tilfeller bør gis erstatning basert på den faktiske situasjonen i det aktuelle landet.

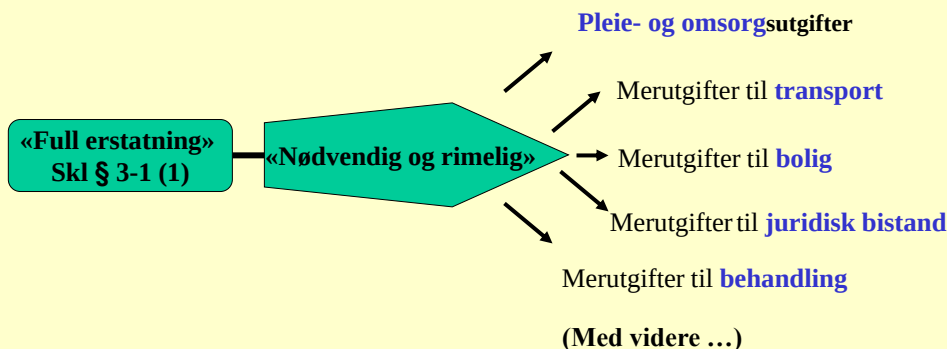
Kildene gir ikke noen klare svar på spørsmålet om hvordan erstatningen skal utmåles hvor skadelidte bor i utlandet på oppgjørstidspunktet, og dermed ikke mottar norske trygdeytelser. Jeg synes nok likevel de peker i retning av at den faktiske situasjonen – i hvert fall i utgangspunktet – må være avgjørende ved utmålingen: Det må vurderes hvilke offentlige ytelser skadelidte mottar i hjemlandet, og det individuelle tapet må beregnes på det grunnlaget. Beregningen kan ikke basere seg på norske velferdsytelser som skadelidte ikke får.»

(avsnitt 58–59)

248

Merutgifter

Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | Følger alminnelig erstatningsrett

249

Merutgifter

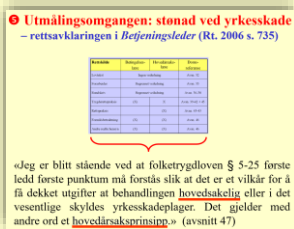
Supplementsprinsippet | forskriftens kap. 2. | behandlingsutgifter

§ 5-25. Stønad ved yrkesskade

Ved en skade eller sykdom som regnes som yrkesskade etter **kapittel 13**, ytes det **full dekning** for nødvendige utgifter til legehjelp, tannlegehjelp, fysikalsk behandling og legemidler, spesielt medisinsk utstyr og forbruksmateriell, og hensiktsmessige hjelpemidler som kan bøte på **følgene av** skaden.

Etter en yrkesskade dekkes nødvendige utgifter til hjemtransport.

Departementet gir forskrifter om stønad etter denne paragrafen, herunder om hva som skal regnes som full dekning, om stønad i utlandet, og om stønad til personer som ikke lenger er medlemmer i trygden.

250

Hjemmearbeidstap

Grunnerstatningen | forskriftens kap. 4. | «Innbakt»

Industriarbeider (Rt-1998-1916), tidligere kalt «Martinsen-dommen»

- ▶ Hjemmearbeidserstatning anses som «innbakt» i standarderstatningen i forskriftens kap. 3, sml. *Industriarbeider* (Rt-1998-1916)
 - ↳ Resonnementet er overført til tolkningen av HTA, se ARD-2001-107 («Martinsen II»)
- ▶ Grunnlag for å forhøye uføregraden ved å hensynta uførhet som hjemmearbeider?
 - ↳ Skårberg og Reusch 2003 s. 152: «et uløst spørsmål», men synes å åpne for det
 - ↳ Mitt syn: Nei
 - ↳ Rettspraksis: Nei, med enkelte få unntak i eldre dommer (bl.a. Sunnfjord TR 23.2.2004)
- ▶ Men hva hvis skadelidte kjøper motorisert gressklipper/snøfreser – er det ikke da en utgift skal erstattes konkret og individuelt?
 - ↳ Nei, se *Kjelstrup* (LG-2000-1291)

251

Inntektstap

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | oversikt over systemet

Hjemmel og dekningsformål

- Ysfl. § 13 (2), jf. Yrkesskedeforskriften kapittel 3
- Standardisert erstatning for blant annet fremtidig inntektstap

Utmålingssystemet

- Utgangspunktet: skadelidtes **pensjonsgivende inntekt** året før skaden skjedde eller sykdommen ble konstatert, jf. § 3-1
- Inntektsnivået er inndelt i **fem grupper basert på folketrygdens grunnbeløp (G)**
Den høyeste erstatningen er 30 G, den laveste er 22 G, jf. forskriftens § 3-2
- Denne grunnerstatningen går til skadelidte som er 45 eller 46 år, og er 100 % ervervsmessig ufør. **Alderskorreksjon** etter forskriftens § 3-3
- Dersom skadelidte er mindre enn 100 % ervervsmessig **ufør**, reduseres erstatningen tilsvarende, jf. forskriftens § 3-4

252

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften §§ 3-1 og 3-3 | standardiseringens natur

Liberia I (FinKN-2015-439)

«Bestemmelsene [§§ 3-1 og 3-3] hjemler ikke, slik selskapet her har gjort, å ta hensyn til at den skadelidtes fremtidige inntektsmuligheter uten skaden ville ha vært lavere. Tredje ledd i § 3-1 åpner imidlertid for å sette et inntektsnivå til side om «det er særlige holdepunkter for å anta at grunnlaget for beregningen etter første og annet ledd vil avvike vesentlig fra det som ville vært skadelidtes alminnelige inntektsnivå uten skaden eller sykdommen.». Nemnda kan ikke se at selskapet bygger sitt tilbud på denne bestemmelsen, ...

Selskapet har i stedet gjort gjeldende at utvisningen fra Norge har medført at forsikredes fremtidige ervervsevne uten skaden ville ha vært 95 % lavere enn den ville ha vært ved fortsatt opphold i Norge og at det kreves en årsakssammenheng mellom skaden og det økonomiske tapet. Fordi forsikrede er statsborger i en stat hvor inntektene er vesentlig lavere enn i Norge, må hans fremtidstapet settes tilsvarende ned. Selskapet oppstiller her et vilkår for beregningen av fremtidstapet som ikke er hjemlet i forskriftens ordlyd, jf. bestemmelsenes tvingende karakter.»

253

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften §§ 3-1 og 3-3 | standardiseringens natur

Liberia II (LF-2017-117262)

«Slik lagmannsretten ser det, åpner ikke standardforskriften for at det gjøres unntak fra forskriften – slik at det kan foretas en individuell erstatningsberegning – i situasjoner som den foreliggende, hvor forsikringstilfellet er oppstått i Norge og under en gjeldende yrkesskadeforsikring, men hvor skadelidte etter skaden har tilhold i utlandet. ...

Lagmannsretten ser at det kan reises spørsmål om rimeligheten ved at standardforskriften gis anvendelse på et tilfelle som det foreliggende, hvor forsikringstaker relativt kort tid etter skaden blir utvist fra riket og tar opphold i et land med et helt annet inntekts- og kostnadsnivå. Slik lagmannsretten ser det, kan et unntak fra forskriftens anvendelsesområde for slike tilfeller ikke søkes i rene rimelighetsbetraktninger, men må ha et klart hjemmelsgrunnlag – noe som ikke er påvist, verken i forarbeider, lov/forskrift eller rettspraksis.» (Anke til Høyesterett ikke tillatt fremmet, HR-2018-690-U)

► Forarbeidene til forskriften: ikke uttrykkelig problematisert; andre typesituasjoner er nevnt

254

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften § 3-4 | et økonomisk uførhetsbegrep

Fotballspiller (Rt. 2004 s. 8)

§ 3-4. Tap av deler av ervervsevnen

Har skadelidte bare tapt **deler av sin ervervsevne**, reduseres erstatningen tilsvarende.

255

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften § 3-4 | et økonomisk uførhetsbegrep

Fotballspiller (Rt. 2004 s. 8)

«Forsikringsselskapet har, som tidligere nevnt, beregnet en uføregrad på 16%. Dette skjer ved at inntektstapet – som utgjør kr 400.000 i fem år, til sammen to millioner kroner – blir fordelt på alle år fra 2001 og frem til fylte 67 år i 2040. Dette blir rundt regnet kr 50.000 pr. år, noe som igjen leder frem til et inntektstap – og en uføregrad – på omkring de 16% som forsikringsselskapet har lagt til grunn ved sin erstatningsutmåling.

Selskapets standpunkt er i samsvar med utgangspunktet for hvordan uføregraden skal beregnes, som et uttrykk for reduksjonen i inntektsnivået på grunn av skaden, vurdert frem til pensjonsalderen. Standardforskriften bygger imidlertid på en normalsituasjon, der inntektstapet pådras i den skadelidtes resterende yrkeskarriere, frem til en pensjonsalder på 67 år. For å beregne nåverdien av de fremtidige, årlige nettotap, må det foretas en kapitalisering. Dette er lagt inn i tabellen for grunnerstatning etter forskriften § 3-2 og korreksjonsbestemmelsen for alder i § 3-3.» (flertallsvotumet, avsnitt 42–43)

256

Inntektstap

Grunnerstatningen | forskriften § 1-2 | skadelidte uten rett til Nav-ytelser

Forskriftens § 1-2 Tilleggserstatning

«Skadelidte som ikke fyller vilkårene for ytelser ved yrkesskade etter folketrygdloven kapittel 13, kan kreve tilleggserstatning. Tilleggserstatningen skal fastsettes slik at skadelidte så langt det er mulig settes i samme stilling som om slike ytelser hadde vært tilstått. Ved fastsettelsen av tilleggserstatningen skal det gjøres fradrag for trygdeytelser og andre ytelser som gir tilsvarende kompensasjon.»

Høyesteretts presisering i Fotballspiller (Rt. 2004 s. 8)

«Bestemmelsen tar sikte på de relativt sjeldne tilfeller der yrkesskedeforsikringsloven omfatter **skader og sykdommer** som **ikke** faller inn under folketrygdlovens yrkesskadekapittel, eller der **personkretsen ikke** er sammenfallende, jf. Lødruputvalget på side 172 i NOU 1994: 20. A har imidlertid fått sin skade godkjent som yrkesskade etter folketrygdloven. Selv om han ikke skulle være berettiget til uførepensjon, er han ikke i den situasjonen som § 1-2 regulerer.»

257

Inntektstap

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | skjønnsmessig oppregulering i tillegg til G-regulering?

+

Grunnbeløp			Gjennomsnitt	
Fra	Pr. år	Pr. mnd	År	Beløp
01.05.2022	111 477	9 290	2022	109 784
01.05.2021	106 399	8 867	2021	104 716
01.05.2020	101 351	8 446	2020	100 853
01.05.2019	99 858	8 322	2019	98 866
01.05.2018	96 883	8 073	2018	95 800
01.05.2017	93 634	7 803	2017	93 281
01.05.2016	92 576	7 715	2016	91 740
01.05.2015	90 068	7 506	2015	89 502
01.05.2014	88 370	7 364	2014	87 328
01.05.2013	85 245	7 103,75	2013	84 204
01.05.2012	82 122	6 843,50	2012	81 153
01.05.2011	79 216	6 601	2011	78 024
01.05.2010	75 641	6 303,42	2010	74 721
01.05.2009	72 881	6 073	2009	72 006

258

Inntektstap

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | skjønnsmessig oppregulering i tillegg til G-regulering?

Sveiser (LA-2021-132041)

«Lagmannsretten skal til slutt fastsette erstatning for fremtidig inntektstap. Denne skal utmåles etter standardforskriftens bestemmelser om standardisert grunnerstatning med aldersfradrag. Etter det resultat lagmannsretten har kommet til ovenfor, er det ikke grunnlag for å tidsbegrense eller gradere erstatningen. Grunnerstatningen utgjør 22 G, jf. forskriften § 3-2. ...

A har gjort gjeldende at grunnbeløpet på betalingstidspunktet må legges til grunn, og at erstatningsbeløpet derfor må oppreguleres med ca 3 prosent ut fra forventet økning av grunnbeløpet fra 1. mai 2022, dersom betaling skjer etter denne datoen. Lagmannsretten finner ikke grunnlag for dette. Ved en standardisert erstatning er det lite rom for skjønn. Likhetsbetydning og retts tekniske hensyn taler mot en skjønnsmessig regulering som innebærer avvik fra gjeldende grunnbeløp på domstidspunktet.»

259

Barneerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 3 | Yrkesskadebatteringen er lex specialis

Prop. L 110 (2014–2015)

«De foreslåtte endringene i skadeserstatningsloven vil få virkning også for erstatningskrav som fremmes etter reglene i voldsoffererstatningsloven, pasientskade-loven og bilansvarslova.

Forslaget **griper ... ikke inn i reglene om utmåling av erstatning ved yrkesskader**, jf. yrkesskadebatteringen-loven med tilhørende forskrifter.» (s. 6)

260

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | hard grad av standardisering

§ 4-1. Grunnerstatning

Grunnerstatningen fastsettes slik:

medisinsk invaliditet:	grunnerstatning:	
1. 15 – 24 %	0,75	G
2. 25 – 34 %	1	G
3. 35 – 44 %	1,5	G
4. 45 – 54 %	2	G
5. 55 – 64 %	2,5	G
6. 65 – 74 %	3	G
7. 75 – 84 %	3,75	G
8. 85 – 100 %	4,5	G
9. Skade som er betydelig større enn skade som gir grunnlag for invaliditetsgrad på 100 %	5,5	G

§ 4-2. Skadelidtes alder

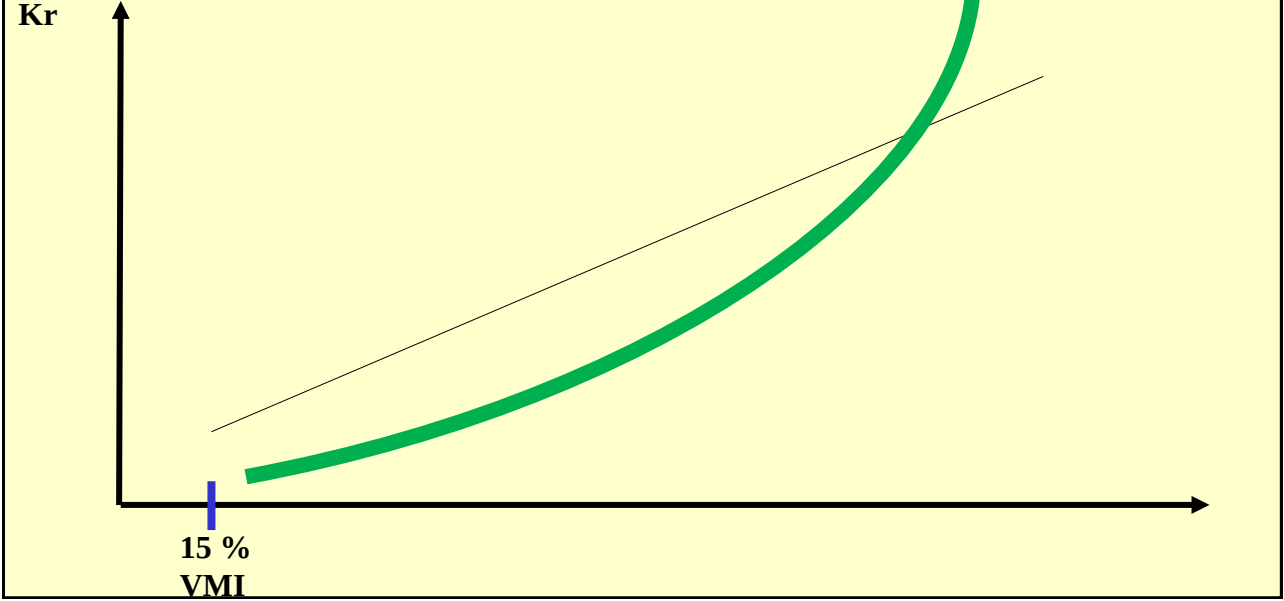
Menerstatningen beregnes slik i forhold til grunnerstatningen:

- a. Er skadelidte 45 eller 46 år, svarer erstatningen til grunnerstatningen.
- b. For hvert år skadelidte er over 46 år, gjøres et fradrag som utgjør 2 % av grunnerstatningen. Erstatningen skal likevel utgjøre minst 50 % av grunnerstatningen.
- c. For hvert år skadelidte er yngre enn 45 år, forhøyes erstatningen med 2 % av grunnerstatningen.

261

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | progresjonen i satsene

262

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | valg av utmålingsprinsipp

Spesialbarnehage (Rt. 2015 s. 820) – overføringsverdi

«Jeg er på denne bakgrunn kommet til at differanseprinsippet må danne utgangspunktet for fastsettelsen av menerstatning i flerskade-tilfellene, men at erstatning utmålt etter separasjonsprinsippet setter en nedre grense. En slik fremgangsmåte samsvarer godt med hovedregelen om at skadevolder må ta «skadelidte som han er», jf. Lødrup, Lærebok i erstatningsrett, 6. utgave, side 519.»

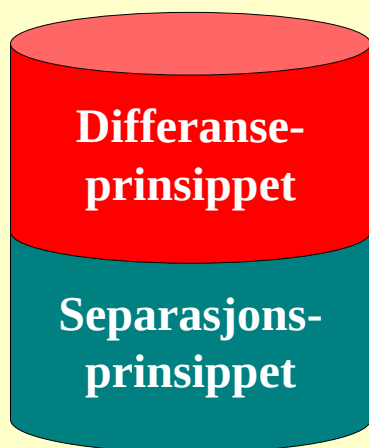
↳ I god konsistens med sårbarhetsprinsippet + teori om det ...

↳ Videreført i en rekke senere saker,
for situasjoner hvor inngangsinvaliditeten er minst 15 %

263

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | valg av utmålingsprinsipp

Sårbarhetsbasert kompensasjon

for at nye skader ofte rammer hardere når man er skadet/syk fra før, i konsistens med sårbarhetsprinsippet (skadelidt-perspektiv på menerstatningen)

Minstesikringsbasert kompensasjon

som pålegger skadevolder å erstatte minst det bidraget vedkommende har ytt (skadevolderperspektiv på menerstatningen)

264

Menerstatning

Grunnerstatningen i forskriftens kap. 4 | valg av utmålingsprinsipp

Situasjonstype Prinsipp	Inngangsinvaliditet større enn eller lik 15 %	Inngangsinvaliditet mindre enn 15 %
Differanseprinsippet	JA (avklart i Rt. 2015 s. 820, men må kombineres med reduksjonsprinsipp (ikke summasjon) for samordning, jf. LB-2014-195477, jf. HR-2015-2040-U)	TROLIG NEI (ikke tema i Rt. 2015/820, unngå et reelt bruttoprinsipp, behovet for sårbarhetsvern ikke sterkest for lavinvaliditetsgrunnskader + etablert retts- og oppgjørspraksis siden 1970-tallet)
Separasjonsprinsippet	JA, hvis det gir høyere menerstatning (skadelidtes valgrett)	JA (konsekvens av svaret ovenfor, og at det heller ikke er grunnlag for å anvende bruttoprinsippet)
Bruttoprinsippet	NEI	NEI

265

Oppreisningserstatning

Yrkesskadeforsikringsloven § 12 | Hvem kan bli pålagt oppreisningsansvar?

Skadevoldersiden

Utgangspunkt: Skadevolder personlig, selv om frifunnet for straff, se f.eks. *Karmøy* (Rt. 1999 s. 1363)

Presiseringer:

- Skl. § 1-1; *Mindreårig knivstikker* (HR-2018-1014-A)
- Skl. § 1-3, *Psykotisk person I* (Rt. 2005 s. 104)
- Bal. §§ 4 og 6, *LTNs gruppesøksmål* (Rt. 2012 s. 1793)
- Voerstl. § 6

Avgrensninger:

- Yrkesskadeforsikrer, ysfl. § 12 første ledd tredje pkt.
- NPE, passkl. § 4 første ledd andre punktum
- Arbeidsgiver etter skl. § 2-1, men organansvar, se *Omsorgsovertakelse* (Rt. 1995 s. 209)

Skadelidtsiden

Skl. § 3-5 **første ledd:**
Den direkte skadelidte («den fornærmede»)

Skl. § 3-5 **tredje ledd:**

Visse grupper tredjemenn, men unntakene krever tradisjonelt lovhjemmel, se *Psykisk utviklingshemmet III* (Rt. 2015 s. 1324)

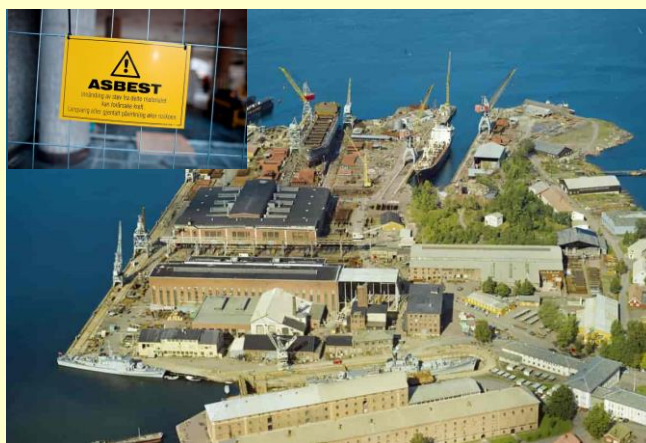
Lovteksten er uttømmende, men angivelsen noe uklar og trenger presiseringer ...

266

Forsørgertap

Ysfl. § 12 og forskriftens § 6-1 | Samordning av forsørgertapserstatning og erstatning for fremtidig inntektstap?

Horten verft (Rt-2012-1515)

267

Forsørgertap

Ysfl. § 12 og forskriftens § 6-1 | Samordning av forsørgertapserstatning og erstatning for fremtidig inntektstap?

Horten verft (Rt-2012-1515)

«Når det er utbetalt full erstatning for fremtidig inntektstap etter standardiseringsforskriften kapittel 3, kan det ikke gis erstatning for dødsfall etter § 6-1. ...

Foranlediget av problemstillinger som er reist under forhandlingene for Høyesterett, presiserer jeg at jeg med dette bare har tatt stilling til situasjonen når det er gitt erstatning for fremtidig inntektstap basert på 100 prosent ervervsuførhet. Er det før dødsfallet gitt erstatning bare for tap av deler av ervervsevnen, jf. forskriften § 3-4, bør det etter mitt syn være rom for en forholdsmessig erstatning til ektefelle eller samboer etter § 6-1. Har skadelidte før sin død for eksempel fått grunnerstatning for 50 prosent ervervsuførhet, er det således naturlig å utbetale 50 prosent av full dødsfallserstatning til etterlatte. En slik løsning samsvarer best med de hensyn som jeg har gjort rede for. Ut fra tilsvarende betraktninger kan utbetaling av ménerstatning til skadelidte, ikke utelukke erstatning til ektefelle eller samboer etter § 6-1.» (avsnitt 45 og 46)

Fulgt opp i senere avgjørelsen, som blant annet FinKN-2019-929 (lungekreft)

268

Forsørgertap

Yrkesskadeforskriften § 6-1 | Hvem kan kreve forsørgertapserstatning?

§ 6-2. Erstatning til barn ved tap av forsørger

Erstatningen fastsettes slik:

Barnets alder da forsørgeren døde:	Erstatning:	
under 1 år	6,5	G
1 år	6	G
2 år	6	G
3 år	5,5	G
4 år	5	G
5 år	5	G
6 år	4,5	G
7 år	4	G
8 år	4	G
9 år	3,5	G
10 år	3,5	G
11 år	3	G
12 år	2,5	G
13 år	2,5	G
14 år	2	G
15 år	2	G
16 år	1,5	G
17 år	1,5	G
18 år	1	G
19 år	1	G

Erstatningen beregnes særskilt for hvert barn.

Var avdøde eneforsørger, får barnet dobbelt så stor erstatning.

Den erstatningsberettigede har krav på moranter etter moranteloven fra én måned etter at dødsfallet ble meldt til forsikringselskapet.

269

Forsørgertap

Yrkesskadeforskriften § 6-1 | Hvem kan kreve forsørgertapserstatning?

FSN-7278

«Selv om krav på erstatning for tap av forsørger i alminnelighet bygger på faktisk forsørgelse og ikke på rettslig forsørgelsesplikt, mener nemnda at den presumsjon for forsørgelse og den standardiserte utmålingen som følger av standardforskriften, bare passer for avdødes egne barn. Skulle regelen også gjelde for andre barn, måtte det i tilfelle være betinget av bevisføring om faktisk forsørgelse i hvert enkelt tilfelle. Dette ville kunne være problematisk og i strid med intensjonen bak reglene om standardisering, bl.a. på bakgrunn av regler om dobbel barnetrygd for eneforsørgere og regler om offentlig forskuttering av bidrag fra den som har forsørgelsesplikt. Reglene om standardisert utmåli[n]g ville kunne passe dårlig i tilfeller hvor barnet bare delvis – kanskje bare i helt uvesentlig omfang – ble forsørget av avdøde.»

270

Gjenåpning og etteroppgjør

Yrkesskadeforskriften § 5-1 | revisjon

Trykkoker (HR-2020-2332-A)

Skadet som
laboratorieleder

2001

Erstatningsoppgjør basert
på 60 % arbeidsuførhet

2005

Sykmeldt på grunn av
psykiske plager

Januar 2015

Krever revisjon av
erstatningsoppgjøret

Januar 2017

271

Gjenåpning og etteroppgjør

Yrkesskadeforskriften § 5-1 | revisjon

Trykkoker (HR-2020-2332-A)

§ 5-1.

Er erstatningen fastsatt etter § 2-2, kap. 3 eller kap. 4 og skadelidtes ervervsmessige uføregrad eller medisinske invaliditet som følge av ulykken endrer seg vesentlig, kan skadelidte kreve etteroppgjør. Krav om etteroppgjør må framsettes innen fem år etter at oppgjøret var avsluttet.

Ved etteroppgjør etter kap. 3 og kap. 4 beregnes først differansen mellom erstatningen skadelidte fikk ved oppgjøret og den erstatningen skadelidte ville ha fått ved oppgjøret om den nye invaliditetsgraden var blitt lagt til grunn. Deretter beregnes tilleggserstatningen på grunnlag av G på det nye oppgjørstidspunktet.

272

Gjenåpning og etteroppgjør

Yrkesskedeforskriften § 5-1 | revisjon

Trykkoker (HR-2020-2332-A)

«Oppsummert mener jeg at ordlyden i yrkesskedeforskriften § 5-1, sammenholdt med forarbeidene til denne og lovutredningene fra 1994 og 2011, viser at bestemmelsen uttømmende regulerer adgangen til etteroppgjør når kravet er begrunnet i en vesentlig forverring av enten den ervervsmessige uføregraden eller den medisinske invaliditeten. Der adgangen til avtalerevisjon på en slik måte er særskilt begrenset i lov eller forskrift, kan ikke avtaleloven § 36 eller læren om bristende forutsetninger påberopes som grunnlag for revisjon.

Dersom et krav om etteroppgjør er begrunnet i andre forhold enn dem som er regulert i forskriften § 5-1, eksempelvis tilblivelsesmangler ved avtalen, vil derimot alminnelige avtalerettslige regler kunne komme til anvendelse.» (avsnitt 49)

273

Overdragelse av krav

Yrkesskedeforsikringsloven §§ 12 og 13, jf. skl. § 3-10 | Arv

Tinnitus I (Rt-2006-684)

Når skadelidte dør før det foreligger en endelig avgjørelse om erstatningsberegningen – bortfaller da erstatningskravet?

274

Overdragelse av krav

Yrkesskadeforsikringsloven §§ 12 og 13, jf. skl. § 3-10 | Arv

Tinnitus I (Rt-2006-684)

«Jeg er således enig med Lødrup i det han uttaler på side 576-577 i den nevnte artikkelen: «Når skadelidte dør før det foreligger en endelig avgjørelse om erstatningsberegningen, faller derfor kravet om erstatning for fremtidig erverv uten videre bort. Det tidspunkt som kanskje ved erstatningsforhandlingenes begynnelse var omstridt og vanskelig å vurdere når ville inntre, har inntruffet, og problemet er således løst.» ...

Hensett til at reglene om erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven har et slikt erstatningsrettslig preg, er det etter min vurdering ikke grunnlag for å se krav om tap i fremtidig erverv etter loven annerledes enn et slikt krav etter alminnelig erstatningsrett.» (avsnitt 38 f.)

275

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Professor dr. juris Morten Kjelland

276

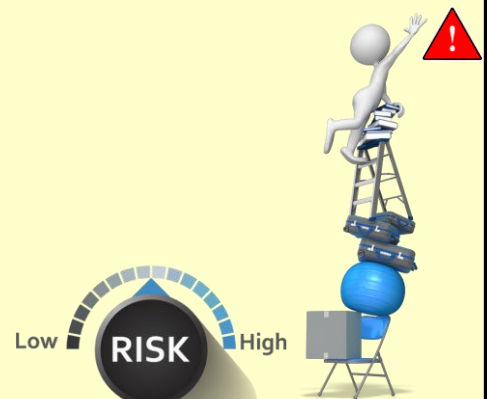
Kort om enkelte utvalgte emner

277

Skadelidtes medvirkning

– sentrale vurderingselementer og dommer

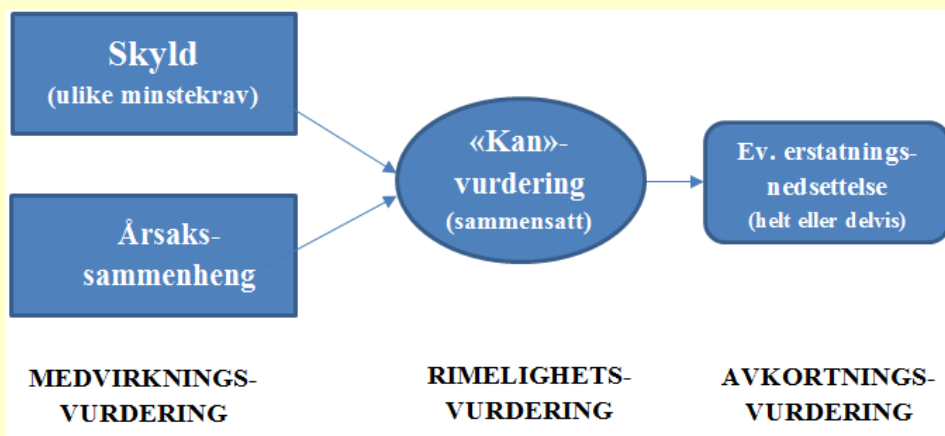

Professor dr. juris Morten Kjelland

278

Skadelidtes medvirkning

- en skisse over systematikk og hovedinnhold

Professor dr. juris Morten Kjelland 2015 ©

279

Oversikt

– skyldkrav

Ysfl. § 14: «Erstatningen kan settes ned eller falle bort dersom arbeidstakeren forsettlig eller **grovt uaktsomt** har medvirket til skaden. ... Skadeserstatningsloven § 5-1 gjelder tilsvarende så langt den passer.»

spesialregel

Bal. § 7: «Har skadelidaren medverka til skaden med vilje eller i aktløyse, kan retten minka skadebotkravet eller lata det falla heilt bort, så nær som når skadelidaren kan **leggjast berre lite til last**. ...»

spesialregel

Skl. § 5-1: «Dersom den direkte skadelidte eller erstatningssøkeren har medvirket til skaden ved egen **skyld**, kan erstatningen settes ned eller falle bort for så vidt det er rimelig når en tar hensyn til atferden, og dens betydning for at skaden skjedde, omfanget av skaden og forholdene ellers. ...»

Alminnelig regel

280

Oversikt

– skyldkrav

Skyldgrad	Avkortningshjemler
Grov uaktsomhet	Ysfl. § 14, fal. § 13-9
«Mer enn berre lite å leggjast til last»	Bal. § 7 første ledd Jbansvl. § 12 første ledd
Simpel uaktsomhet	Skl. § 5-1 Prodansvl. § 2-5 Sjøl. § 420 Luftl. § 10-21 tredje ledd

281

Oversikt

– skyldkravet i ysfl. § 14

Ot.prp. nr. 44 (1988–1989)

«Et praktisk eksempel på slik medvirkning er manglende bruk av adekvat verneutstyr tross påbud og advarsel. Men en overtredelse av sikkerhetsregler vil sjelden i seg selv være nok til avkorting. I og med at utkastet krever grov uaktsomhet, må overtredelsen av aktsomhetsnormen være klart kvalifisert. Sannsynligheten for skadeforvoldelse er videre et moment – jo større risiko for skade, desto mer nærliggende er det å betrakte uaktsomheten som grov.» (side 90)

Passiv røyk I (Rt-2000-1614)

«Det kan ... ikke være helt utelukket å legge vekt på arbeidstakerens opptreden uavhengig av arbeidsforholdet. Men det gir ikke denne saken foranledning for å gå nærmere inn på.»

- ▶ Skal likevel en del til før arbeidstakerens forhold på fritid hensyntas (f.eks. egenrøyking)
- ▶ Underbygges bl.a. av sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd; prinsippet verner også selvforskyldt sårbarhet, sml. NOU 1988: 6 s. 80, Ot.prp. nr. 44 (1988–89) s. 1926 og Passiv røyk I-dommen

282

Oversikt

– skyldkravet i ysfl. § 14

Sjakt (RG-2013-1577)

«Det er krevd at erstatningen må avkortes med 20 % på grunn av skadelidtes medvirkning, jf. yrkesskadeforsikringsloven § 14 hvor det heter at erstatningen kan settes ned eller falle bort dersom arbeidstakeren forsettlig eller grovt uaktsomt har medvirket til skaden. I tingretten fikk Alpha Insurance AS medhold i dette.

Lagmannsretten er kommet til at det ikke er grunnlag for avkortning. Det er riktignok slik at A ikke brukte sikkerhetsutstyr. I betraktning av at han klatret opp på gelenderet til en dyp sjakt med betonggulv, var dette uaktsomt, slik det også er lagt til grunn i påtaleunndatelsen 24. januar 2006, men ikke grovt uaktsomt. Han skulle i utgangspunktet stå på gulvet mens han utførte arbeidet, og da var det ikke behov for sikkerhetsutstyr. Han klatret opp på gelenderet for å komme bedre til avslutningsvis under sveisingen. Da han mistet balansen, holdt han seg fast i papplaten og falt derfor ned i sjakten. Fallet må anses som utslag av et øyeblikks uoppmerksomhet, og hans opptreden er ikke tilstrekkelig klanderverdig til at den kan anses som grovt uaktsom.»

283

Referanse	Type medvirkning Konsekvens	Argumentasjon	Avkortning?
Minedykker (RG-1998-1295)	Dykking i strid med sikkerhetsregler Trykkfallsyke	- Sikkerhetsbruddet var forbundet med betydelige risiko - Risikoen ble ansett for å være synbar for dykkerne - De sterke sosiale grunner bak yrkesskadeordningen tilsa at erstatningen ikke skulle bortfalle i sin helhet	1/3 ble avkortet
Passiv røyk I (Rt-2000-1614)	Egenrøyking Lungekreft	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene	Nei
M/S «Nordkapp-jenta» (LG-2008-124827)	Feilvurdering ifbm. ilandhopping fra skip Fallskader	- Ikke beordret til å hoppe, men følte seg i en presset situasjon - Muligheten alvorlig skade fremsto ikke som nærliggende - Kort fartstid på båt og begrenset erfaring	Nei
Sjakt (RG-2013-1577)	Manglende bruk av sikkerhetsutstyr Fallskader	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene - Uaktsomt, men ikke grovt uaktsomt	Nei
Spisebrakke (LB-2009-106712)	Manglende sikring av bygg + forglemmelse Fallskader	- Innebar ingen fare for <i>andre</i> på arbeidsplassen - Kun et øyeblikks forglemmelse, som «ikke var større enn det noen og hver fra tid til annen kan gjøre seg skyldig i» - Uaktsomt, men forelå ikke markert avvik fra forsvarlig og normal opptreden (dermed ikke grovt uaktsomt)	Nei
Takleker (LB-2019-161135)	Alkoholpåvirket under arbeidet som takarbeider Fallskader	- Saken gjelder spørsmål om avkortning av trygdeytelser, ftrl. § 13-6 - Lovgiver har bevisst forkastet adgangen til reduksjon som følge av trygded medlemmets eget forhold; forskjell fra erstatningsretten - Sosiale hensyn en mer sentral plass enn i erstatningsretten	Nei

284

Referanse	Type medvirkning Konsekvens	Argumentasjon	Avkortning?
Minedykker (RG-1998-1295)	Dykking i strid med sikkerhetsregler Trykkfallsyke	- Sikkerhetsbruddet var forbundet med betydelige risiko - Risikoen ble ansett for å være synbar for dykkerne - De sterke sosiale grunner bak yrkesskadeordningen tilsa at erstatningen ikke skulle bortfalle i sin helhet	1/3 ble avkortet
Passiv røyk I (Rt-2000-1614)	Egenrøyking Lungekreft	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene	Nei
M/S «Nordkapp-jenta»	Feilvurdering ifbm. ilandhopping fra skip Fallskader	- Ikke beordret til å hoppe, men følte seg i en presset situasjon - Muligheten alvorlig skade fremsto ikke som nærliggende - Kort fartstid på båt og begrenset erfaring	Nei
Sjakt (RG-2013-1577)	Manglende bruk av sikkerhetsutstyr Fallskader	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene - Uaktsomt, men ikke grovt uaktsomt – høy terskel	Nei
Spisebrakke (LB-2009-106712)	Manglende sikring av bygg + forglemmelse Fallskader	- Innebar ingen fare for andre på arbeidsplassen - Kun et øyeblikks forglemmelse , som «ikke var større enn det noen og hver fra tid til annen kan gjøre seg skyldig i» - Uaktsomt, men forelå ikke markert avvik fra forsvarlig og normal opptreden (dermed ikke grovt uaktsomt) – høy terskel	Nei
Takleker (LB-2019-161135)	Alkoholpåvirket under arbeidet som takarbeider Fallskader	- Saken gjelder spørsmål om avkortning av trygdeytelser, ftrl. § 13-6 - Lovgiver har bevisst forkastet adgangen til reduksjon som følge av trygdemedlemmets eget forhold; forskjell fra erstatningsretten - Sosiale hensyn en mer sentral plass enn i erstatningsretten	Nei

285

Referanse	Type medvirkning Konsekvens	Argumentasjon	Avkortning?
Minedykker (RG-1998-1295)	Dykking i strid med sikkerhetsregler Trykkfallsyke	- Sikkerhetsbruddet var forbundet med betydelige risiko - Risikoen ble ansett for å være synbar for dykkerne - De sterke sosiale grunner bak yrkesskadeordningen tilsa at erstatningen ikke skulle bortfalle i sin helhet	1/3 ble avkortet
Passiv røyk I (Rt-2000-1614)	Egenrøyking Lungekreft	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene	Nei
M/S «Nordkapp-jenta»	Feilvurdering ifbm. ilandhopping fra skip Fallskader	- Ikke beordret til å hoppe, men følte seg i en presset situasjon - Muligheten alvorlig skade fremsto ikke som nærliggende - Kort fartstid på båt og begrenset erfaring	Nei
Sjakt (RG-2013-1577)	Manglende bruk av sikkerhetsutstyr Fallskader	- Sårbarhetsprinsippet i ysfl. § 11 tredje ledd beskytter også selvforskyldt sårbarhet - Konkret drøftet i forarbeidene - Uaktsomt, men ikke grovt uaktsomt – høy terskel	Nei
Spisebrakke (LB-2009-106712)	Manglende sikring av bygg + forglemmelse Fallskader	- Innebar ingen fare for andre på arbeidsplassen - Kun et øyeblikks forglemmelse, som «ikke var større enn det noen og hver fra tid til annen kan gjøre seg skyldig i» - Uaktsomt, men forelå ikke markert avvik fra forsvarlig og normal opptreden (dermed ikke grovt uaktsomt) – høy terskel	Nei
Takleker (LB-2019-161135)	Alkoholpåvirket under arbeidet som takarbeider Fallskader	- Saken gjelder spørsmål om avkortning av trygdeytelser, ftrl. § 13-6 - Lovgiver har bevisst forkastet adgangen til reduksjon som følge av trygdemedlemmets eget forhold; forskjell fra erstatningsretten - Sosiale hensyn en mer sentral plass enn i erstatningsretten	Nei

286

Oversikt – skyldkrav

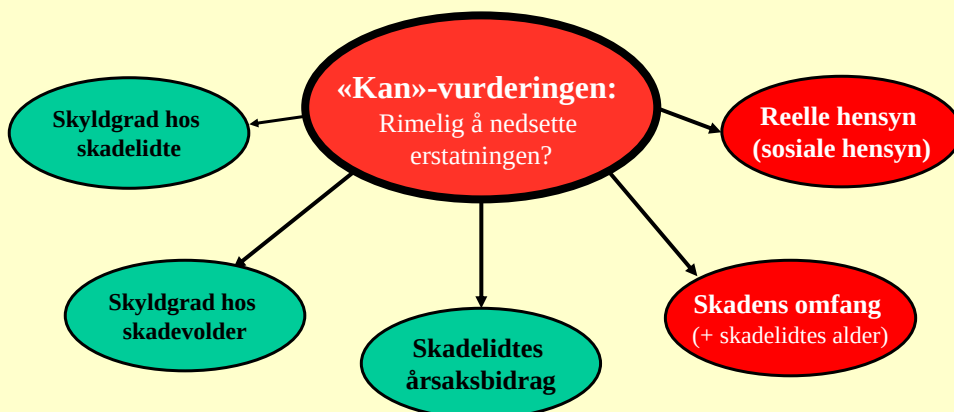
Skyldgrad	Avkortningshjemler
Grov uaktsomhet	Ysfl. § 14, Fal. § 13-9
«Mer enn berre lite å leggjast til last»	Bal. § 7 første ledd Jbansvl. § 12 første ledd
Simpel uaktsomhet	Skl. § 5-1 Prodansvl. § 2-5 Sjøl. § 420 Luftl. § 10-21 tredje ledd

«Titanic» (AKN-1651)

287

«Kan»-vurderingen – sammensatt helhetsvurdering

288

«Kan»-vurderingen – sekkeposten «forholdene ellers»

Økt betoning av gjenopprettelseshensynet (skadeprinsippet)

Finanger I (Rt. 2000 s. 1811): «[u]lykken har hatt **tunge konsekvenser** for henne» (s. 1841)

Bilbelte (Rt. 2005 s. 887): «Som i plenumssaken Rt. 2000 s. 1811 legger jeg videre betydelig vekt på **skadens omfang**. Ulykken rammet A hardt i meget ung alder. Hun har totalt fått endret sine livsvilkår» (avsnitt 38)

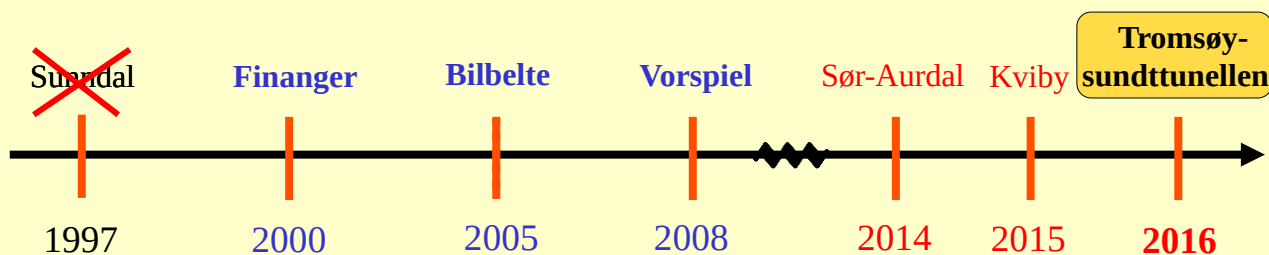
Trikkelinje (HR-2016-1464-A): «Særlig når **skadekonsekvensene er omfattende**, mener jeg domstolene bør utvise **stor varsomhet** med å foreta betydelig avkortning ...» (avsnitt 60)

Økt sosial dimensjon i moderne erstatningsrett

Vorspiel (Rt. 2008 s. 453): «[U]nder enhver omstendighet kan avkortning ikke gjennomføres på en måte som virker **sosialt urettferdig eller urimelig**» (avsnitt 52)

289

Passiv identifikasjon – sentrale dommer og utviklingslinjer

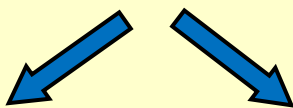

➤ *Tromsøysundttunellen* (HR-2016-803-A): 100 % avkortning

➤ Høyesterett **presiserer** hva som gjelder i **selvmordstilfellene**

290

Tredjepartstap

Egentlige tredjepartstap

= situasjoner med rent økonomisk tap uten at det samtidig er påført en realskade (fysisk eller psykisk skade)

Uegentlige tredjepartstap

= situasjoner hvor en som ikke selv var i faresonen for å bli fysisk skadet er påført en psykisk skade, i form av «sjokkskade»

291

Tredjepartsap

skl. § 3-1

Sjokkskader (uegentlige tredjepartstap)

Selv i
faresonen

JA

Selv utenfor
faresonen:
adekvans
NY KURS i HR-
2018-2080-A

Egentlige tredjepartstap

Inntektstap:

Hovedregel: NEI
(Snevert unntak)

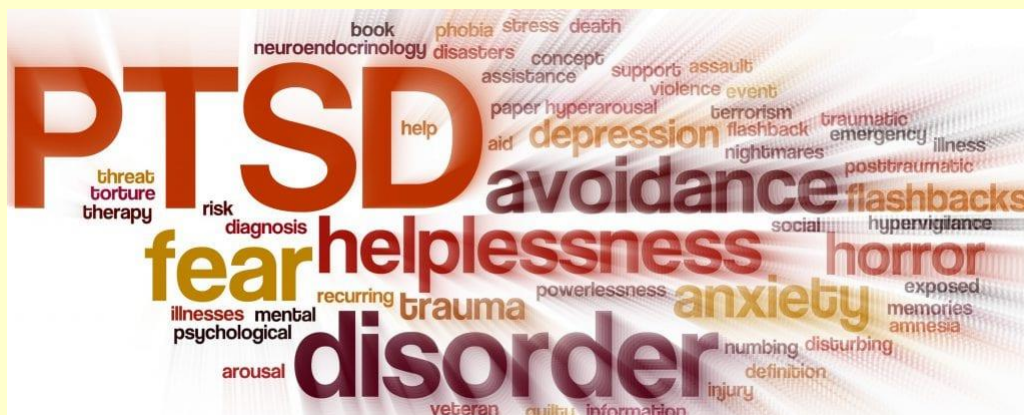
Merutgifter:

Hovedregel: NEI
(Snevert unntak)

292

Juridisk-medisinske temaer

– utvalgte problemstillinger

293

Juridisk-medisinske temaer

– traumekriteriet

Kan **PTSD** utvikles dersom skadelidte/offeret har vært utsatt for en krenkelse som han eller hun ikke fikk med seg – slik som en sovevoldtekt – før vedkommende ble fortalt om det i ettertid?

294

Juridisk-medisinske temaer

– moderne medier

Kan man få **PTSD** uten selv å ha vært i faresonen, men opplever hendelsen (stressoren) gjennom sosiale medier?

295

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

Sjokkdom I (Rt. 1938 s. 626)

Alexander Kielland (RG 1990 s. 187)

Bersagel (Rt. 1960 s. 357)

Beltebil (RG 2005 s. 583)

Sola (Rt. 1966 s. 163)

Hauketo (Rt. 1985 s. 1011)

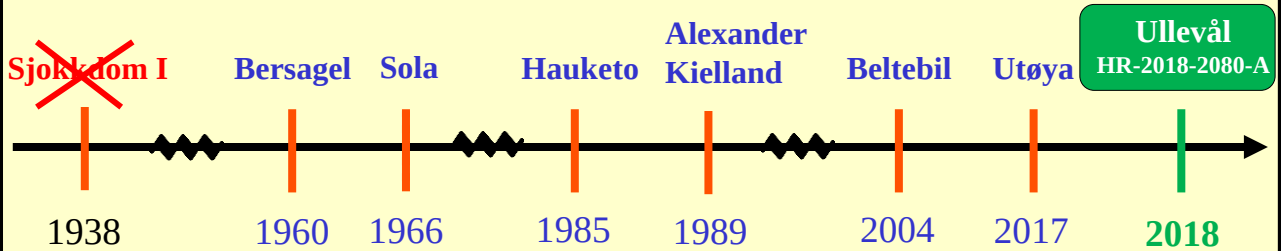
Utøya (HR-2017-352-A)

Ullevål (HR-2018-2080-A)

296

Juridisk-medisinske temaer

– nyere medisinsk forskning & rettspraksis: hovedtrekk i utviklingen

- Kursjusterer bort fra tidligere praksis, i mer liberal retning
- To kriterier: «må høre til den indre kjerne av pårørende» + «særlig belastning»
- Sammensatt juridisk og medisinsk begrunnelse

297

Ullevål (HR-2018-2080-A)

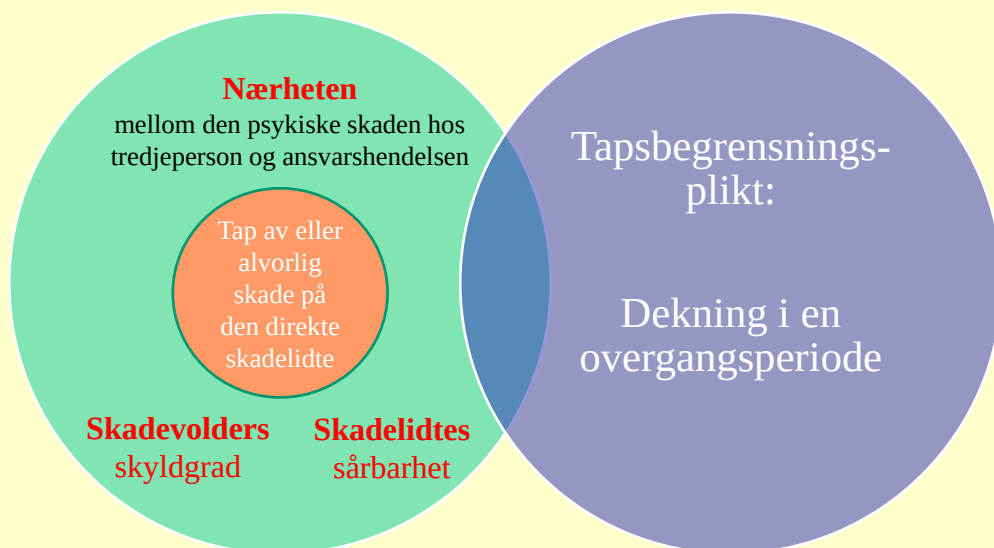
som også AHUS IR-dommen i HR-2023-1108-A bygger på

«Siden forrige gang Høyesterett tok stilling til rekkevidden av det erstatningsrettslige vernet for en forelders psykiske skade som følge av at et barn dør i en ulykke – dette var Sola-dommen for mer enn 50 år siden – har vi, nasjonalt og internasjonalt, fått vesentlig mer og dypere innsikt i psykologiske skademekanismer, årsaksforhold og komplekse sorgreaksjoner. Denne kunnskapen innebærer blant annet at man i større grad enn før vil kunne anse psykiske skader når noen mister et barn som påregnelige. Dette er tilfellet også der selve skadesituasjonen er mindre ekstraordinær. Man har dessuten mer avklarte diagnoser og diagnoseverktøy. Og man har et etablert og tilgjengelig behandlingsapparat.» (avsnitt 42)

➤ Sml. andre deler av erstatningsretten, f.eks. om faktisk årsakssammenheng, se *P-pille II* (Rt. 1992 s. 64) og *Nakkesleng IV* (Rt. 2010 s. 1547)

298

Ullevål (HR-2018-2080-A)

299

Konstateringstidspunkt

Ysfl. § 21: «Loven gjelder ikke for skader eller sykdommer som er konstatert før lovens ikrafttredelse.»

Kreves

- Presisering 1: Mer enn en «**mistanke**» om at noe er galt, «ikke tilstrekkelig at skadelidte vet at noe er galt, og at hun eller han har visse plager og symptomer over tid», se *Iversen* (Rt-2000-71), *Bil-lakkerer* (Rt-2000-1338), *Kvikksølv* (HR-2016-293-A), *Tinnitus II* (Rt-2009-1427)
 - ↳ I tvilstilfeller skal det utvises «en viss liberalitet i forhold til skadelidte», se *Iversen* og *Kvikksølv*
 - ↳ Høyesterett har gått langt i retning av å utelukke at sykdom eller skade er «konstatert» når medisinsk ekspertise har konkludert med noe annet enn det som objektivt sett er riktig diagnose (feildiagnostisert)
- Presisering 2: Kreves **nærmere kunnskap** om hva lidelsen består i (dens art og karakter), se *Kvikksølv* og *Tinnitus II*
- Presisering 3: Skaden må være **konstatert før** 1.1.1990; ikke nok for å ansvarsfrihet at det i **ettertid** fastslås at den forelå før ikrafttredelse
- Presisering 4: **Følgeskader** kan kreves erstattet selv om den direkte skaden ikke var konstatert før lovens ikrafttredelse, se *Tinnitus II*. Samme gjelder yrkessykdom, se *Båtmaskinist* (Rt-2013-1311)

Kreves ikke

- Ikke nødvendig at en **lege** har foretatt konstateringen, og heller ikke at det foreligger en medisinsk diagnose, hvis den skadelidte selv er klar over sin sykdom eller skade, se *Iversen* (Rt-2000-71), *Bil-lakkerer* (Rt-2000-1338), *Kvikksølv* (HR-2016-293-A) og *Tinnitus II* (Rt-2009-1427)
- Må **årsaken** til skaden eller sykdommen være klarlagt?
 - ↳ **Hovedregel: Nei** – ikke nødvendig å ha klarlagt **årsaken** til lidelsen for at den skal kunne anses «konstatert» etter § 21
 - Konsekvens:** Om sykdommen for eksempel skyldes gift-eksponering fra den ene eller andre kilden, eller om den har funnet sted hjemme eller i arbeid, kan ikke da spille noen rolle.
- ↳ **Unntak:** Har skadelidte fått stilt **helt uriktig diagnose**, kan man ikke konkludere med at den sykdommen skadelidte reelt sett led av, er blitt «konstatert».

300

Frister | Foreldelse

§ 15. Foreldelse.

Arbeidstakerens krav mot forsikringsgiveren etter loven foreldes etter tre år. Fristen begynner å løpe ved utløpet av det kalenderår da arbeidstakeren fikk eller burde skaffet seg nødvendig kunnskap om det forhold som begrunner kravet.

Foreldelsesfristene i forsikringsavtaleloven og foreldelsesloven av 18. mai 1979 nr. 18 § 9 gjelder ikke. For øvrig gjelder reglene i foreldelsesloven så langt de passer.

Krav som er meldt til selskapet før foreldelsesfristen er utløpt, foreldes tidligst seks måneder etter at arbeidstakeren har fått særskilt skriftlig melding om at foreldelse vil bli påberopt. Lov 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler § 20-3 gjelder tilsvarende. Meldingen må angi hvordan foreldelse avbrytes. Foreldelsesfristen forlenges ikke etter bestemmelsen her dersom det er gått mer enn 10 år fra kravet ble meldt til selskapet.

- ▶ Samme kunnskapskrav som i foreldelsesloven § 9, se *Båtmaskinist* (Rt-2007-1479, avsnitt 33)
- ▶ En «mulighet» for et positivt resultat er ikke tilstrekkelig, se «*Piskesnert*» (Rt-1998-587) på side 592
- ▶ Kreves på den annen side ikke «full sikkerhet», se *Billakkerer* (Rt-2000-1338) på side 1344
- ▶ Kreves en helhetlig tilnærming det totale bevisbildet om det – på et gitt tidspunkt – «gjorde det forsvarlig å anlegge sak», se blant annet *Kvikksølv* (HR-2016-293-A, avsnitt 39)

301

Frister | Foreldelse og melding

§ 8-5. (frist for å gi melding om forsikringstilfellet og for å foreta rettslige skritt)

Sikrede mister retten til erstatning dersom kravet ikke er meldt til forsikringsforetaket innen ett år etter at sikrede fikk kunnskap om de forhold som begrunner det.

Avslår forsikringsforetaket et krav om erstatning helt eller delvis, mister sikrede retten til erstatningen dersom ikke sak er anlagt eller nemndbehandling krevd etter § 22-2 eller etter §§ 2 eller 3 i lov 16 juni 1989 nr. 70 om naturskadeforsikring innen seks måneder etter at sikrede fikk melding i et skriftlig dokument om avslaget. Meldingen må angi fristens lengde, hvordan den avbrytes og følgen av at den oversittes. Foreldelsesloven 18. mai 1979 nr. 18 § 10 nr. 2 og 4 gjelder tilsvarende.

0 Endret ved lover 26 juni 1998 nr. 46 (i kr. 1 okt 1998 iflg. res. 26 juni 1998 nr. 600 med virkning bare for krav som er meldt til forsikringsforetaket etter ikrafttredelsestidspunktet), 25 juni 2004 nr. 51 (i kr. 1 juli 2004 iflg. res. 25 juni 2004 nr. 990), 18 feb 2022 nr. 5 (i kraft 1 juli 2022 iflg. res. 4 mars 2022 nr. 324).

§ 8-6. (foreldelse)

Krav på erstatning foreldes etter tre år. Fristen begynner å løpe ved utløpet av det kalenderår da sikrede fikk nødvendig kunnskap om de forhold som begrunner kravet. Kravet foreldes likevel senest 10 år etter utløpet av det kalenderår da forsikringstilfellet inntraff. Har forsikringsforetaket sendt sikrede slik melding som nevnt i § 8-5 annet ledd, inntrer foreldelse tidligst ved utløpet av den fastsatte fristen.

Ved ansvarsforsikring foreldes foretakets ansvar etter de samme regler som gjelder for sikredes erstatningsansvar, jf likevel tredje ledd.

Krav som er meldt til forsikringsforetaket før foreldelsesfristen er utløpt, foreldes tidligst seks måneder etter at sikrede, eller skadelidte (jf §§ 7-6 og 7-7), har fått særskilt melding i et skriftlig dokument om at foreldelse vil bli påberopt. Meldingen må angi hvordan foreldelse avbrytes. Foreldelsesfristen forlenges ikke etter bestemmelsen her dersom det er gått mer enn 10 år fra kravet ble meldt til foretaket. Medfører første punktum ved ansvarsforsikring at skadelidtes krav mot sikrede foreldes før kravet mot forsikringsforetaket, består likevel foretakets ansvar overfor skadelidte.

302

Frister | Foreldelse og melding

Boligbrann (HR-2021-2404-A) – sporskifte

«Av bestemmelsen [fal. § 8-5] følger at sikrede i et tilfelle som beskrevet må opptre aktivt om han ikke skal miste retten til erstatningen. Sikrede må da innen seks måneder regnet fra skriftlig melding om avslaget, anlegge sak eller kreve nemndsbehandling. Forutsetningen er at selskapets melding om avslaget inneholder opplysning om «fristens lengde, hvordan den avbrytes og følgen av at den oversittes.

Et avslag på et meldt krav innebærer etter dette at saksforholdet skifter spor fra hovedregelen i § 8-6 første ledd om tre års foreldelsestid til en spesialregel i § 8-5 andre ledd som krever aktiv fristavbruttelse innen seks måneder. I motsatt fall tapes retten til erstatningen.» (avsnitt 35–36)

Boligbrann (HR-2021-2404-A) – to konsekvenser av sporskiftet

[1] «Den alminnelige foreldelsesfristen på tre år i **§ 8-6 første ledd** kommer etter dette **ikke til anvendelse** dersom selskapet har avslått kravet og gitt melding i samsvar med § 8-5 andre ledd.» (avsnitt 37)

[2] «Dette sporskiftet innebærer at den særskilte varslingsregelen i **§ 8-6 tredje ledd** **heller ikke kommer til anvendelse**. Varslingsregelen er, som allerede nevnt, ment å hindre at et forsikringskrav blir foreldet mens sikrede venter på selskapets standpunkt, jf. Ot.prp. nr. 44 (1997–1998) side 3 og 11. Når selskapet i melding til sikrede helt eller delvis har avslått kravet etter § 8-5 andre ledd, er imidlertid situasjonen en annen, slik at noen ytterligere melding etter § 8-6 tredje ledd ikke kreves.» (avsnitt 38)

303

En gåte ...

304

Yrkesskadeerstatning

– hovedlinjer og utvalgte emner

Nettsiden for kurset: www.erstatningskurs.no

Ønsker du tilgang i 6 mnd? Send e-post til

morten@lexiaeducation.no

Professor dr. juris Morten Kjelland